

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

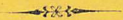
til

Afgangs- og Aarsprøven

i

Viborg Kathedralskole

i Aaret 1882.

Viborg.

F. V. Backhausens Bog- & Stentrykkeri.

1882.

Indbydelsesskrift

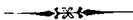
til

Afgangs- og Aarsprøven

i

Viborg Kathedralskole

i Aaret 1882.

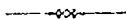
Viborg.

F. V. Backhausens Bog- & Stenrykkeri.

1882.

INDHOLD.

I.	Prøver med afsluttende Gyldighed o. s. v. .	Side 1.
II.	Disciplene	— 11.
III.	Arbejdets Ordning	— 22.
IV.	Aarets Arbejde (med de anordnede eller vedtagne Fordringer til Optagelsesprøven m. v.)	— 26.
V.	Understøttelsesmidler (med Angivelse af Skolepenge m. v.)	— 50.
VI.	Samlinger	— 57.
VII.	Regnskabsvæsen	— 75.
VIII.	Bygninger og Løsøre	— 77.
IX.	Fra Rektoratets Brevmappe og Kopibog . . .	— 83.

I. Prøver med afsluttende Gyldighed.

Under 18. Maj f. A. meddelte Ministeriet Rektoratet et Skema for den skriftlige Del af Afgangsprøven for studerende Disciple og af 4. Klasses Aarsprøve. Ved Skrivelse fra Docent Dr. Vlh. Thomsen af 24. s. M. kom Rektoratet til Kundskab om, at denne paa Undervisningsinspektionens Vegne vilde komme til at lede og ordne Prøverne. Og endelig modtoges der senere et Skema over de af Undervisningsinspektionen kontrollerede Examener ved Jyllands lærde Skoler og Realskoler, hvoraf det saas at Dr. Thomsen selv vilde medvirke ved Bedømmelsen af Prøven for 6. Kl. i dansk Stil, Latin, Oldnordisk og Græsk og for 4. Kl. i Latin, medens Adjunkt Herskind vilde komme til at gjøre det for 6. Kl. i Historie, Engelsk og Tysk, Adj. Hauschultz for 6. Kl. i Naturlære og for 4. Kl. i Mathematik og Adj. Schaldemose for 6. Kl. i Fransk.

a. Afgangsprøve for studerende Disciple af sproglig-historisk Retning.

Der indstillede sig følgende 6 Disciple af Skolens 6te Klasse.

1. Lauritz Hjardemaal, Søn af Kjøbm. J. P. C. Hjardemaal i Viborg, optagen i Skolens (gl.) 1.

- Fællesklasse d. 23. Aug. 1871, fyldt 19 Aar d. 27. Apr. f. A.
2. Benedikt Hansteen **Langhoff**, Søn af Sognepr. for Højbjerg og Elsborg Sogne i Lysgaard Hrd., Viborg Amt J. F. B. Langhoff, opt. i 1. Kl.'s stud. Afdl. d. 15. Avg. 1875, fyldt 18 Aar d. 8. Oktbr. 1880.
 3. Thomas Christian **Møller**, Søn af Proptr. Jac. Chr. Møller paa Vejbjerggaard ved Struer, opt. i 2. Kl. d. 1. April 1870, havde i 1874 bestaaet 4. Kl.'s Aarsprøve som stud. Dspl. i math.-naturv. Retng. og derefter forladt Skolen med Vidnesbyrd om Modenhed til Optagelse i 5. Kl., optoges efter at have bestaaet Optagelsesprøve i samtlige tidligere læste Fag, som fortsættes i 5. Kl., samt i Græsk i Sommeren 1879 i Skolens 5. Kl., fyldt 23 Aar d. 22. Apr. f. A.
 4. Carl Gustav **Rosenørn**, Søn af Herredsfoged i Skads Hrd. A. Rosenørn i Varde, opt. i 1. Kl. d. 15. Avg. 1875, fyldt 18 Aar d. 6. Decbr. 1880.
 5. Henrik Valdemar **Skibsted**, Søn af Lands-overretsassessor H. V. Skibsted i Viborg, opt. i 4. Kl. d. 18. Oktbr. 1878, fyldt 18 Aar d. 11. Oktbr. 1880.
 6. og Carl Peter Eli **Wolf**, Søn af Amtsforvalter E. P. V. Wolf i Viborg, opt. i 1. Kl. d. 16. Novbr. 1874, fyldt 18 Aar d. 2. Juni f. A.

De fra Ministeriet sendte Opgaver til de skriftlige Prøver vare

i Dansk som fri Opgave:

Paa hvilke Maader virke de civiliserede Nationer til Kulturens Udbredelse blandt de lavere Folkeslag, og hvilke Pligter paahvile dem i Forholdet til disse?

og over et bekjendt Stof:

De vigtigste italienske Stater i Middelalderen og deres Betydning;

i Latin til Oversættelse paa Dansk:

Cicero, postquam priore de divinatione libro Quintum fratrem Stoicorum de ea re sententiam defendentem fecit, in altero ad ea, quæ dicta erant, inter alia hæc se respondisse scribit:

Ego ne utilem quidem arbitror esse nobis futurarum rerum scientiam. Quæ enim vita fuisset Priamo, si ab adolescentia scisset, quos eventus senectutis esset habiturus? Abeamus a fabulis; propiora videamus. Clarissimorum hominum nostræ civitatis gravissimos exitus in eo libro, qui inscriptus est Consolatio, collegimus. Quid igitur? ut omitamus superiores, Marcone Crasso putas utile fuisse, tum, quum maximis opibus fortunisque florebat, scire, sibi, interfecto Publio filio exercituque deleto, trans Euphratem cum ignominia et dedecore esse pereundum? Quo vero cruciati animi Cæsarem putamus vitam acturum fuisse, si divinasset fore, ut in eo senatu, quem maiore ex parte ipse cooptasset, in curia Pompeiana, ante ipsius Pompeii simulacrum, tot centurionibus suis inspectantibus, a nobilissimis civibus, magna ex parte etiam a se omnibus rebus ornatis, trucidatus ita jaceret, ut ad eius corpus non modo amicorum, sed ne servorum quidem quisquam accederet! Certe igitur ignoratio futurorum malorum utilior est quam scientia. Nam illud quidem dici, præsertim a Stoicis, nullo modo potest: „Non transisset Euphratem Crassus: Non suscepisset bellum civile Cæsar.“ Non igitur fatales exitus habuerunt. Volunt autem Stoici evenire omnia fato. Nihil ergo illis profuisset futura divinare. Atque etiam omnem fructum vitæ superioris perdidissent. Quid enim posset iis esse lætum, exitus suos cogitantibus? Ita, quoque se verterint Stoici, jaceat necesse est omnis eorum sollertia. Si enim id, quod eventurum est, vel hoc vel illo modo potest evenire, fortuna valet plurimum. Quæ autem fortuita sunt, certa esse non possunt. Sin autem certum est, quid quaque de re quoque tempore futurum sit,

quid me adjuvant haruspices, quum res tristissimas portendi dixerunt?

og i Fransk til Oversættelse paa Fransk:

Man tror i Almindelighed, at Ludvig den trettende, paa samme Tid som han anerkjendte Richelieus Geni, frygtede, misundte og endog hadede sin mægtige Minister. Der er imidlertid Kjendsgjerninger, som synes at bevise det modsatte. Her er et Exempel derpaa. I Februar 1628 blev Kongen paa Grund af sit Helbred nødt til at forlade Belejringen af la Rochelle. Han overlader da Kardinalen den mest udstrakte Myndighed og udnævner ham til General-Lieutenant for sine Hære. Men til disse Beviser paa sin Tillid føjer Souverainen Vidnesbyrd om sin dybe Hengivenhed. En samtidig Forfatter fortæller, at Kongen skiltes fra sin Minister med Taarer i Øjnene. „Jeg forlader Hr. Kardinalen med den største Sorg,“ sagde han til Hr. de Guron, „og jeg frygter, at der skal hændes ham nogen Ulykke. Det største Tegn paa Hengivenhed, som han kan give mig, er ikke at udsætte sig saa dristig for Faren. Jeg beder ham at betænke, at mine Sager vilde staa meget slet, dersom jeg kom til at miste ham.“ Nejtigheden af denne Beretning bekræftes ved et Brev, som Richelieu den ellefte Februar skrev til Ludvig den trettende selv, og i hvilket han takker Kongen for de Vidnesbyrd om hans Godhed og hans Ømhed, som det har behaget denne at give ham saavel personlig som igjennem Hr. de Guron. At takke en Souverain for hans Ømhed, dersom han ikke havde vist nogen, vilde næsten have været en Fornærmelse, som Richelieu sikkert ikke vilde have tilladt sig.

Alle Tallene skrives helt ud med Bogstaver. — nøde, *contraindre*. — Belejring, *siège*. — udstrakt, *étendu*. — Myndighed, *pouvoir*. — General-Lieutenant, *lieutenant-général*. — Bevis, *preuve*. — staa slet, *udtr.*: være i slet Tilstand (*état*). — Beretning, *récit*. — Fornærmelse, *offense*.

I Bedømmelsen deltog foruden det tilstedevæ-

rende Medlem af Undervisningsinspektionen og de fra denne sendte Meddomsmænd kun Lærere ved Skolen.

Udfaldet ses af den tilføjede Oversigt A, hvor de Tal, der findes indskudte efter Navnene, angive de Tal Points, hver især af dem ved 4. Kl.'s Aarsprøve, N. 3 i 1874, de andre i 1879 har opnaaet i samtlige Fag (det højeste Tal) og i de 5 for ham afsluttede Fag.

b. Afgangsprøve af højere Grad for Realdisciple samt Aarsprøve for den studerende Afdeling af 4. Klasse.

Foruden de 10 Disciple, der sad i Klassen, havde der meldt sig 3 Privatister, der blot ønskede at underkaste sig Prøven i latinsk Stil og indstilledes til denne Prøve af Ovrlr. Dr. Bang; de findes alle nedenfor opførte som Disciple i Skolens 5. Klasse og havde alle ved Thisted Realskole bestaaet Realafgangsprøven af højere Grad, nemlig:

Anders **Kjærgaard** i Sommeren 1879 med Udmærkelse (84 P.), hvorefter han ved Begyndelsen af Skoleaaret 18⁸⁰/₈₁ var indtraadt som Discipel i Kathedralskolens 5. Klasse;

Jens **Bertelsen** i Sommeren 1880 med 82 Points; og Anders **Gudiksen** samme Aar med Udmærkelse (83 Points),

De fra Ministeriet sendte Opgaver til de skriftlige Prøver vare for alle

i Dansk:

Skildring af Italiens naturlige Beskaffenhed og Produkter;

i Geometri:

1. Bevis følgende Sætning: Naar der fra en Tangents

A. Afgangsprøve for stud. Dscpl. af sproglig-hist. Retning 1881.

	Dansk Stil.		Oldnordisk.	Fransk, skr. og mundtl.	Tysk.	Engelsk.	Historie.	Latin,		Græsk.	Naturlære.	Points.	Hoved- karakter.	
	Fri Opg.	Bund. Opg.						skriftlig.	mundtlig med uden Forberedelse.					
Hjardemaal. Laur. (68, 30 P.)	mg÷	mg÷	g+	g	„	g+	g+	g÷	mg	mg	g	mg	80	2. Karakter
Langhoff. Bnd. H. (61, 23 P.)	mg	mg	g+	g+	„	mg	mg÷	mg÷	g+	mg÷	g+	ug÷	88	1. Karakter.
Møller. Thom. Chr. (78, 35 P.)	mg+	mg+	ug	mg	„	ug÷	ug	mg	mg+	ug÷	ug	ug÷	106	1. Karakter med Udm.
Rosenørn. Carl. Gust. (69, 28 P.)	mg+	mg+	ug÷	mg	„	mg+	ug÷	mg	mg	mg	mg	mg	101	1. Karakter
Skibsted. Hnr. V. (60, 20 P.)	mg	mg÷	ug÷	mg÷	mg	„	mg÷	g+	mg÷	g+	mg÷	g	89	1. Karakter.
Wolf. Carl P. E. (78, 35 P.)	mg+	mg	ug÷	mg+	„	mg+	ug÷	mg+	mg+	ug÷	mg+	ug÷	104	1. Karakter

Berøringspunkt O med en Cirkel udgaar to rette Linier, som skære Cirklen i A og B og derefter skære en med Tangenten parallel Linie i a og b, saa er $\triangle AOB \sim \triangle bOa$. — Proportionerne imellem Siderne angives.

2. Et givet Parallelogram ABCD skal forandres til et Regesaa stort, som skal indeholde Diagonalen AC, men det nye Parallelograms Vinkler lige overfor Diagonalen skulle være saa store som en given Vinkel. Hvorledes tjener Konstruktionen til at bestemme en Grænse for den givne Vinkels Størrelse?

3. Fra et vilkaarligt Punkt i en Cirkelperiferi slaas en Bue med Korden til 120° som Radius. Derved deles Cirkelns Areal i to ulige store Dele; bestem den største Dels Forhold til den mindste med 4 rigtige Decimaler.

i Arithmetik:

1. Et Laan paa 2000 Kroner skal betales med Renter og Renters Renter til 5 pro Cent aarlig om 10 Aar. Men efter de første 5 Aars Forløb afdrages 2000 Kroner; hvor meget er der da at betale, naar de 10 Aar ere gaaede?

2. Af Ligningen
$$\frac{6y^{3/4} - 8b^{3/4}}{y^{3/4} + 2b^{3/4}} = \frac{y^{3/4} + 4b^{3/4}}{y^{3/4} - 2b^{3/4}} = 2$$
 findes y.

3. Udtrykket
$$y = \frac{1}{x-2} \left(\frac{3x^2 - 5x + 2}{4(x-1)} - \frac{x^2 - x + 1}{x+1} \right)$$

bringes paa den simpleste Form, og Værdien af y angives for $x=1$ og $x=2$.

for Realdisciplene

i Tysk til Oversættelse paa Tysk

Da Alexander var vendt tilbage fra Indien, sendte han Veteranerne, efter at han havde udmærket dem ved rige Gaver, under Craterus's Anførsel til Macedonien; selv blev han i Mesopotamien, da han vilde gjøre Babylon til sin Hovedstad. Medens han her ordnede det store Riges Sager, faldt han i en svær Sygdom. Da dette blev bekjendt, begave Soldaterne sig til den kongelige Borg og bade om Tilladelse til at se Kongen. Tilladelsen blev givet dem, og alle kyssede de, den ene efter den anden, den døende Konges højre Haand. Ikke længe efter døde Kongen. Nogle

have troet, at han er bleven dræbt ved Gift; andre have paastaaet, at Fraadseri har været Aarsagen til hans Død, men de fleste Historiegranskere mene, at han er død. fordi hans Legeme er blevet svækket ved uhyre Anstrængelser. Ikke blot Kongens Venner begræd hans Død, men mange Macedonere og Persere ilede til og opfyldte Byen med Jammerskrig. Hans Legeme blev af Ptolemæus bragt til Memphis og nogle Aar senere til Alexandria, en stor Stad, som Alexander selv havde anlagt.

Paastaa, behaupten. — Fraadseri, Schwelgerei. — Historiegransker, Geschichtsforscher. — begræde, beweinen. — Macedonere, Macedonier. — ile til, herbeieilen. — Jammerskrig, Jammergeschrei.

og for de studerende Disciple

i Latin til Oversættelse paa Latin:

Om en Krig, der førtes imellem Croton og Locri, to græske Byer i den Del af Italien, som kaldtes Stor-Grækenland, fortælles der vidunderlige Ting. Efter at Crotonienserne havde paaført Locrenserne Krig, toge disse deres Tilflugt til Spartanerne; men de vægrede sig ved at hjælpe dem og befalede dem at bede Castor og Pollux om Hjælp. Da Locrenserne havde gjort dette, sendte Crotonienserne Gesandter til Delphi for at raadsperge Oraklet. Disse blev der svaret, at Fjenderne burde besejres ved Løfter til Guderne snarere end ved Vaaben. Crotonienserne lovede derfor Apollo en vis Del af Byttet; men saasnart Locrenserne havde erfaret, hvad deres Fjender havde gjort, lovede de selv hemmelig Guden en endnu større Del. I det Slag, som derpaa blev leveret, ydede de taknemmelige Guder Locrenserne saa kraftig Hjælp, at disse sejrede, endskjønt de kun havde 15000 Soldater og deres Fjender 120000. Dersom man kan tro Sagnet, blev Sejren den samme Dag, paa hvilken der blev kæmpet i Italien, hørt baade i Corinth og Olympia og Athen og Lacedæmon.

Croton Gen. onis. — vidunderlig, mirus. — tage sin Tilflugt til, decurrere ad. — Løfte til Guderne, votum. — lover, voveo. — hemmelig, clam. — endnu, etiam. — kraftig, præsens. — Sagn, fama. — Tallene skrives helt ud med Bogstaver.

I Bedømmelsen deltog foruden det tilstedeværende Medlem af Undervisningsinspektionen og den fra denne sendte Meddomsmand samt Skolens Lærere, for Naturhistoriens Vedkommende Justitssekretær ved Viborg Landsoverret Morville.

Udfaldet ses af den tilføjede Oversigt B.

Prøven bestodes altsaa af de tre Realdisciple, der sad i Klassen, nl.

1. Johannes Ivar **Bruun**, Søn af Fabrikejer Bertel Bruun paa Brunshaab ved Viborg, optagen i Realafdelingen af Skolens 1. Klasse d. 15. Avg. 1877, fyldt 16 Aar d. 5. Marts f. A.
2. Victor Daniel Georg **Steenstrup**, Søn af Proprietær J. K. V. Steenstrup paa Kvistgaard ved Struer, opt. i Realafdl. af 1. Kl. d. 15. Avg. 1877, fyldt 16 Aar d. 8. Fbr. f. A.
3. og Jacob **Worm**, Søn af Kaptejn ved Fodfolket V. J. Worm i Viborg, opt. i Realafdl. af 1. Kl. d. 15. Avg. 1877, fyldt 16 Aar d. 19. Fbr. f. A.

Ogsaa de øvrige 10 Disciple i Klassen opnaaede det Tal Points (33), der er sat som Vilkaar for, at de kunne faa Rettigheder jevnstidigt med Realdisciple, der har bestaaet Afgangsprøven af højere Grad.

c. Latinprøve for Formacevter

er ikke bleven afholdt ved Skolen, siden Beretningen sluttedes i forrige Aars Indbydelsesskrift.

a. Halvaarsprøven holdtes i Aar i Kathedralskolen og i Forberedelsesskolen saaledes, at de skriftlige Prøver omfattede alle vedkommende Fag og alle udførtes før Juleferien, og de mundtlige Prøver holdtes til forskellige Tider i Januar

B. Aarsprøve for 4de Kl. og Afgangsprøve af højere Grad for Realdisciple 1881.

		sk Stil.	Tysk.	Fransk.	Latin.	Engelsk.	Historie.	Geograph.	Naturhist.	Arithmetik.	Geometri.	Græsk.	Naturlære.	Udfald.	Points	
															i alt.	i afsluttede Prøg.
Bruun. Jh. J. . . .	Realist.	g+	mg	g+	"	mg+	mg+	mg+	mg÷	mg÷	ug÷	"	mg+	Best.	75	"
Gnudtzmann. A. T.	Std. sprgl.-hist.	mg+	ug÷	mg+	mg+	"	ug÷	mg+	ug÷	mg	ug÷	ug÷	"	Best.	82	37
Hansen. Andr. . .	Std. sprgl.-hist.	tg+	mg÷	g	g÷	"	mg	mg÷	mg	g÷	tg+	g÷	"	Best.	51	26
Rasmussen. R. V.	Std. sprgl.-hist.	mg÷	mg	ug	mg+	"	mg÷	ug	ug÷	ug÷	mg÷	ug÷	"	Best.	80	37
Rønne. Jrg. C. T.	Std. sprgl.-hist.	g+	mg÷	g+	g÷	"	mg÷	mg+	g+	mg	g+	mdl+	"	Best.	53	32
Skibsted. Nicol. .	Std. sprgl.-hist.	g+	tg	mg	g	"	g+	mg+	mg÷	mg÷	mg÷	g+	"	Best.	61	27
Steenstrup. V. D. G.	Realist.	g	mg÷	mg÷	"	g	g÷	g÷	g	ug	g+	"	mdl	Best.	47	"
Worm. Jacob . . .	Realist.	tg	g+	g+	"	mg÷	mg	g+	ug÷	g	mg÷	"	mg÷	Best.	63	"
Yde. Ant. H. . . .	Std. sprgl.-hist.	g	mg+	mg÷	g÷	"	tg+	mg÷	mg÷	mg÷	mg+	g+	"	Best.	60	34
Ørbeck. Aug. L. .	Std. sprgl.-hist.	g+	mg	mg÷	g+	"	mg÷	mg÷	g+	mg+	ug÷	mg÷	"	Best.	70	34
Privatister.																
Kjærgaard. And.	Std. sprgl.-hist.	"	"	"	skr. tg	"	"	"	"	"	"	"	"	Best.	"	"
Bertelsen. J. . .	Std. sprgl.-hist.	"	"	"	g	"	"	"	"	"	"	"	"	Best.	"	"
Gudjksen. A. . .	Std. sprgl.-hist.	"	"	"	tg	"	"	"	"	"	"	"	"	Best.	"	"

og den første Del af Februar Maaned, efter Rektoratets Bestemmelse i alle Klasser undtagen Forberedelsesklassen a i Fransk, i 6. og 5. Kl. i Græsk, i alle de andre Klasser i Tysk og i den nævnte Forberedelsesklasse i Historie. I Mathematik og Regning bedømtes Prøverne af Skolens to Lærere i Faget; ellers deltog Rektoren med vedkommende Lærer i Bedømmelsen af alle de andre Prøver. De ved Prøverne faldne Karakterer bleve regnede sammen med Hovedkarakteren ved den første Sammentælling efter Nytaar, saaledes at den herved gældende Fagkarakter blev udregnet af 3 Karakterer, nemlig den maanedlige Hovedkarakter, Faglærerens og Meddommerens Karakterer ved Prøven.

b. Optagelsesprøven over de ny Disciple, der var meldte til at indtræde i Skolen ved Skoleaarets Begyndelse, holdtes for 2. til 5. Klasse indmeldte Disciples Vedkommende saaledes, at de udførte de dem vedkommende skriftlige Prøver og mundtlig bleve overhørte sammen med 5. eller 4. Klasse ved disses Aarsprøve; for de øvriges Vedkommende d. 6. Juli, saaledes at de til 1. Klasse indmeldte i hvert Fag overhørtes af denne Klasses Lærer i Faget, medens en anden af Skolens Lærere som Meddommer deltog med ham i Bedømmelsen, og de til 2. eller 3. Klasse indmeldte i hvert Fag prøvedes af den nærmest lavere Klasses Lærer.

c. Offentlig Prøve i Gymnastik holdes for Forberedelsesskolens Vedkommende Tirsdagen d. 16. Mai 10—11, saaledes at Kptn. Schultz af Fodfolket og Kathedralskolens Gymnastiklærer, Adj. Petersen, deltog i Bedømmelsen, og for Kathedralskolens Vedkommende samme Dag Kl. 11—2, idet Kptn. Schultz og Forberedelsesskolens Gymnastiklærer, Kptn. af Fodfolket Weldingh, deltog i Bedømmelsen, og i Sang Tirsdagen d. 23. Maj Kl. 5.

II. Disciplene.

Da Meddelelsen i forrige Aars Indbdllsskr. sluttedes, d. 12. Maj f. A., talte Kathedralskolen 75 Disciple, hvis Fordeling efter Fag og Retning kunde ses af en i Indbydelsesskriftet meddelt Oversigt. Ved

Udgangen af Juni Maaned udtraadte af 2. Klasse Frederik Barner for at komme til Handelen. Efter overstaaet Afgangsprøve afgik som tidligere meddelt fra 6. Klasse 6 Disciple og fra 4. Kl. 3 Realdisciple. Desuden udtraadte for det nye Skoleaars Begyndelse af 1. Klasse Theodor Meyer fra Skive, i det hans Forældre paa anden Maade vilde sørge for hans fremtidige Undervisning.

Saaledes gik Skolen ind i det ny Skoleaar med 64 af sine gamle Disciple; ved dets Begyndelse optoges i 5. Kl. 2 Disciple, i 3. 1, i 2. 3 og i 1. Kl. 20 Disciple, saa at Skolen aabnede indeværende Skoleaar med i alt 90 Disciple.

Samtidig kom der en betydelig Tilvækst til Skolestuernes Befolkning, i det **Forberedelsesskolen** flyttede herhen. Denne Skole aabnedes ved Begyndelsen af Skoleaaret 18⁷²/₇₃, og den havde siden bestaaet som tilhørende tre af Kathedralskolens Lærere: Adjunkterne Feddersen, Ramsgaard og Dr. Heise, medens selve Ledelsen af Skolens daglige Virksomhed havde ligget i sidst nævntes Hænder. Ved Begyndelsen af Juni Maaned f. A. afgaves af Dr. Heise til Indsendelse til Undervisningsministeriet en af samtlige de nævnte tre Ejermænd underskreven Ansøgning om, at den fra nærmest forestaaende Flyttedag for to Klasser maatte benytte to ledige Skolestuer i Kathedralskolen med tilhørende Inventarium. Under 14. Juni indgik denne Ansøgning til Ministeriet med følgende Paategning fra Rektoratet:

Med den Bemærkning, at den ansøgte Flytning efter Aftale med Forberedelsesskolens Ejere vil medføre, at jeg, saafremt Ministeriet ikke skulde finde det utilstedeligt, uden nogen som helst Godtgjørelse selv overtager den pædagogiske og disciplinære Ledelse af Skolen, indstilles og anbefales oven-

staaende Andragende til Ministeriets Indvilgelse, i det jeg paa Grund af den langt fremrykkede Tid ikke kan undlade at anholde om, at Afgjørelsen maa blive fremmet saa meget, som Forholdene tillade, og derhos, for at undgaa uheldig Forstyrrelse nogle Maaneder inde i det kommende Skoleaar, heller ikke kan undlade at søge tilladt, at Flytningen maa foregaa til en saadan Tid, at Forberedelsesskolen i de dertil udsete Skolestuer kan sættes i Gang samtidig med Kathedralskolen ved Skoleaarets Begyndelse d. 15. August førstkommende.

Under 20. Juni tilskrev derefter Ministeriet Rektoratet, som følger:

I Anledning af det med Hr. Rektorens paategnede Erklæring af 14. dennes modtagne Andragende fra Adjunkterne Ramsgaard, Feddersen og Heise som Ejere af Forberedelsesskolen til Viborg Kathedralskole om Tilladelse til at maatte benytte to ledigværende Klasseværelser i Kathedralskolen med tilhørende Inventarium, skulde Ministeriet tjenstligst melde til behagelig Efterretning og videre Bekjendtgjørelse, at der intet høves imod, at bemeldte tvende Klasseværelser fra det ny Skoleaars Begyndelse afbenyttes med tilhørende Inventarium af Forberedelsesskolen imod en aarlig Lejeafgift af 100 Kr. til Kathedralskolens Kasse.

Som Følge heraf foretoges den omhandlede Flytning saaledes, at Forberedelsesskolen ved Skoleaarets Begyndelse kunde aabne sin Virksomhed i Kathedralskolens Skolehus og under pædagogisk og disciplinær Ledelse af dennes Rektor med 43 Disciple, og det hele Tal Disciple, der ved samme Tidspunkt i Kathedralskolens Hus tog fat paa Aarets Arbejde, var 133.

I Aarets Løb er der hidtil optaget i Kathedralskolen 3 Disciple og i Forberedelsesskolen 8. Derimod er der hidtil af Kathedralskolen udtraadt ved Udgangen af Marts Maaned d. A. af 3. Klasses Realafdeling Justus Walther, af 2. Klasses stud. Afil.

Bertel Thomesen og af dens Realafdl. Ingvard Thomsen, alle tre for at tiltræde deres fremtidige Livsvirksomhed, den først nævnte ved Landvæsenet og de to andre ved Handelen. Cornelius Schade, som var bleven optagen i 1. Klasse ved Skoleaarets Indgang, maatte midt i December Maaned efter Lægens Erklæring for sit Helbreds Skyld forlade Byen og tage hjem til sine Forældre paa Mors, hvorfor han ved Udgangen af December Maaned udtraadte af Skolen; men efter Paaskeferien er han kommen tilbage og altsaa igjen indtraadt i Skolen fra Indgangen af April Maaned at regne, i det hans Helbred nu antages at have bedret sig saa meget, at der atter kan gjøres et Forsøg med Skolegang for ham her i Byen. Og af Forberedelsesskolen har Valdemar Weldingh, som var bleven optagen d. 1. September f. A., paa Grund af Sygdom og deraf følgende Svækkelse maattet udtræde ved Udgangen af December Maaned. Altsaa tæller Kathedralskolen nu, d. 15de Maj 1882, 90 Disciple, og Forberedelsesskolen 50, tilsammen 140 Disciple, hvis Fordeling efter Klasse, Fag og Retning ses af nedenstaaende Oversigt.

Af de paa Oversigten anførte Tal kan det ses, at der er Mulighed eller vel endog Rimelighed for, at der i næste Skoleaar i Kathedralskolens 1. og maaske ogsaa i dens 2. Klasse vil komme til at sidde saa stort et Tal Disciple, at det ikke vilde være forsvarligt at undervise dem samlede. Af denne Grund, og saa ogsaa fordi Klassestuerne i det nuværende Skolehus saa godt som alle ere for smaa til, at der i dem skulde kunne rummes et større Tal Disciple, end der i nuværende Skoleaar har siddet i dem, indgik Rektoratet under 2. Marts d. A. til Ministeriet med den i denne Anledning

nødvendige Indstilling og Forespørgsel, hvorefter Ministeriet under 14. s. M. har tilbagemeldt, at man, dersom der ved næste Skoleaars Begyndelse i de laveste Klasser maatte fremkomme en Nødvendighed for at dele en eller to Klasser i en studerende og en Realafdeling, vil være villig til at tilstaa Skolen forøget Lærerkraft til Besørgelse af det forøgede Arbejde, saafremt Skolens Lærere ikke maatte være i Stand til at bestride det.

Skole	Klasse.	Studerende.			Real- dspl.	I alt.
		spr.- hist.	math.- naturv.	til- sammen.		
Kathedralskolen.	6	9	"	9	"	9 Dspl.
	5	10	"	10	"	10 —
	4	12	"	12	"	14 —
	3	11	"	13	4	17 —
	2	"	"	12	2	14 —
	1	"	"	16	10	26 —
	til- sammen.	42	2	72	18	90 Dspl.
Forbrøds- skolen.	b	"	"	"	"	30 Dspl.
	a	"	"	"	"	20 —
	til- sammen.	"	"	"	"	50 Dspl.
	i alt	42	2	72	18	140 Dspl.

Ligesom Kathedralskolens Disciple i Aarets Løb i de blandede Klasser i de Timer, hele Klassen har været samlet i, har siddet mellem hinanden efter den Hovedkarakter, de havde opnaaet ved den nærmest forudgaaende Sammentælling, uden Hensyn til, om de har været Realdisciple eller studerende, saaledes stilles de ogsaa i efterfølgende Oversigt mellem hinanden, men efter Bogstavrækken, medens for de

fire nederste Klassers Vedkommende ved enhver især et let forstaaeligt Mærke angiver hans Retning; ved alle angives Faderens Stilling og Bopæl, for saa vidt den ikke er Viborg; ved de ny optagne, efter Ministeriets Forskrift i Rundskrivelse af 9. Avg. 1871, tillige enhvers Fødselsdag og Fødselsaar.

Kathedralskolens 6. Klasse.

1. Bang. Jac. P. (Ovrlr. ved Kthdrslskl., Dr. phil.)
 2. Esmann. Aage (Prkrtr.) 3. Esmann. Viggo, Broder til foran nævnte. 4. Hvam. Christian J. (afd. Gaardmand i Levring, Lysgaard Hrd., Viborg Amt). 5. Kjær. Aage E. (afd. prakt. Læge). 6. Nielsen. Jens (Husejer i Holstebro). 7. Schmidt. Poul C. (afd. Justitiarius). 8. Sørensen. Søren (Prptr. paa Kornum Vestergaard, Kornum Sogn, Slet Hrd., Aalborg Amt). 9. Wanning. Poul G. (Kapt. ved Fodfolket).

5. Klasse.

1. Bertelsen. Jens, født d. 25. Juni 1863, Søn af Skolelærer Lavst Nikolai B. i Øster-Vandet, Hillerslev Herred, Thisted Amt. 2. Gnudtzmann. Albert Th. (Provst, Sognepr. for Vammen m. fl. Sogne i Nørlyng Herred, Viborg Stift). 3. Gudiksen. Anders, født den 14de Maj 1863, Søn af Gaardmand Gudike Gudiksen i Risum, i Aasted Sogn, Harre Herred i Salting. 4. Hansen. Andreas (Gaardmd. i Gullev, Hovbjerg Herred, Viborg Amt). 5. Kjærgaard. Anders (Gaardm. i Skinnerup, Hundborg Herred, Thisted Amt). 6. Rasmussen. Rasmus Vestergaard (Husmand i Træholt, Højbjerg Sogn, Lysgaard Herred, Viborg Amt). 7. Rønne. Jørgen (Sognep. for Søndbjerg og Odby Sogne i Refs Hrd. i Thy). 8. Skibsted. Nicol.

(Overretsassessor). 9. Yde. Anton H. (Skolerærer i Hundborg, Hundborg Herred i Thy. 10. Ørbech. Aug. L. (Assistent).

4. Klasse.

1. Andersen. Henry (Speditør, i Overlund ved Viborg); *Rl.* — 2. Christensen. Erik (Gaardm. i Hindberg, Levring Sogn, Lysgaard Hrd., Viborg Amt); *sprgl.-hist.* — 3. van Deurs. C. S. (afd. Landstings-skrtr); *sprgl.-hist.* — 4. Graakiær. Andreas (Murer i Holstebro; *sprgl.-hist.* — 5. Hoff. Mart. Ludv. (Land-inspektør, Godsforvalter); *sprgl.-hist.* — 6. Isager. Christen (Stiffader Gaardm. Overby i Hinge, Lysgaard Hrd., Viborg Amt); *sprgl.-hist.* — 7. Jensen. Jens (Brænderibestyrer); *sprgl.-hist.* — 8. Jensen. Peder Christian (Gaardmand i Lindbjerg, Hanbjerg Sogn Hjerm Herred, Ringkjøbing Amt); *sprgl.-hist.* — 9. Lassen. Alexander (afd. Kbmd.); *sprgl.-hist.* — 10. Munk. Sør. Ank. (Skolel. i Sinding, Hids Hrd., Viborg Amt); *sprgl.-hist.* — 11. Møller. Aksel (Sognep. for Sejling og Sinding Sogne i Lysgaard Hrd., Viborg Amt); *sprgl.-hist.* — 12. Preisler. Arne (afd. Kbmd.); *Rl.* — 13. Stockholm. Carl (Kbmd.); *sprgl.-hist.* — 14. Wolf. Edvard (Amtsforvalter); *sprgl.-hist.*

3. Klasse.

1. Andersen. Carl, Broder til Nr. 1 i 4. Kl.; *Rl.*; — 2. Bang. Christian, Broder til Nr. 1 i 6 Kl.; *sprgl.-hist.* — 3. Barner. Martinus (Konditor); *sprgl.-hist.* — 4. Blichfeldt. Vilh. (Expeditionssekr. ved Kreditforening); *sprgl.-hist.* — 5. Boas. Johan (Proptr. paa Baadsgaard i Højslev Sogn, Fjends Hrd., Viborg Amt); *sprgl.-hist.* — 6. Bruun. Andreas (Landvæskom. Etatsr. paa Asmild Kloster i Nørlyng Hrd., Viborg Amt); *math.* — 7. Christensen. Vilh.

(Kjøbmd. Th. Chr.); *sprgl.-hist.* — 8. Dam. Lars Pedersen, født den 20. Maj 1863, Søn af Gaardejer i Lyngs, Refs Herred, Thisted Amt Peder Sørensen Dam; *sprgl.-hist.* — 9. Faber. Carl (Herredsfoged); *sprgl.-hist.* — 10. Gade. Christen, forhen kaldt Cristensen (Boelsmand i Sevel, Ginding Herred, Ringkjøbning Amt); *math.* — 11. Hjort. Carl Emil (afd. Herredsfuldm.); *sprgl.-hist.* — 12. Jensen. Johan (Kbmd. Chr. J.); *Rl.* — 13. Jensen. Otto Thøger, født den 25. Marts 1865, Søn af Detailhandler Rasmus Jensen i Rosmus, Sønder Herred, Randers Amt; *Rl.* — 14. Koch. Tøger R. T. (Sognepr. for Dragstrup m. fl. Sogne i Nørre Hrd. paa Mors); *sprgl.-hist.* — 15. Schøning. Kai (Oberst af Fodfolket); *Rl.* — 16. Thomsen. Frederik (Boghold. ved Kreditfor.); *sprgl.-hist.* — 17. Valeur. Hans (afd. Brygger i Aalborg, Ejer af Nørre-Vosborg); *sprgl.-hist.*

2. Klasse.

1. Bie. Viggo (Brygger, Agent i Hobro); *stud.* — 2. Brostrøm. Axel (Handelsgartner); *stud.* — 3. Carstensen. Theod. (afd. Branddirektor i Blokhus, Enken bor i Viborg); *stud.* — 4. Gad. Svend G. (Ovrlg. ved Sindssygeanst.); *Rl.* — 5. Hammer. Rolf, født den 24de December 1865, Søn af Farver Christen Hammer i Silkeborg; *stud.* — 6. Heise. Carl (Adj. ved Kathedralsk., Dr. phil.); *stud.* — 7. Hoff. Villiam, Broder til Nr. 5 i 4. Kl.; *stud.* — 8. Jensen. Hother, født den 4. Juli 1868, Søn af Bogtrykker og Redaktør Ludvig Christian Henrik Jensen i Skive; *stud.* — 9. Kjærgaard. Peder Christensen, født d. 19. November 1864, Søn af Gaardmand Jens Chr. Christensen Kjærgaard i Smollerup Sogn, Ejends Herred, Viborg Amt; *stud.* — 10. Krohn. Volmer,

født d. 13. Juni 1867, Søn af prakt. Læge Vilhelm Tetens Krohn i Lægeboligen paa Kalø, Bregnet Sogn, Øster-Lisbjerg Herred, Randers Amt; *stud.* — 11. Møller. Jørgen (Kancelliraad, Sagfører i Hammel, Gjern Herred, Skanderborg Amt); *stud.* — 12. Preisler. Brunno (Kbm. G. P.); *Rl.* — 13. Thranum. Carl (Kjøbmand); *stud.* — 14. Wohnsen. Peter Daniel (Prokurator); *stud.*

I. Klasse.

1. Andersen. Søren, født den 15. Juli 1869, Søn af Ejer af Kølbygaard i Hundstrup Sogn, Hillerslev Herred, Thisted Amt Hans Andreas Rudolf Andersen; *stud.* — 2. Andersen. Viggo, f. d. 9. Nov. 1869, S. af Høker Hans A. i Skive; *stud.* — 3. Balle Carl, f. d. 26. Dec. 1868, S. af Prptr. Ludv. Hnr. Thom. B. paa Spøttrup i Rødning Sogn i Salling; *Rl.* — 4. Bierager. Victor Christian, f. d. 2. Dec. 1867, S. af Kapt. af Fodfolket Chr. Fr. B.; *Rl.* — 5. Bierring. Erik (afd. Prokurator i Randers); *Rl.* — 6. Christensen. Jens Tolsgaard, f. d. 24. Juni 1866, S. af Gaardejer Sognefoged Christen Pedersen paa Provstgaard i Vejrum Sogn, Hjerm Herred, Ringkjøbing Amt; *stud.* — 7. Fasting. Lauritz (Overretsprokurator); *stud.* — 8. Fischer. Martin, f. d. 21. Dec. 1868, S. af Kbm. Mart. F.; *Rl.* — 9. Føg. Carl David, f. d. 26. Apr. 1869, S. af Urmager Rasmus F.; *stud.* — 10. Gronemann. Hans Robert, f. d. 30. Maj 1869, S. af Kbm. Rasm. Chr. G.; *stud.* — 11. Holst. Olaf (Fabrikant); *stud.* 12. Jespersen. Jesper Johan Christian, f. d. 3. Oktb. 1868, S. af Murer Anton J. i Gammel-Asmild ved Viborg; *stud.* — 13. Kier. Harald Niels Stæhr, f. d. 3. Dec. 1867, S. af Godsforvalter paa Rugaard ved Grenaa Osv. Theod. K.; *Rl.* — 14. Koch. Johan Peter, f.

d. 15. Janr. 1870, Broder til Nr. 14 i 3. Kl.; *Rl.* — 15. Krohn. Aage, f. d. 6. Juni 1869, Broder til N. 10 i 2. Kl.; *Rl.* — 16. Krohn. Helge, f. d. 1. Juni 1870, ligeledes; *stud.* — 17. Mogensen. Mogens, f. d. 16. Okt. 1867, S. af Ejer af Bjerring Mølle i Sønderlyng Herred, Viborg Amt; *Rl.* — 18. Nielsen. Peter (Postkontrahent); *stud.* — 19. Pedersen. Christen Kirk, f. d. 6. Fbr. 1868, S. af Gaardm. Lars Sand Pedersen (Kirkgaard) i Harboøre, Vandfuld Herred, Ringkjøbing Amt; *stud.* — 20. Petersen. Arthur Peter Emil, f. d. 12. Nov. 1868, S. af Kbm. i Rødkjærshaab, Vindum Sogn, Middelsom Herred, Viborg Amt, Jens P.; *Rl.* — 21. Rendtorff. Theodor Julius Carl Georg, f. d. 22. Juli 1869, S. af Prptr. Hermann R. paa Vindum-Overgaard i samme Sogn, *stud.* — 22. Ring. Volmer Rise, f. d. 1. Marts 1868, S. af prakt. Læge Casper R. i Skive; *stud.* — 23. Schade. Jacobus Cornelius, f. d. 28. Juli 1868, S. af Prptr. Jac. Corn. Sch. paa Frøslevgaard, Sønderherred paa Mors; *Rl.* — 24. Schæfer. Theod. Emil Falgreen, f. d. 19. Janr. 1869, S. af Gasværksbest. Hnr. Ludv. Frd. Sch.; *stud.* — 25. Steenstrup. Harald (Prptr. paa Kvistgaard i Vejrum Sogn, Hjerm Hrd., Ringkjøbing Amt); *stud.* — 26. Thomsen. Martin Julius, f. d. 20. Fbr. 1869, Broder til Nr. 16. i 3. Kl.; *Rl.*

Forberedelseskl. b.

1. Andersen. Jens Peter (Kjøbmd.) 2. Bang. Søren Johannes, Broder til Nr. 2. i 3. og 1 i 6. Kl. 3. Boas. Ole Kristfr., Broder til Nr. 5 i 3. Kl. 4. Bruhn. Asger (Byfoged og Borgmester). 5. Christensen. Hans Christian Dyring, Broder til Nr. 7 i 3. Kl. 6. Deichmann. Anders Fredr. (Forpagter paa Sottrup ved Haderslev, Fosterfader. Prptr. Lunds-

gaard paa Langesgaard i Grinderslev Sogn, Nørre Hrd. i Salling). 7. Esmann. Holger, Broder til Nr. 2 og 3 i 6. Kl. 8. Essemann. Emil (afd. Kjøbm.) 9. Faber. Valdemar, Broder til Nr. 9 i 3. Kl. 10. Feddersen. Henry Louis (Adjunkt). 11. Feddersen. Michael Ernst Harald, Broder til Nr. 10. 12. Gad. Knud Gamél, Broder til Nr. 4 i 2. Kl. 13. Glud. Ejnar (Prokurator i Hoibjerg, Lysgaard Herred, Viborg Amt). 14. Gronemann. Rasmus Frederik, Broder til Nr. 10 i 1. Kl. 15. Halberg. Olaf (Kjøbm.) 16. Hansen. Johan Peter (Avlsbruger). 17. Hansen. Jørgen Chr. (Skrædersv. i Faaborg; Fostermoder Asylmoder Frk. Koefoed). 18. Hedemann. Gjeopard Oscar (Prptr. paa Nyholm i Haasum Sogn, Rødding Hrd. i Salling). 19. Herskind. Alfred (Ejer af Ørslevkloster i Fjends Hrd., Vib. Amt). 20. Hoff. Ejnar, Broder til Nr. 7 i 2. Kl. og 5. i 4 Kl. 21. Lillienkjold. Hans Gustav von, (Brygger). 22. Løgstrup. Elof (Karetmager). 23. Møller. Jens Christian Andersen (Gaardmand og Sognefoged i Overlund, Asmild Sogn, Nørlyng Hrd., Viborg Amt). 24. Petersen. Peter Marius (Kjøbm.) 25. Scharling. Frode (Overretsassessor). 26. Schäfer. Vigo Conrad, Broder til Nr. 24 i 1. Kl. 27. Sørensen. Andreas Degn (Hattemager). 28. Thomesen. Johannes Klaus Faber (afd. Kjøbm.) 29. Thranum. Joachim Otto, Broder til Nr. 13 i 2. Kl. 30. Thranum. Otto Frederik (Læderhandler).

Forberedelseskl. a.

1. Andersen. Anders Christian, Broder til Nr. 1 i b. 2. Bache. Vilhelm Ludv. Chr. (Jærnvejsdriftsinspektør). 3. Bech. Carl Ad. Poulsen (Mølleforpagter i Vejle). 4. Bendix. Frederik Stridsland

- (Kjøbm.) 5. Berthelsen. Christen (Detajlhandler).
 6. Brostrøm. Rasmus, Broder til Nr. 2 i 2. Kl. 7.
 Christiansen. Albrecht (Fosterfader Marchandiser).
 8. Essemann. Henrik, Broder til Nr. 8 i b. 9. Hagn.
 Dirck Dircksen (Dr. med., prakt. Læge). 10. Hen-
 riksen. Conrad Christian (Slagtermester). 11. Hoff.
 Sigurd, Broder til Nr. 20 i b, 7 i 2. Kl. og 5 i 4. Kl.
 12. Holst. Carl Fredr., Broder til Nr. 11 i 1. Kl.
 13. Jørgensen. Gustav Ax. Ed. (Sognepr. for Durup
 S. i Salling, tilhuse hos Ovrlr. Dr. Bang). 14. Mulvad.
 Carl Christian (Fuldmægtig). 15. Munch. Peter
 (Ejer af Skabermølle i Rind Sogn, Middelsom Hrd.,
 Viborg Amt). 16. Munch, Valdemar, Broder til Nr.
 15. 17. Mølgaard. Peter Joachim (Sagfører). 18.
 Rendtorff. Julius Aug. Heinr. Gottl., Broder til N.
 21 i 1. Kl. 19. Sixhøj. Jens Christian (Kontorist).
 20. Thranum. Andreas, Broder til Nr. 29 i b og
 13 i 2. Kl.

III. Arbejdets Ordning.

Under 29. Juli f. A. godkjendte Ministeriet Re-
 toratets Forslag til Fag- og Timefordeling for Ka-
 thedralskolen for indeværende Skoleaar. Og for
 Forberedelsesskolens Vedkommende optog Kathedral-
 skolens Rektor, da han ved Skoleaarets Indgang
 overtog Ledelsen, Fordelingen uforandret, som den
 var lagt under den tidligere Ledelse. Derefter er
 saa Undervisningen i begge Skoler bleven ført Skole-
 aaret igjennem. Undervisningstidens Fordeling mel-
 lem Fagene for hver Klasses Vedkommende ses af
 den omstaaende Oversigt.

	Kathedralskolen.							Forberedelsesskolen.						
	5	6	4		3		2		1		I alt Lærer-timer.	b.	a.	I alt Lærer-timer.
			spr.	Rl.	spr.	mtl. Rl.	st.	Rl.	st.	Rl.				
Dansk		2		2 1		3 1		3		3	15	5	6	11
Oldnordisk	2	2		" "	"	" "	"	" "	"	"	4	"	"	"
Latin		8 1	8	" "	7	" "	7	" "	6	" "	37	"	"	"
Græsk	5	5	5	" "	5	" "	"	" "	"	" "	20	"	"	"
Tysk		(2)		2 1		2 1	"	2 1	"	2 1	14	5	4	9
Fransk	2	1 2		2		2		3		3	15	4	"	4
Engelsk	2	2		" 3	"	" 3	"	4	"	3	17	2	2	4
Religion	1	1		" "		2		2		2	8	2	2	4
Historie	4	3	2	" 3		2		2		2	18	3	3	6
Geografi	"	"		2		3		2		2	15	2	2	4
Naturhistorie	"	"		2		3		2		2	15	2	1	3
Mathem. og Regning	3	3		5 2		4 2		6		6	25	5	6	11
Naturlære	3	3		" 2	"	" 2	"	1	"	2	10	3	2	8
Skrivning	"	"	"	" 1	"	" "	1	"	"	2	3	2	2	4
Frihaandstegning	"	"	"	" 2	"	" "	2	"	2	2	7	2	2	4
Sang	"	2	"	" 2	"	" 2	"	2	"	2	4	1	1	1
Gymnastik		4		4		4		4		4	12	2	4	6
	19. 17. 19.		15. 21. 15.		5. 7. 24. 5. 7.		7. 29. 7.		6. 30. 6.		224.	36.	36.	71.

Mellem Lærerne har for Kathedralskolens Vedkommende Arbejdet være fordelt saaledes at Rektor Lefolii har haft Dansk i 1., 3., 5. og 6. Kl. samt Latin i 5. og 6. Kl. med i alt ugentlig	18	Timer.
Ovrlr. Bahnson Religion i alle vedkommende Klasser, Fransk i 1., 2., 3. og 4. Kl. og Tysk i 1. og 2. Kl.	24	—
Ovrlr. Dr. Bang Græsk og Fransk i 5. og 6. Kl. og Latin i 3 Kl.	22	—
Adj. Feddersen Naturhist. og Geogr. med alle vedk. Kl. samt Engelsk i 2. og 3. Kl.	22	—
Adj. Ramsgaard Dansk i 2. Kl., Latin i 2. og 4. Kl. og Tysk i 3., 4. og 5. Kl.	26	—
Adj. Dr. Heise Historie i alle Kl. samt Dansk og Græsk i 4. Kl.	26	—
Adj. Petersen Naturlære i 5. og 6. Kl., Matematik i 1. og 3. Kl. og Gymnastik med hele Skolen	30	—
Adj. Møller Matematik med 2. og 4. Kl., Naturlære i 3. og 4. Kl. og Skrivning og Tegning i alle vedkommende Kl.	27	—
Adj. Giersing Latin i 1. Kl., Græsk i 3. Kl., Oldnordisk med 5. og 6. Kl. og Engelsk i 1., 4., 5. og 6. Kl.	25	—
og Timelærer, Kantor Mess Sang med hele Skolen	4	—

hvorefter Lærertimerne har været ialt . . 224.

I Forberedelsesskolen er der i Aarets Løb sket nogen Forandring i Lærerbesætningen. Adj. Giersing havde fra først af overtaget Historieundervisningen

i Klassen a, men maatte alt ved Udgangen af September Maaned opgive den af Helbredshensyn. Til samme Tid ønskede Adj. Feddersen at opgive Undervisningen i Naturhistorie, som han ved Skoleaarets Begyndelse havde overtaget i begge Klasser. Derfor overtoges i de nævnte Klasser begge Fagene fra Begyndelsen af Oktober Maaned af daværende Premierløjtnant V. Laub. Men ved Paasketid i Aar blev denne forfremmet til Kaptejn og derved fraflyttet fra Byen, og efter Paaskeferien overtoges hans Fag af Premierløjtnanterne Darre og Mortensen. Derefter er for Tiden ved denne Skole Arbejdets Fordeling mellem Lærerne følgende.

Ovrlr. Dr. Bang har Dansk i a og

Fransk i b ugentlig 10 Timer.

Adj. Feddersen har Geografi i begge

Klasser -- 4 --

Adj. Ramsgaard Tysk i begge

Klasser -- 9 --

Adj. Dr. Heise Dansk og Historie i b

Adj. Petersen Regning i a -- 8 --

Adj. Møller Regning i b og Teg-

ning i begge Klasser -- 9 --

Lærer ved Byens Borgerskole

Bigum Religion i begge Klasser -- 4 --

Kantor Mess Sang i begge Klasser

-- 1 --

Kaptejn Weldingh Gymnastik i

begge Klasser -- 6 --

Premierløjtnant Darre Historie i a

Premierløjtnant Mortensen Natur-

historie i begge Klasser -- 3 --

Oversergent P. Nielsen Skrivning i b

og Sergent Wammen Skrivning i a -- 5 --

tilsammen

 71 Lærert.

I Tysk er der i 5. Kl. blevet forlangt Undervisning af 2 Disciple, men i 6. Kl. er der ingen, der har faaet Undervisning deri. I Geografi og Naturhist. i 3. Klasse har Læreren, som har begge Fag, haft Frihed til at benytte de dem tillagte 3 Timer efter hvert Fags Behov. I Skrivning, Frihaandstegning, Sang og Gymnastik har enten til Dels eller i alle Fagets Timer flere Klasser eller Klasseafdelinger haft Undervisning sammen.

Ved Undervisningen i Gymnastik og Svømning har Kathedralskolens Lærer haft Hjælp af den militære Gymnastiklærer Sergent Honoré, ved Undervisningen i Hugning tillige af en anden militær Gymnastiklærer, Sergent Brüggmann, saa at disse to Mænd har haft henholdsvis 12 og 2 Timer ugentlig; og ved Øvelserne i Riffelskydning af Sergent Hennings, som i Regnskabsaaet 1881—82 i alt har haft 45 Timer, alle tre mod en Godtgjørelse af fuld Extratimebetaling. I Forberedelsesskolen har Læreren i de to først nævnte Fag haft Hjælp af ovennævnte Sergent Honoré.

VI. Aarets Arbejde.

(Beretningen sluttet d. 19. Maj 1882).

I Henhold til Loven af 1. April 1871 om Undervisningen i de lærde Skoler i Danmark giver Viborg Kathedralskole for studerende Disciple i de fire nederste Klasser Undervisning i begge Retninger, saa vel den sproglig-historiske som den matematisk-naturvidenskabelige, men i de to øverste kun i sproglig-historisk Retning. Efter samme Lovs § 3 er Undervisningen beregnet paa, „at et fuldstændigt Skolekursus gennemgaaes i en Alder fra det fyldte 12. Aar til det fyldte 18. Aar. Optagelsen i Skolens nederste Klasse kan dog ske med det fyldte 11. Aar. Ingen kan optages i en højere Alder,

end at det fuldstændige Skolekursus kan være tilbagelagt med det fyldte 20. Aar. Undtagelse fra disse Regler kan Skolens Rektor bevilge." Og i en under 9. Avg. s. A. fra Ministeriet til Rektoratet udsendt Rundskrivelse hedder det: „Skolernes Rektorer ville selv erkjende Nødvendigheden af at bruge den dem ved Lovens § 3 givne Bemyndigelse til at dispensere fra Aldersbestemmelserne om Disciplenes Optagelse i Skolen med Varsomhed.“ Efter samme Lovs § 5 i Forbindelse med Ministeriets Bestemmelse i en under 9. Avg. 1871 udsendt Bekjendtgjørelse om Karaktergivningen giver den ved Udgangen af 4. Klasse afholdte Aarsprøve, naar den er bestaaet med mindst 33 Points som samlet Talværdi af alle Karakterer, samme Adgang til højere Undervisningsanstalter og Fagprøver som Afgangsprøven af højere Grad for Realdisciple og den almindelige Forberedelsesprøve ved Universitetet af samme Grad. Men desuden er der i Henhold til en Bekjendtgjørelse fra Ministeriet af 25. September 1871 ved Skolen ordnet en Realundervisning, der føres igjennem de fire nederste Klasser og ved Udgangen af 4. Klasse afsluttes med Afgangsprøven af højere Grad.

Til Vejledning ved Forberedelsen til at indtræde i Kathedralskolen aftrykkes her, af den til Gjennemførelse af Loven af 1. April 1871 under 5. Avgust s. A. udkomne Anordning, den 1. Paragraf, der lyder som følger:

Forinden nogen kan optages som Discipel i en lærd Skoles 1ste (nederste) Klasse, har han at underkaste sig en Prøve, ved hvilken der fordres:

1. i Modersmaalet: dels Oplæsning af et Stykke af en dansk Læsebog eller Forfatter, dels en skriftlig, med antagelig Sikkerhed i Retskrivning og Skilletegnes Brug nedskreven Gjengivelse af et to Gauge forelæst Stykke, hvilken tillige bedømmes som Prøveskrift;

2. i Tysk: det vigtigste af Formlæren og en mundtlig Oversættelse fra Tysk til Dansk af et Stykke i et læst Pensum, der mindst maa udgjøre 100 almindelige Oktavsider;

3. i Fransk: det vigtigste af den regelmæssige Formlære og 50 Oktavsider af en Læsebog;

4. i Geografi: en Oversigt over hele Geografien efter en kortere Lærebog;

5. i Historie: Oversigt over Verdenshistoriens vigtigste Begivenheder efter en fragmentarisk Lærebog samt Danmarks Historie noget udførligere;

6. i Religion: Bibelhistorien i kort Begreb og Hovedstykkerne af Luthers lille Katekismus;

7. i Naturhistorie: Pattedyr og Fugle efter en kortfattet Lærebog;

8. i Regning: Færdighed i praktisk Regning saa vidt, at alle Regninger med hele og brudne Tal kunne udføres sikkert og bringes i Anvendelse paa simple praktiske Opgaver som dem, der pleje at henføres under Regula de Tri.

Ved Optagelsesprøven til Forberedelsesskolens (nederste) Klasse a, hvorved Disciplene i Reglen maa have fyldt deres 10. Aar, kræves:

1. i Dansk: Sikkerhed i Oplæsning samt en Diktatstil uden væsentlige Fejl i Bogstavering;

2. i Historie: Danmarks Historie til 1523 i en Udførlighed svarende til Klaussens lille Lærebog;

3. i Geografi: et Skelet efter Erslev N. 5 og

4. i Regning: de fire Regningsarter i benævnte og ubenævnte Tal.

Lære- og Læsebøger blev der ifjor ikke søgt nogen Forandring i.

Dansk. Forbrdlskl. a. (Ovrl. Dr. Bang 6 Tmr.). Pios og Wimmers Læsebog for de lavere Klasser er benyttet til Oplæsning og Analyse. Wulffs Sproglære undtagen Afsnittet om Sætningerne. Hver Uge en Diktatstil og 2 Gjenfortællingsstile, hidtil i alt 101. — Forbrdlskl. b. (Adj. Dr. Heise, 5 Tmr.). Pios og Wimmers Læsebog for de lavere Klasser er benyttet til Indenadslæsning og Analyse. Nogle Digte udenad. En ugentlig Gjenfortællingsstil, hidtil i alt 34. — 1. Kl. (Rkt. Lefolii, 3 Tmr.). Til Oplæsning og Analyse er brugt Lefoliis „Fortællinger og Sagaer“, 2. Sml. Efter sammes „Fortæl-

lende Digte for yngre Børn“ er der læst Digte udenad, hidtil i alt 9. Mundtlig Fremsigelse af Stykker i ubunden Stil har Disciplene haft Øvelse i, i det de af og til har fortalt enkelte Stykker af Lefoliis „Fra Gudelivet og Gudetroen i Nordens Hedenold“. Paa Grundlag af sammes „Kortfattet Sproglære“, 2. Udg., er enkelte af de vigtigste Stykker af Sproglæren dels blevet gennemgaaede mundtlig, dels blevet indøvede ved Analyse, men der er kun blevet lidt Tid tilovers til disse Øvelser. Hver Uge er der skrevet 1 Stil, altid hjemme og altid Gjenfortælling efter i Begyndelsen kortere, siden længere (indtil et Par trykte Sider i smaat Oktav), saa godt som rent fortællende Stykker, imod Enden af Aaret med Indblanding af enkelte korte og klare Skildringer, forud meddelte paa Skolen, i Begyndelsen som oftest to Gange, til sidst næsten altid kun en Gang, hidtil ialt 33 Stile. — 2. Kl. (Adj. Ramsgaard, 3 Tmr.). Der er i Regelen hver Uge skrevet 1 Stil, hidtil i alt 35, dels Gjenfortælling efter forelæste Stykker, dels historiske, geografiske og naturhistoriske Op-gaver, hvortil Stoffet blev hentet fra det, Klassen havde gennemgaaet i disse Fag. Ved Gjennemgangen af Stilene er der lagt særlig Vind paa at indøve Tegnsætningen. Efter Lefoliis „Fortællende Digte for ældre Børn“ har Klassen lært nogle Digte udenad, hidtil i alt 9. Til Oplæsning er anvendt Tregders græske Mythologi, ligesom der er oplæst Dele af Ingemanns og St. St. Blichers Værker. Disciplene have læst op paa Omgang. — 3. Kl. (Rkt. Lefolii, 3 Tmr. samt 1 Tm. med Realdspl. og de math.-naturv. Dspl.) Med Forbigaaelse af hver 4. Uge er der skrevet 1 Stil hver Uge, hidtil i alt 27, dels Gjenfortælling af større

historiske Stykker, dels Gjengivelse enten af Fortællingen i et oplæst fortællende Digt eller af meddelte udførligere Skildringer eller Beskrivelser, dels Fremstillinger, hentede fra, hvad der er læst i andre Skolefag, eller fra Disciplenes egen Erfaringskreds, dels selvstændige Skildringer af Gjenstande eller Forhold fra Hverdagslivet, kun ganske sjældent selvstændig Udvikling af et let Ordsprog eller lignende Emne. Af Lefoliis „Fortællende Digte for ældre Børn“ er der læst Digte udenad, hidtil i alt 14. Af sammes „Fra Gudelivet og Gudetroen i Nordens Hedenold“ er udvalgte Stykker oplæste af Klassen, og Indholdet derefter for en Del brugt som Emne for mundtlig Udvikling af Læreren. Ellers er læst Gjenfortælling af Hravnkel Freysgodes Saga. — Den særlige Time med Realisterne er bleven brugt til Læsning af Lefoliis Gjenfortælling af Sagaen om Hrolv Krake og hans Kæmper, Bjørnsons Arnljot Gelline og de første Sange af Holbergs Peder Paars; endnu agtes læst udvalgte Stykker af Hammerichs svenske Læsestykker m. m. — 4. Kl. (Adj. Dr. Heise, 2 Tmr. samt 1 med Rldsepl.). Læst forskellige Stykker af Holberg, Vessel, Evald, Baggesen, Øhlenschläger, Heiberg. — To Stile hver Maaned, i Reglen skrevne paa Skolen, hidtil i alt 17. — Realkl. har desuden i en særlig ugentlig Time læst græsk Mythologi efter Dorph, med Benyttelse af Billedværker. Læst forskjelligt (Holbergs Peder Paars, Friis: Fra Finmarken; lidt Svensk efter Hammerichs Læsestykker). — 5. og 6. Kl. (Rkt. Lefolii, 2 Tmr.). Hver anden Uge er der skrevet 1 Stil, hidtil i alt 18, af almindelig udviklende eller skildrende Indhold over Emner hentede fra andre Skolefag eller fra de almin-

delige Livsforhold i den udvortes eller sjælelige Verden. I en af Skoleaarets første Timer meddeltes samtlige Opgaver for alle Aarets Stile, og Disciplene blev opfordrede til ud af de meddelte Opgaver at udsøge sig hver sin, som han vilde behandle i en udførligere Afhandling med Benyttelse af overkommelige Hjælpemidler; 8 af de 19 Disciple i begge Klasser fulgte denne Opfordring og fik saa vidt mulig Hjælpemidler anviste og udlaante af Skolens og Rektor Lefoliis Bogsamling; og af de Opgaver, der saaledes var valgte som Emner for „Afhandling“, sattes ingen til Aflevering før efter Nyaar. Sig. Møllers Bog er brugt som Grundlag for Behandlingen af Litteraturhistorien, som i Aar har omfattet Tiden indtil „Holbergs Tidsalder“ medregnet. Til yderligere Oplysning er derved benyttet og til Dels oplæst Svend Grundtvigs Foredrag om den oldnordiske historiske Digtning, A. D. Jørgensens Afhandlinger om Historieskrivningen for Saxo og om Saxo, Absalons Klerk, om Kæmpevisernes Behandling af historiske Personer og om flere enkelte Folkeviser fra Middelalderen, Brudstykker af Birket-Smiths Fortællinger til Christiern Hansens Komedier og til Hieronimus Justesen Raucks Skuespil, af Troels Lunds „Skizzer“ Sd. 205 fl., Hostrups Foredrag om Holberg (i Folkelæsningselskabets „Smaastykker“ 3. Bind), Brudstykker af C. V. Smiths Bog om Holberg som Skuespildigter og Nutzhorns Foredrag om Holberg og hans Tid (i Højskolebladet 1880 Sd. 671 fl.), ligesom der er oplæst Skrifter eller Digte af de fleste omhandlede Forfattere, deriblandt hele „Grevens og Friherrens Komodie“. — Mod Slutningen af Aaret agtes der med 5. Klasse læst noget Svensk.

Oldnordisk. (Adj. Giersing) 5. Kl. (2 Tmr.). Wimmers Læsebog, S. 26—36, 74—107 og 114—21. Wimmers Formlære. — 6. Kl. (2 Tmr.). Wimmers Læsebog, S. 1—14, 26—60, 74—107, 114—21 og Hoff og Hoffory: Oldisl. Læsestykker II, S. 1—19. — I begge Klasser er der dikteret og læst lektievis en kort Oversigt over den oldnordiske Litteratur.

Latin. 1. Kl. (Adj. Giersing, 6 Tmr.). Af Mikkelsens Læsebog er læst S. 1—33; Bøjningslæren efter Madvig; Læsebogens syntaktiske Regler ere læste; Læsebogens danske Stykker og Iversens Stiløvelser ere benyttede til Stil; de skrevne Stykker ere lærte udenad som mundtlig Stil; hidtil er i alt skrevet 36 Stile. — 2. Kl. (Adj. Ramsgaard, 7 Tmr.). Wellers Lat. Lesebuch aus Livius S. 1—32. Bøjningslæren, Ordfojningslærens 1. Afsnit og en Del vigtige Regler af dens 2. Afsnit efter Madvig. Ugentlig 2 Stile hjemme og i Regelen 1 paa Skolen, hidtil i alt 111. — 3. Kl. (Ovrlr. Dr. Bang, 7 Tmr.). Wellers: Latein. Lesebuch aus Livius S. 93—127. Cic. p. Rose. Amerino Kap. 1—26. Det vigtigste af Madvigs Sproglære til § 374. Forchhammers Stiløvelser fra Stykke XIX og ud er læst som mundtlig Stil. Hver Uge er der skrevet 2 Stile hjemme og 1 paa Skolen efter Iversens Stiløvelser, hidtil i alt 96. — 4. Kl. (Adj. Ramsgaard, 8 Tmr.). Cæsar de bello Gallico III, Livius I, 1—31, Cicero in Catilinam I og II samt pro lege Manilia, Ovid (efter Blochs Udvalg): Deucalion, Battus, Europa, Cadmus, Cadmus' Forvandling, Pyramus og Thisbe, Hercules og Toget til Troja. Helo Sproglæren efter Madvig. Ugentlig 2 Stile hjemme og i Regelen 1 paa Skolen, hidtil i alt 106. — 5. og 6. Kl. (Rekt. Lefolii, 8

Tmr., desuden 1 særlig med 5. Kl.). Skriftlig er der hver Uge efter Henrichsens Opgaver udført en Oversættelse fra Latin, hidtil i alt 38. Efter Forberedelse hjemme har begge Klasser læst 1. Bog af Vergils Æneide, 3. Bog af Livius, 1. og 2. Bog af Horatses Oder, 2. Bog af Tacituses Annaler og Ciceros 2. filippiske Tale 63—119; uden Forberedelse af 1. Bog af Livius Kap. 32—60, Senekas Afhandling de providentia og Terentses Andria, 5. Kl. desuden Ciceros 1. filippiske Tale og af 2. § 1—63 og af Cornelius Nepos præfatio og I—III. Med 5. Klasse ventes endnu læst efter Forberedelse en Bog af Vergils Æneide. Sproglæren er bleven behandlet mundtlig, efter som der har været Anledning dertil ved Læsningen eller ved Gjennemgangen af de skrevne Oversættelser.

Græsk. 3. Kl. (Adj. Giersing, 5 Tmr.). Bergs Forskole indtil Verberne paa — mi med Forbigaaelse af enkelte Exempler. Bergs græske Læsebog 2 Afdel. 1. Hefte: af Fablerne 2—7, 13—15, 20—24, 27—29 og 35—36 samt af Mytherne 1—7 og 9—12. Bergs Formlære. — 4. Kl. (Adj. Dr. Heise, 5 Tmr.). Af Schenkls Udvalg af Xenophon er læst S. 115—155 (Anabasis). Homers Odysse, 1. Bog. Formlæren efter Berg. — Tregders Mythologi: Heroerne. — 5. Kl. (Ovrl. Dr. Bang, 5 Tmr.). Homers Iiade 19., 20., 21. og 22. Bog. Lysias's Taler mod Eratosthenes og om det hellige Olietræ. Xenophons Memorabilia I, 4; II, 1, 21—34, 3; III, 5 (efter Schenkls Chrestomathie aus Xenophon S. 209—228). Bergs Formlære. En Udsigt over Grækenlands Geografi er meddelt. Det vigtigste af Christensens: Det græske Statsliv i Oldtiden. Tregders Mythologi med Forevisning af Billeder. — 6. Kl. (Ovrlr. Dr. Bang,

5 Tmr.). Sophokles's Philoktetes (med Undtagelse af V. 676—728 og 1081—1217); Thriges Udvalg af Platon S. 27—47 og 49—55 (Phaidon). Herodot VII, 1—35, 37—60, 100—239. Gjenlæst alt, hvad der opgives til Afgangsprøven. Tregders Litteraturhistorie. Formlæren og Antikviteterne gjenlæste.

Tysk, Forbrdlskl. a (Adj. Ramsgaard, 4 Tmr.). Kaper og Simonsens Læsebog for de første Begyndere S. 1—54. Det regelmæssige af Bøjningslæren efter Kaper. — Forbrdlsk. b (Adj. Ramsgaard, 5 Tmr.). Samme Læsebog S. 1—101. Bøjningslæren efter Kaper. — 1. Kl. (Ovrlr. Bahnson, 2 Tmr., desuden 1 med Realafd.). Af Kaper og Simonsens Læsebog (1879) er læst Side 1—54, 64—77, 82—88. Realafdelingen har læst det vigtigste af Formlæren efter Kaper og i Læsebogen Side 82—97. — 2. Kl. (Ovrlr. Bahnson, 2 Tmr., desuden 1 med Realafd.). Af sammes Læsebog (1872) Side 99—151, 158—92, 210—18. Realafdelingen tillige Side 312—34 og Side 230—42. Formlæren efter Kaper. — 3. Kl. (Adj. Ramsgaard, 2 Tmr. desuden 1 med Realafd.). Kaper og Simonsens Læsebog for de højere Klasser S. 218—92 og samme Bogs poetiske Del til S. 68. Uden Forberedelse er læst W. Hauff: Das Bild des Kaisers og af Realafd. særskilt E. T. A. Hoffmann: Das Fräulein von Scuderi. Bøjningslæren efter Kaper. — 4. Kl. (Adj. Ramsgaard, 2 Tmr., desuden 1 med Realafd.). Kaper og Simonsens Læsebog for de højere Klasser S. 312 til Slutningen og samme Bogs poetiske Del S. 80 til Enden. Dels med, dels uden Forberedelse er læst Goethe: Reineke Fuchs, W. Hauff: Die Bettlerin vom Pont des Arts, E. T. A. Hoffmann: Das Majorat og Schiller: Maria Stuart.

Kapers Sproglære. Realafd. har skrevet 64 Stile. — 5. Kl. (Adj. Ramsgaard, 2 Tmr.). Dels med, dels uden Forberedelse er læst Goethe: Götz von Berlichingen, Schiller: Die Jungfrau von Orleans, Kleist: Michael Kohlhaas og Michael Beer: Struensee; Zschokke: Der Blondin aus Namur er oversat skriftlig. Kapers Formlære.

Fransk. Forbrdlskl. b (Ovrlr. Dr. Bang, 4 Tmr.). Pios Lærebog i Fransk for Begyndere, de franske Stykker fra S. 6—68. Den regelmæssige Formlære efter samme Bog. — 1. Kl. (Ovrlr. Bahnsøn, 3 Tmr.). Af Pios Læsebog for Mellemklasserne er læst Side 1—53. Pios Gram.: Formlæren. — 2. Kl. (Ovrlr. Bahnsøn, 2 Tmr.). Af samme Læsebog Side 61—149. 1 Stil ugentlig efter Borrings Stiløvelser, hidtil i alt 36. — 3. Kl. (Ovrlr. Bahnsøn, 2 Tmr.). Af samme Læsebog Side 168 til Enden og af Borrings „Études littéraires“ Side 4—49. En Stil ugentlig, hidtil i alt 33. — 4. Kl. (Ovrlr. Bahnsøn, 2 Tmr.). Af „Études littéraires“ Side 4—108. Kursorisk Læsning. 1 Stil om Ugen, hidtil i alt 34. Mundtlig Stil er øvet. — 5. Kl. (Ovrlr. Dr. Bang, 3 Tmr., af hvilke en fælles med 6. Kl.). I den fælles Time er læst Marcussens Recueil de poésies françaises og Borrings Études littéraires S. 384—414. Desuden Laboulaye: Souvenirs d'un voyageur (dels paa Skolen, dels som Hjemmelæsning). Ordføjningslæren efter Pio; sammes Samling af almindelige franske Ord til Udenadslæren. Ugentlig 2—3 Stile efter Borrings Stiløvelser, hidtil i alt 75. — 6. Kl. (Ovrlr. Dr. Bang, 3 Tmr., hvoraf 1 sammen med 5. Klasse). I Klassens to særlige Timer er læst en Del af Pios Lectures françaises fra S. 38, det øvrige som

Hjemmelæsning. Sproglæren efter Pio; sammes Samling af Ord til Udenadslæren. Ugentlig 2—3 Stile efter Gieddes Stiløvelser, hidtil i alt 86.

Engelsk. 1. Kl. (Adj. Giersing, 3 Tmr.). Routledge's British Reading Book Stykke 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 19, 21, 23, 25, 27, 30, 34, 35 og 36. „Lucy Gray“ er lært udenad. De i det læste forekommende uregelrette Verber ere lærte. Rosings Formlære undtagen uregelrette Verber. — 2. Kl. (A dj. Feddersen, 4 Tmr.). The illustr. London Reading Book S. 1—64. Rosings Formlære. Skriftlig Oversættelse fra Engelsk til Dansk. — 3. Kl. (A dj. Feddersen, 3 Tmr.). Samme Bogs S. 100—201. Rosings Formlære og skriftlig Oversættelse fra Engelsk til Dansk. — 4. Kl. (A dj. Giersing, 3 Tmr.). Løkke: Engelsk Læsebog for Mkl. S. 1—15, 26—56, 66—74, 82—120, 124—69, 179—95. Dickens: A child's history of England II S. 64—119. Enkelte Digte ere lærte udenad. I Maanedsengelsk er der læst Dickens: A child's history of Engl. I (S. 1—269). Cursorisk er der læst Dickens: A child's hist. of Engl. II S. 1—64. Rosings Formlære. — 5. Kl. (A dj. Giersing, 2. Tmr.). Mariboes W. Scott's Tales of a Grandfather Vol. I S. 15—38 og Listovs engelske Læsestykker II S. 61—117. I Maanedslæsning af først nævnte Bog S. 38—93. Enkelte Digte ere lærte udenad. Rosings Formlære. — 6. Kl. (A dj. Giersing, 2 Tmr.). Listovs engl. Læsestykker II S. 1—117 og Listovs Udvalg af engl. Forfatteres Skrifter I S. 56—97. I Maanedslæsning er læst Dickens: A child's history of England II S. 1—150. Først nævnte Bog er benyttet til cursorisk Læsning. Rosings Formlære.

Religion. Forbrdlskl. a (Lærer Bigum,

2 Tmr.). Balslevs Bibelhistorie, det gamle Testamente; Salmer. — Forbrdlskl. b (Lærer Bigum, 2 Tmr.). Balslevs Bibelhistorie og Katekismus indtil „Troen“; Salmer. — 1. Kl. (Ovrlr. Bahnson, 2 Tmr.). Balslevs Katekismus fra „Troen“ til 3. Trosartikel. Assens's Bibelhistorie forfra til 7. Afsnit. — 2. Kl. (Ovrlr. Bahnson, 2 Tmr.). Balslevs Katek. fra 3. Trosartikel til Alterets Sakramente. Assens's Bibelhist. fra 6. Afsnit til Side 129. — 3. Kl. (Ovrlr. Bahnson, 2 Tmr.). Balslevs Katek. er repeteret; Assens's Bibelhistorie fra Side 129 til Enden. Af det ny Testamente er der læst forskellige Stykker med disse 3 Klasser. — 5. Kl. (Ovrlr. Bahnson, 1 Tm.). Fortolkning af Johannes Evangeliet til Kap. 8. Pavedømmets Udviklingshistorie og den katholske Kirkes Hovedlærdomme i deres Forskjel fra den evangeliske Kirkes. Reformationens Historie indtil 1530 er fortalt. — 6. Kl. (Ovrlr. Bahnson, 1 Tm.). Forskellige Stykker af Johannes-Evangeliet. Efter en Fremstilling af den hedenske og jødiske Verdens Tilstand ved Kristi Fremtræden er Kirkens Historie i de 3 første Aarhundreder fortalt. En Fremstilling og Imødegaen af den moderne Vantro.

Historie. Forbrdlskl. a (Kapt. V. Laub, siden Prmrlltnt. Darre, 3 Tmr.). Efter Blochs mindre Lærebog Gammelhistorien samt Danmarks Hist. til 1523. — Forbrdlskl. b (Adj. Dr. Heise, 3 Tmr.). Læst efter Blochs Lærebog for Begyndere fra den franske Revolution til Nutiden; gjenlæst hele Bogen. — 1. Kl., (2 Tmr.). Blochs Lærebog for Realklasser, Oldtiden og de 3 nordiske Riger. — 2. Kl. (2 Tmr.). Efter samme Bog Roms

Historie og Middelalderen, samt af den nyere indtil Sd. 10 og Sd. 16—28. — 3. Kl., (2 Tmr.). Samme Bogs 2. Del S. 40 (Ludvig den 14.'s Overtagelse af Regjeringen) til Slutningen. — 4. Kl., (2 Tmr.). Den gamle Historie efter Thriges Lærebog. — Realafdeling. (3 Tmr.). Gjenlæst hele Historien efter Blochs Lærebøger for Realklasserne. — 5. Kl. (3 Tmr.). Nordens Historie efter Thrige. Middelalderens almindelige Historie efter Blochs større Lærebog. — 6. Kl. (4 Tmr.). Den nyere og nyeste Tid læst efter Blochs større Bøger. Det hele Pensum gjenlæst efter Blochs og Thriges Lærebøger.

Geografi. (Adj. Feddersen, hver Kl. 2 Tmr. undtagen 3. Kl., hvor Geografi og Naturhistorie egentlig har haft tilsammen 3 Timer, hvorom se Sd. 23). Forbrdlskl. a. Erslevs Geografi Nr. 4. Forfra til Asien. — Forbrdlskl. b. Samme Bog har ligget til Grund for et helt geogr. Kursus. — 1. Kl. Erslevs Geografi Nr. 2: Danmark, Nordevropa, Østevropa og af Mellemeuropa indtil Frankrig. — 2. Kl. Samme Bog fra Frankrig til Asien. — 3. Kl. De fremmede Verdensdele. — 4. Kl. Et fuldstændigt geografisk Kursus tillige med en udførligere Oversigt over den fysiske Geografi, end Bogen har det. — I de ældre Klasser jævnlig Oplæsning og Forklaring af forskellige geografiske Forhold.

Naturhistorie. Forbrdlskl. a. (Kapt. V. Laub, siden Prmrnt. Mortensen, 1 Tm.). Feddersens 100 Dyr med Forbigaaelse af de mindst kjendte. — Forbrdlskl. b. (samme, 2 Tmr.) Pattedyr og Fugle efter Feddersens Naturens Bog I. — 1. Kl. (Adj. Feddersen, 2 Tmr.). Feddersens „Dyrerigets Naturhistorie“: Pattedyr og Fugle. — 2. Kl. (2 Tmr.).

Erslevs Botanik forfra til de blomsterløse Planter. — 3. Kl. (se Sd. 23). Samme Bog fra de blomsterløse Planter Bogen ud. Af Zoologi er læst: Pattedyrene og 2den Afdeling af Feddersens Bog. — 4. Kl. (2 Tmr.). Zoologien og Botaniken gjenlæst. — Med de ældre Klasser er der jævnlig foretaget Exkursioner, ligesom enkelte Forhold ere udførligere gennemgaaede i Foredrag og ved Oplæsning; enkelte nylig dræbte Hvirveldyrs indre Bygning er i de almindeligere Træk gennemgaaet paa Kadaveret.

Regning og Matematik. Forbrdlskl. a Regning (Adj. Petersen, 6 Tmr.). Multiplikation, Division, Regula de tri med benævnte hele Tal, Addition, Subtraktion med Brøk. Meiers Regnebøger. — Forbrdlskl. b Regning (Adj. Møller, 5 Tmr.). Brøkgregning efter Chr. Hansens Regnebog II. — 1. Kl. (Adj. Petersen, 6 Tmr.). Steens Arithmetik S. 1—24. Sammes matematiske Opgaver Nr. 1—148. Møller, Læren om Rumstørrelser. Brøk, Regula de tri, blandede Opgaver, Decimalbrøk. — 2. Kl. (Adj. Møller, 6 Tmr.). Steens Arithmetik S. 24 til Enden og tilsvarende Opgaver af sammes matematiske Opgaver med Undtagelse af „Blandede Opgaver“. Steens Algebra S. 1—28. Jul. Petersens Geometri S. 3—51. Brøk, Decimalbrøk og Proportioner (omvendt og sammensat Forhold, Delingsregning, Procentregning). — 3. Kl. (Adj. Petersen, 4 Tmr, Realafd. og de math.-naturv. Dsopl. desuden 2 Tmr.). Steens Algebra fra S. 23 § 17 til Anvendelser af Ligninger. Petersens Geometri S. 39 § 80 til Enden. Hjemmeopgaver 1 Gang om Ugen; Realafd. og de mathem.-naturv. Dspl. har i deres særlige Timer haft Øvelser i geometrisk Tegning. — 4. Kl. (Adj. Møller,

5 Tmr., Realafd. desuden 2 Tmr.). Stens Algebra Sd. 71 til Enden. Gjenlæst enkelte Afsnit af Steens Arithmetik, dernæst Steens Algebra og Jul. Petersens Geometri. En Gang om Ugen Hjemmeopgaver, hidtil i alt 75. Realisterne har i de særlige Timer haft Øvelse i geometrisk Tegning og praktisk Regning.

Naturlære. 3. Kl. (Adj. Møller, 2 Tmr.). Lorenzes kortfattede Naturlære med Undtagelse af Læren om Bevægelse og Lyd. — 4. Kl. (Adj. Møller, 2 Tmr.). Samme Bog: Bevægelse og Lyd. H. Jespersens Kemi. Repetition. — 5. Kl. (Adj. Petersen, 3 Tmr.). Schmidts Naturlære forfra til Lyden. — 6. Kl. (Adj. Petersen, 3 Tmr.). Schmidts Naturlære fra Stødet og ud; Gjenlæsning af hele Bogen. Jørgensens Astronomi læst og gjenlæst.

Tegning. (Adj. Møller, hver Forbrdskl. og i Kathrsk. hver Klasses Realafd. 2. Tmr.). Forbrdskl. a Petersens og Janniches Tegnebøger I og II. — Forbrdskl. b samme III. — 1—4 Kl. Konturtegning efter Hetsches og Petersens Fortegninger. Projektionstegning og Begyndelsesgrundene af Perspektiv med 1 Discipel i 3. Kl. Ligesaa med 1 Discipel i 4. Kl., der desuden har tegnet efter Klodser.

Skrivning. Forbrdskl. a (Sergent Wammen, 5 Tmr.) og b (Oversergent P. Nielsen, 3 Tmr.). Efter Forskrift dels enkelte Bogstaver, dels Sammenkrift, saaledes at i Reglen alle Disciple i hver Klasse har fulgts ad; af og til er Taktskrivning bleven anvendt; mod Slutningen af Skoleaaret har en Del Disciple i b skrevet af efter en trykt Bog. — 1—4. Kl. (Adj. Møller, 1. Kl. 2 Tmr., 2. Kl. 1 Tm., 3. og 4. Kl.'s Realafd. hver 1 Time). Saa snart en Discipel har tilegnet sig en nogenlunde sikker og ordentlig Haandskrift, bruger han ikke mere For-

skrift, men skriver af efter en dansk Bog; der indøves og kræves da blot en tydelig og ordentlig Haandskrift, men Disciplene holdes ikke til at udføre hvert enkelt Bogstav i en eneste for alle gyldig Form; dog tager Skolen selvfølgelig ikke imod enhver som helst Form af Bogstaverne.

Sang (Kantor Mess). Af Forberedelsesskolens 50 Disciple deltog ved Begyndelsen af Maj Maaned 32 og af Kathedralskolens 90 Disciple 46 i Sangundervisning; i den først nævnte Skole ansaas 18 og i Kathedralskolen 27 for at mangle Forudsætningerne for at kunne det, og hos 17 andre var Stemmen i Overgang. Forberedelsesskolens Disciple er samlede i 1 Time ugentlig blevet øvede i enstemmig Sang af Skolens Morgensange, fædrelandske og Folkesange. I Kathedralskolen er Undervisningen bleven given i 4 Timer ugentlig, og Disciplene har været fordelte klassevis, saa at 6., 5. og 4. Kl. (18 Dspl.), 3. og 2. Kl. (13 Dspl.) og 1. Kl. (15 Dspl.) har haft, hver Afdeling 1 Time; den 4. Time er bleven brugt til Sammensang, som i Aar er bleven udført trestemmig (Sopran, Alt og Bas). Ved Øvelserne er foruden Skolens Morgensange blevet brugt et Udvalg af Melodier hentede fra Sannes, Bulls og fleres Samlinger. Ved Undervisningen i det hele er den af Ministeriet under 4. Juli f. A. Skolen tilstillede Plan for Faget bleven lagt til Grund; den lyder som følger:

Formaalet for denne Undervisning er, at Eleverne kunne bringes til ikke blot at kunne deltage i Korsange (to-, tre- og firstemmig Sang) med smukt og musikalsk Foredrag, men ogsaa at kunne synge enkeltvis smukt og sikkert *), og at de

*) Hermed menes ikke at uddanne Disciplene til Solosangere, men kun at følge en med Held paa flere Steder

ved deres Afgang fra Skolen have lært de almindelig anvendte Koraler, Folke- og Fædrelandssange saaledes, at de have tilegnet sig dem som deres Ejendom. Af Theori erhverves saa meget Kjendskab til Noder og Takt, at Eleverne saavidt muligt kunne synge à prima vista i de letteste Tonearter. Af Musikens Historie bør Eleverne gøres bekendte med de mest fremtrædende af Landets Komponister. Undervisningen meddeles i fire Afdelinger *).

Iste Afdeling. Enstemmige Koraler, Fædrelands- og Folkesange samt Sangene til det samlede Kor indøves. Af Koraler fremhæves følgende: 1. Alene Gud i Himmerig. 2. Lovsinger Herren. 3. Nu takker alle Gud. 4. Op al den Ting, som Gud har gjort. 5. Befal du dine Veje. 6. Nu ringe alle Klokker mod Sky. 7. Lovet være Du Jesu Krist. 8. Julen har Englelyd. 9. Du Herre Krist. 10. Krist stod op af Døde. 11. Jeg ved et lille Himmerig. 12. Det kimer nu til Julefest.

Et Antal af 10 enstemmige Folke- og Fædrelandssange bør være lært i Aarets Løb.

Under Indøvelsen af de forskellige Sange lære Eleverne at anvende Stemmen, f. Ex. ved korrekt Toneansætning, Vejtrækning og Syngen paa Vokalerne. Ligeledes maa der lægges Vægt paa en tydelig Udtale af Texten. Eleverne bør af og til høres enkeltvis (i Sætninger) i de lærte Sange for at blive fortrolige med at synge alene. Der maa gennemgaaende kun synges mezzo-forte og piano. Toneomfanget maa ikke til daglig Brug være større end til \bar{e} . Her bør

i Udlandet benyttet Fremgangsmaade, nemlig at lade Disciplene efter hinanden synge hver sin Strofe eller Sætning af en Sang. Ved at synge alle Versene af Sangen igjennem paa denne Maade, vil man kunne faa hørt hver enkelt Discipel; Læreren kommer derved til at kjende hver Discipels Stemme og følge dens Udvikling, uden at der gaar mere Tid til, end om Sangen var bleven sunget igjennem af alle Disciplene paa en Gang, al Mislud og utydelig Udtale kan fjernes, og Discipelen lærer at bære sin Stemme frem paa en smukkere Maade, end naar han stadig synger i Kor.

*) Med Hensyn til Inddelingen efter Klasser eller efter Stemmer overlades det til Rektor og Syngelæreren i Foræning at ordne dette efter Skolens Tarv.

Eleverne allerede begynde med at gjøres bekendte med Noderne i C-Dur, fra g til \bar{g} , og øves i at synge dem frem og tilbage. C. ($\frac{3}{4}$) Takt forklares og øves. C-Dur og A-Mol Skalaen med tilhørende Akkorder indøves fra Skoleaarets Begyndelse og gjentages i hver Time. Sopranstemmen til de flerstemmige Sange indøves, og for disses Vedkommende gjælder ikke Reglen om Toneomfanget.

2den Afdeling. Repetition af de i forrige Afdeling lærte Sange; af ny Koraler anbefales følgende til enstemmig Sang: 1. Den signede Dag med Fryd vi se. 2. Vi tro, vi alle tro paa Gud. 3. Til Himlene rækker Din Miskundhed Gud. 4. Giv jeg, o Herre, følger dig. 5. Guds Menighed syng. 6. Nu hviler Mark og Enge. 7. Den yndigste Rose er funden. 8. Julen har bragt velsignet Bud. 9. Vær velkommen Herrens Aar. 10. Jesu dine dybe Vunder. 11. Frygt mit Barn den sande Gud. 12. Jesu Din søde Forening at smage. 13. Af Højheden oprunden er. 14. Herre jeg har handlet ilde.

Ved Repetition af de tidligere lærte Koraler kan der skiftes med Texterne. Navnlig anbefales at synge Texter, som passe til Aarets kirkelige Tider. Af Folke- og Fædrelandssange læres mindst 10, dog kun enstemmigt. Enkelte tostemmige Sange bør indstudies, og i Henseende til disse bør det iagttages, at Toneomfanget for 1ste Stemmes Vedkommende ikke overstiger \bar{f} , og at de kunne synges uden Ledsagelse af Instrument. Antallet af disse Sange retter sig efter, hvormange Sange Afdelingen skal lære til den samlede Korsang. Eleverne synge Træffeøvelserne i C-Dur og lære at træffe de lettere Intervaller samt gjøres bekendte med Dur- og Molskalaens Bygning. $\frac{3}{4}$ Takt læres og øves. G-Dur og E-Mol, F-Dur og D-Mol Skalaer med tilhørende Akkorder indøves, saa at Eleverne ved Skoleaarets Slutning kunne synge rent og smukt i[#] C-Dur, A-Mol, G-Dur, E-Mol, F-Dur og D-Mol med tilhørende Akkorder. Forsøgene med at lade Eleverne synge alene (i Strofer) fortsættes.

3dje Afdeling. Indøvelse af nogle tostemmige — og hvis Forholdene tilstede det — enkelte trestemmige Sange. 10 enstemmige Folke- og Fædrelandssange bør læres i Aarets

Løb. Af Koraler anbefales følgende til enstemmig Sang: 1. Jesus er mit Liv i Live. 2. Jeg vil Din Pris udsjunge. 3. Himlen aabnes, Mørket svinder. 4. Jesus lever, Graven brast. 5. Vor Gud han er saa fast en Borg. 6. Naturen holder Pintsefest. 7. Kirken den er et gammelt Hus. 8. Enhver som tror og bliver døbt. 9. Hvo ikkun lader Herren raade. 10. Med Sorgen og Klagen hold Maade. 11. I Jesu Navn bør al vor Gjærning ske. 12. Saa vil vi nu sige hverandre Farvel.

Repetition af det i de forrige Afdelinger lærte, og Texterne til Koralerne skiftes, som det er foreslaaet i 2den Afdeling. Øvelserne i Sang efter Noder fortsættes. Af ny Skalaer indøves D-Dur og H-Mol, A-Dur og Fis-Mol, B-Dur og G-Mol samt den kromatiske Skala. Taktøvelser fortsættes, Alt- eller Tenor- og Basstemmerne indøves til den samlede Korsang.

4de Afdeling. (Alle Klassers Sammensang). Indøvelse af mindst 6 flerstemmige Sange. Tostemmige Træffeøvelser i C-Dur og A-Mol anbefales. De yngste Klasser synge da 1ste Stemme, de ældre Klasser 2den Stemme. Lette Folke- og Fædrelandssange eller Berggreens tostemmige Koralborg kan benyttes til disse Øvelser. Enkelte enstemmige af de tidligere lærte Koraler og Fædrelandssange gaas igjennem. De flerstemmige Sange maa synges à capella.

Der bør føres en særlig Protokol for Sangundervisningen. I denne indføres alt, hvad der efter Haanden læres, og i hvilke Bøger det findes. Ligeledes hvor mange af Eleverne der synge, og hvor mange der ikke synge. Ved Indstuderingen benyttes Violin, Piano eller Harmonium.

Ved Skolens Morgen-Lovsange bør de fleste af disse synges enstemmigt, for at Eleverne kunne faa Øvelse i at deltage i Menighedssangen. Harmonium bør, saafremt Skolen ejer et saadant, da ledsage Sangen.

Som Haandbøger henvises til Berggreens II—III eller IVstemmige Koralbog, hvorefter alle de i Planen ommeldte Koralmelodier læres; Sannes Træffeøvelser; Berggreens, Sannes og Jastraus Skolesange samt, hvis der kan dannes en Mandskvartet, Studenterforeningens eller Carl Mortensens Kvartetsange.

Gymnastik. Forberedelseskl. a og b (henholdsvis 4 og 2 Tmr. ugentlig under Kapt. af Fodfolket Weldingh — under dennes Sygdomsforfald i de første Maaneder af Skoleaaret Kapt. Müller — med Bistand af Gymnastiklærer i Hæren, Sergent Honoré). Alle Disciplene deltagte for Tiden i Øvelserne, som væsentlig bestaa i „forberedende Øvelser“, Gang, Løb, Spring og Klavring. — Kathedralskolen (Adj. Petersen ligeledes med Bistand af Sergent Honoré). Af Skolens 90 Disciple er for Tiden 17 udelukkede af Helbredshensyn. Hver af de andre Disciple har haft Undervisning i Faget i 4 Timer ugentlig, saa at det i alt har optaget 12 Timer. 1. Kl.'s Realafd. (6 Dspl.) har i 2 Timer været sammen med 3. Kl. (15 Dspl.) og i 2 andre tillige med 4. Kl.'s Realafd. (2 Dspl.), 1. Kl.'s stud. Afdl. (13 Dspl.) har i alle 4 Timer været sammen med 2. Kl. (12 Dspl.), 4. Kl.'s stud. Afdl. (12 Dspl.) har i 2 Timer og i andre 2 Timer hele 4. Kl. (14 Dspl.) været sammen med 5. Kl. (8 Dspl.) og 6. Kl. (5 Dspl.). Undervisningen har foruden de almindelige Øvelser og Exercits ogsaa benyttet Trappetset. Den er bleven afbrudt ved Svømme- og Skydeøvelserne, men i den sidste Vinter ikke som Følge af Kulde.

Svømningen. I Kathedralskolen (Adj. Petersen med Bistand af Sergent Honoré) begyndte Undervisningen i Faget Mandagen d. 20. Juni paa den ny, Skolen selv tilhørende Svømmebro i Viborg Nørresø. Havde denne været i brugbar Stand, havde Øvelserne kunnet begynde nogle Dage tidligere. Ellers havde det været varmt nok de sidste Dage af Maj og de første af Juni Maaned; men efter Pinse ind-

traadte en Afkøling, som vilde have afbrudt Øvelserne. En Vinding ved, at Skolen havde faaet sin egen Svømmebro, bestaar i Sammenligning med det tidligere Forhold deri, at Svømmeøvelsernes Indtræden nu ikke behøver at volde nogen fuldstændig Afbrydelse af Gymnastikundervisningen; men denne kan finde Sted i alle de til den henlagte Timer, som Vejret gjør det umuligt at benytte til Svømning, idet Svømmebroen ikke ligger længere borte fra Skolen, end at de vedkommende Disciple i Løbet af en Time + de til stødende Fritider kan marsjere ned til den, faa svømmet og marsjere tilbage igjen til Skolen. Efter at Undervisningen var begyndt, fortsattes den indtil Lørdagen d. 2. Juli medregnet, da Skolens daglige Undervisning sluttedes. Derefter gjorde Afgang- og Aarsprøven det umuligt at foretage nogen regelmæssig Undervisning hver Dag; men i de vedkommende Tider var Sergent Honoré altid til Stede paa Flaaden, saa at de Disciple, der ikke var til Prøve paa Skolen, kunde komme til at svømme under hans Tilsyn. Efter Sommerferien foregik Forberedelsesskolens Undervisning (Kapt. af Fodfolket A. Müller med Bistand af Sergent Honoré) ogsaa paa Kathedralskolens Svømmeplaade, men ophørte allerede d. 20. August, medens Kathedralskolens fortsattes indtil August Maanedes Udgang. Efter at Begynderne forud har faaet Tagene indøvede i Svømme-maskinen i Skolens Gymnastikhus, svømmer enhver med Svømmetornyster paa, indtil han uden dette kan svømme 400 Alen i slap Sele; kan han dette, bliver han Frisvømmer. Ved Undervisningens Ophør 1881 var af Forberedelsesskolens daværende 43 Dsepl. 4 udelukkede fra Øvelserne af Helbredshen-

syn og 6 Frisvømmere; af Kathedralskolens 90 Disciple var 9 udelukkede og 37 Frisvømmere.

Skydning. De to øverste Klasser samt 4. Kl.'s Realdisciple (Adj. Petersen med Bistand af Sergeant Hennings). I Aaret 1881 holdtes Øvelserne i Riffelskydning fra Begyndelsen af April Maaned, saa at der i Almindelighed faldt en Skydedag hver Uge, naar Vejret ikke voldte Hindringer, i alt før Sommerferien 9 Skydeture og efter den 6. Der blev skudt til den Skive, Skytteforeningen brugte indtil Udgangen af Aaret 1872, en aflang Firkant med 3 Grader; efter de gjældende Bestemmelser fik hver Discipel hver Gang 5 Skud, af hvilke ved de fem sidste Skydeture før Sommerferien 2 gjordes med Remingtonbøssen. Under 15. Juli indsendtes til Ministeriet den befalede Beretning om

Udfaldet af Skydeøvelserne i Skoleaaret 1880—81.

6. Kl. 6 Disciple. 5. Kl. 10 Disciple. 4. Rlkl. 3 Disciple.	Afstand i Alen.	Tal af			Sum.
		Skud.	Points	Træffere.	
6. Klasse	100	25	64	25	89
5. og 4. Klasse . .	100	280	644	237	881
6. Klasse	200	95	162	65	227
5. og 4. Klasse . .	200	504	838	331	1169
6. Klasse	300	250	327	138	465
5. og 4. Klasse . .	300	130	184	76	260
Sum af		1284	2219	862	3091—2,407

Ved Afslutning af Forsommerens Øvelser holdtes den 30. Maj **Præmieskydning**, hvis Udfald ses af omstaaende Oversigt.

Udfaldet af Præmieskydningen i Skoleaaret 1881.

Disciplenes Navn og Klasse.	Afstand i Alen.	Skud.					Sum af Af- stand maalt i Tommer.	Sum.	Præmie.
		1.	2.	3.	4.	5.			
6. Kl. Hjardemaal	300	1	2	2	1	1	123	12	1ste
— Langhoff	300	1	1	1	1	0	99	8	
— Møller	300	2	1	1	2	0	79	10	2den
— Rosenørn	300	0	1	0	0	0	32	2	
— Skibsted	300	1	0	0	0	0	28	2	
— Wolff	300	0	0	0	0	0	0	0	
5. Kl. Bang	200	2	2	2	0	0	41	9	
— Aage Esmann	200	1	1	1	2	1	144	11	
— Viggo Esmann	200	2	0	2	2	3	44	13	
— Hvam	200	1	2	2	2	2	71	14	1ste
— Kjær	200	1	0	2	1	2	81	10	
— Kjærgaard	200	1	1	1	3	3	87	14	2den
— Nielsen	200	2	0	1	0	1	68	7	
— Schmidt	200	1	1	0	0	0	57	4	
— Sørensen	200	2	0	0	1	0	37	5	
— Wanning	200	1	0	0	0	1	45	4	
4. Rlkl. Bruun	200	1	1	0	0	1	63	6	
— Stenstrup	200	0	2	2	1	3	50	12	
— Worm	200	0	1	2	0	0	46	5	

NB. Det bemærkes, at alle Skud udførtes i frit Anlæg. Præmiernes Værdi var paa 300 Alens Afstand 12 og 8 Kr. og paa 200 Alen 6 og 4 Kr. Disse Beløb brugtes efter Præmietagernes Ønske for Hjardemaals Vedkommende (som Bidrag) til Indkjøb af en Jagtbøsse, for Th. Møllers til Kjøb af en Regnskjerm, for Chr. Hvams til en Haandkuffert og for Anders Kjærgaards til en Skjerm og en Lommebog.

Til den forestaaende Afgangsprøve for studerende Disciple af sproglig-historisk Retning indstille sig de 9 Disciple i 6. Kl., som opgive

i Latin af Cicero den 1. og 2. filippiske Tale og 1. og 2. Bog af de tuskulanske Undersøgelser, af Livius 3. Bog, af Tacituses Annaler 2. Bog, af Vergils Æneide 1. og 3. Sang, og af Horats Brevene og 1. og 2. Bog af Oderne.

Uden Forberedelse er med disse Disciple i deres to sidste Skoleaar blevet gjennemlæst Sallusts Katilina, Ciceros Kato, af Ciceros Breve i Kielsens Udvalg 1—6, 11—21, 59—61, 69—72, 77 og 101, af Livius Kap. 31—60 i 1. Bog, Tacituses Germania og Terentzes Andria.

i Græsk af Homer 16., 17. og 18. Sang af Iliaden, af Herodot 7. Bog med Undtagelse af Kap. 36 og Kap. 61—100, af Xenofons Anabasis V, 1—87, af Thriges „udvalgte Stykker af Platon“ Fædon, Lykurgs Tale mod Leokrates og Sofokleses Filoktet med Undt. af V. 676—728 og 1081—1217.

i Oldnordisk af Wimmers Læsebog S. 1—14, 26—60, 74—107 og 114—21 og af Hoff og Hofforys Læsestykker I Sd. 1—19.

og i Engelsk Listovs Læsestykker II Sd. 3—118, sammes Udvalg Sd. 56—97 og Macaulays Lord Clive, Sd. 1—50.

4. Klasse opgiver til Aarsprøven

i Fransk af Borrings Études littér. Sd. 1—108.

og Realdisciplene

i Engelsk af Løkkes Læseb. for Melleml. Sd. 1—15, 26—56, 66—74, 82—120, 124—69 og 179—95 og af Dickens A. child's hist. of Engl. II Sd. 64—119.

Undervisningsinspektionens Formand Prof. A. d. Steen var de tre Dage Torsdagen d. 13., Fredagen d. 14. og Lørdagen d. 15. April tilstede paa Skolen i hele Skoletiden og overværede hver Time Undervisningen i en af Kathedralskolens Klasser.

Sanginspektøren Kantor Sanne overværede Tirsdagen d. 25. April fra Kl. 1—2 Undervisningen i Sang i Kathedralskolen.

Gymnastikinspektøren Kmrhr. Wegener har anmodet om at faa Kathedralskolen præsenteret for sig i Gymnastik og Skydning Onsdagen den 7. Juni Kl. 9. Formiddag.

V. Understøttelsesmidler.

Skolepengeene er i Forberedelsesskolen for en Discipel, foruden 5 Kr. i Indskrivningspenge, 9 Kr. maa-nedlig, for anden Broder 7 Kr. og for tredie 5 Kr.; i Kathedralskolen for en Discipel i 5. eller 6. Klasse 144 Kr. aarlig, i de øvrige Klasser 120 Kr., for anden Broder henholdsvis 115 Kr. 20 Øre eller 96 Kr. og for 3. Broder 86 Kr. 40 Øre eller 72 Kr. De betales fjerdingaarsvis forud; og det er paalagt Rektoratet at formene den Discipel Adgang til Skolen, for hvem de ikke er betalte før Fjerdingaarets Udgang. For Juli Fjerdingaar opkræves de i to Halvparter, først for de 6 Uger fra 1. Juli til 14de Avg. og siden, ved Begyndelsen af det ny Skoleaar, for den anden Halvpart. For Disciple, der udtræde efter Aarsprøven før Begyndelsen af det ny Skoleaar, betales kun for Juli Maaned; og saa fremt Afgangsprøven sluttes før denne Maanedes Indgang, betale de afgaaende Disciple slet ikke for dette Fjerdingaar. Desuden er ved Indtrædelsen i Skolen at betale Indskrivningspenge med 10 Kr. for hver Discipel; og denne Ydelse eftergives kun for Disciple, der tidligere har betalt disse Indskrivningspenge enten til Skolen selv eller til en anden offentlig lærd Skole. Fremdeles maa enhver Discipel, der som studerende har gennemgaaet Afgangsprøven, løse et Vidnesbyrd om dennes Udfald, som tilstaas ham gratis, saa fremt han i det sidste Skoleaar har nydt fri Undervisning eller anden offentlig Understøttelse, men ellers maa betales med 20 Kroner til Skolens Kasse. Og de samme Betalingsvilkaar gjælde for enhver Discipel, der ellers forlader Skolen

og ønsker at faa et Vidnesbyrd med fra denne. Men ingen Rektor maa i den Skole, han bestyrer, optage nogen Discipel, der kommer fra en anden offentlig Skole, uden at forlange et Vidnesbyrd af ham fra denne Skole. Ethvert Examensvidnesbyrd skal udfærdiges paa stemplet Papir til Taxt 1 Krone.

A. Offentlige Stipendier og fri Undervisning.

Den Understøttelse, der hører til den ved Overskriften betegnede Art, tilstaas kun efter Ansøgning; en saadan stiles enten til Ministeriet eller til Rektoratet, men indgives til dette samtidig med Undervisningens Begyndelse i det ny Skoleaar eller i alt Fald inden Udgangen af Avgust Maaned; ingen kan gjøre Regning paa at blive indstillet, dersom Ansøgningen ham vedrørende kommer senere. Ansøgningen maa indeholde fuldstændig og nøjagtig Oplysning om Indtægter og Formuesstilling og andre hidhørende Forhold samt stadfæstes ved fyldestgjørende Attest. Men naar en Discipel en Gang har faaet et Stipendium eller fri Undervisning, behøver der for hans Vedkommende ikke at indgives ny Ansøgning om fremtidig eller forøget Understøttelse, med mindre saadant udtrykkelig bliver forlangt. Ministeriet træffer Afgjørelse om Understøttelsesmidlernes Anvendelse og Fordeling; Indstilling gjøres af Rektoratet efter Samraad med Skolens Lærere i et i dette Øjemed afholdt Lærermøde; foruden Trang er det en uundværlig Forudsætning for Opnaaelse af en Understøttelse af denne Art, at vedkommende Discipel baade i Aarets Løb har udført sit Arbejde til Skolen paa en tilfredstillende Maade og har gennemgaaet Aarsprøven saaledes, at han i det mindste har faaet godt til Hovedkarakter. Skolens Realdisciple har

kun Adgang til fri Undervisning, men kan ikke faa Stipendium.

Af de oplagte Stipendier udbetales den ene Trediedel til vedkommende ved hans Afgang fra Skolen efter bestaaet Afgangsprøve; men saa fremt han ikke lader sig indskrive som akademisk Borger ved Kjøbenhavns Universitet før Begyndelsen af det næste akademiske Semester, bliver det saaledes udbetalte Beløb at betale tilbage til Skolen. Af de øvrige to Trediedele udbetales i Regelen den ene Halvdel ved Udløbet af det første Semester, efter at vedkommende er bleven indskreven ved Universitetet, den anden efter bestaaet filosofisk Prøve (Karakter tg.) ved Udløbet af det andet Semester; Examensbevis, akademisk Borgerbrev samt Flidsattest forevises da for Oplagspengenes Eforus, og mod en Anvisning fra denne udbetales Beløbet fra Universitetskvæsturen; den, der ikke vil underkaste sig filosofisk Prøve, maa, for at faa den sidst omtalte anden Halvdel udbetalt, fremlægge Bevis for, at han i det forløbne Aar har arbejdet i sit særlige Fag, hvad der navnlig gjælder Polyteknikere, der som saadanne ingen Brug have for den filosofiske Prøve.

For Stipendieaaret 1. Oktober 1881 til 30. Sptbr. 1882 blev ved Skrivelse af 26. Sptbr. 1881 fra Ministeriet til Skolens Forstanderskab Fordelingen fastsat, som følger:

1. Højeste Stip., 100 Kr. helt at oplægge tilstodes Rasmus Vestergaard Rasmussen og Andreas Nielsen Graakjær samt i Forbindelse med fri Undervisning Christian Hvam, Jens Nielsen, Anders Kjærgaard, August Ørbech, Jens Bertelsen og som extraordinær Gratist Jacob Bang.

2. Laveste Stip., 40 Kr., helt at oplægge samt fri Undervisning tilstodes Jens Jensen, Søren Anker Munk, Carl Emil Hjort, Axel Møller, Andreas Hansen og som extraordinær Gratist Christian Bang.

3. Fri Undervisning tilstodes Søren Sørensen, Henry og Carl Andersen, Poul Schmidt, Peter Christian Jensen og som extraordinær Gratist Carl Heise.

4. Højeste Stip., 100 Kr., helt at udbetale som Hjælp til Skolepenge tilstodes Martin Ludvig Hoff og mellemste Stip., 70 Kr., paa samme Maade Albert Gnudtzmann og Jørgen Rønne.

Endvidere meddelte Ministeriet ved Skrivelse af 28. Sptbr. til Skolens Rektorat, at det havde tilstaaet Disciplene Rasmus Vestergaard Rasmussen og Andreas Nielsen Graakjær hver en af de paa Finanslovsforslaget for indeværende Finansaar optagne 12 extraordinære Gratistpladser for Skoleaaret 18⁸¹/₈₂.

B. Det Nissenske Legat.

Dette Legat har kun studerende Disciple Adgang til at understøttes af. Efter Fundatsens Bestemmelse træffes Afgjørelsen om dets Anvendelse hvert Aar i Begyndelsen af December Maaned ved et Lærrermøde; stemmeberettigede er foruden Rektor alle ved Skolen fast ansatte eller konstituerede Overlærere og Adjunkter. Om den Understøttelse, der uddeles til Disciple, behøver der ikke at indgives Ansøgning, medens det dog er en Selvfølge, at den ikke tilstaas nogen, om hvem det ikke forud vides, at han vil modtage Understøttelse. Men da Renterne af Oplagspengene tillige med de hjemfaldne Oplagspenge skal anvendes som Understøttelse i de første Universitetsaar for Studenter, der er dimitte-

rede fra Skolen, maa de Studenter, der ønske at komme i Betragtning ved Uddelingen, inden Begyndelsen af December Maaned derom til Rektoratet indgive skriftlig Begjæring med udførlige Oplysninger om deres Stilling og Angivelse af, hvad de maatte tjene ved Undervisning. Det er vedtaget i Regelen ikke at tilstaa nogen denne Understøttelse efter Forløbet af det 3. Universitetsaar.

For Aaret 1881-82 blev Legatet ved Lærermøde den 1. December f. A. uddelt, som følger:

1. Som „Understøttelse for trængende Disciple, der opføre sig godt“, uddeltes de $\frac{4}{5}$ af Grundfondens Renter indtil 11. December 1881 til Beløb 810 Kr. 60 Øre til 16 af Skolens Disciple, saaledes at Rasmus Rasmussen og Andreas Nielsen Graakjær fik hver 80 Kr. 30 Ør.; Jac. Bang, Jens Nielsen, Povl Schmidt, Jens Bertelsen, Carl Emil Hjort, Peter Wohnsen og Peter Nielsen hver 50 Kr. og Anders Kjærgaard, Andreas Hansen. Sør. Ank. Munk, Jens Jensen, Mart. Ludv. Hoff, Johan Boas, Chr. Bang, Chr. Gade, Theod. Carstensen og Villiam Hoff hver 30 Kr.

2. Som „Vidnesbyrd om Paaskjønnelse af Flid og Opmuntring til Anstrængelse fremdeles“ blev den øvrige $\frac{1}{5}$ til Beløb 202 Kr. 65 Øre tillagt 9 af Skolens Disciple, saaledes at Christian Hvam fik 22 Kr. 65 Øre og Aage og Viggo Esmann, Albert Gnudtzmann, Erik Christensen, Axel Møller, Peter Christian Jensen, Carl Faber og Martinus Barner hver 22 Kr. 50 Øre. — At den tilstaaede „Understøttelse“ tillige var at betragte som „Vidnesbyrd om Lærernes Tilfredshed med Fliden og Opmuntring for den følgende Tid“, vedtoges det blandt de under

1 nævnte at tilkjendegive Jacob Bang, Jens Nielsen, Rasmus Rasmussen, Andreas Graakjær, Anders Kjærgaard, Andreas Hansen, Joh. Boas og Theod. Carstensen.

3. Renterne af Oplagspengene for Aaret fra 11. Decbr. 1880 til 11. Decbr. 1881 til Beløb 52 Kr. 9 Øre + hjemfaldne Oplagspenge efter den udtraadte Discipel Rasmus Lind, 60 Kr., tilsammen 112 Kr. 9 Øre tilstodes den fra Skolen 1880 afgaaede Student Hans Krarup.

C. Det grevelig Moltkeske Legat

er efter Fundatsen bestemt til Understøttelse for Embedsmænds Sønner, som gaa i Skole eller paa anden Maade nyde Undervisning, uden at Bestemmelse til Studering er en nødvendig Forudsætning for at kunne faa det. Viborg Kathedralskole er tillagt 2 Portioner deraf hver paa 80 Kr. aarlig, som udbetales gennem Rektoratet til 11. Juni og 11. Decbr. Termin, hver Gang med Halvdelen. Retten til at afgjøre, hvem der skal nyde disse to Portioner, tilkommer Lehnsbesidderen af Grevskabet Bregentved.

I Aaret 1881 har de været tilstaaede Disciplene Jac. Bang og Axel Møller.

D. Det Jessenske Legat

er efter Fundatsen bestemt til Understøttelse for 3 „af de dueligste og bedste fattige“ studerende Disciple i Viborg Kathedralskole, som da kunne erholde det, naar de ere i Skolens øverste Klasse, og vedblive at nyde det „i de første 3 Aar, efter at de ere dimitterede til Akademiet, ifald de der opholde sig til deres Studiers Fortsættelse“; dog har Slægtninge af Rektor Jessen og hans Enke, D. C. født Ostenfeld, som stiftede Legatet den 5. Maj 1792, Fortrinsret,

enten de saa gaa i Viborg Kathedralskole eller søge en anden Skole, saaledes at ingen udenfor de to Slægter da har Adgang til at nyde det. Stiftets Biskop og Stiftsprovst tage Bestemmelse om Uddelingen. Foruden Renterne af den oprindelige Kapital, „det større Jessenske Legat“, uddeles tillige et mindre, Renterne af en „Oplagskapital“.

For Aaret 1881 er i Juni Termin f. A. „det større Legat“ udbetalt til P. V. Brasch, som er Discipel i Aarhus Kathedralskole, og H. Ostenfeld i Horsens lærde Skole, til hver med 38 Kr. 17 Øre; „det mindre“ til Student Jens Christensen (1. Gang som Student) og til daværende Discipel i samme Skoles 5. Kl., nu i 6. Kl. Jens Nielsen med 18 Kr. 6 Øre til hver.

E. Det Mallingske Legat

er efter Fundatsen bestemt til hvert Aar at tildeles „den mest værdige og trængende iblandt dem, der i dette Aar ere dimitterede fra Viborg Kathedralskole og inskriberede ved Universitetet“. Skolens Rektorat skal derfor hvert Aar tillige med Meldingen om den afholdte Afgangsprøve indsende „en Forklaring over enhvers Trang og sædelige Forhold tillige med Oplysning, om Dimittenden har oppebaaret Beneficier ved Skolen og da hvilke“, samt om Afgangsprøvens Udfald for ham. Konsistorium ved Kjøbenhavns Universitet tager Bestemmelse om Legatets Anvendelse; men dette maa ikke tildeles nogen, som ikke i Skolen har været Stipendiat eller Gratist, og som ikke ved Afgangsprøven har erholdt mindst 2. Karakter.

I Følge Skrivelse af 2. April d. A. fra Legatets Eforus, theol. Prof. Hermansen, til Skolens Rek-

torat er for Aaret 1881 Legatet tilstaaet Student Thomas Møller med 164 Kr. 84 Øre, hvoraf i Følge Fundatsen Halvdelen er bleven ham udbetalt i November Maaned f. A., medens den anden Halvdel skulde udbetales i April Maaned d. A.

F. Det Juelske Legat

uddeles i 3 eller 5 Aar til 2 studerende ved Universitetet, fornemmelig fra Viborg eller og fra Aalborg Kathedralskole. Et Medlem af den Juelske Familie, for Tiden Kmhr. Baron Juel-Ryssensten, R. af D. og DM., er Patron for Legatet; til ham indgives i Løbet af Skoletiden Ansøgning om Optagelse paa Listen over dem, der skal nyde Legatet.

I Aaret 1881 er det udbetalt til Student C. C. G. Olsen 3. Gang og til Student M. Chr. Mogensen 2. Gang med 75 Kr. 16 Øre til hver.

VI. Samlinger.

A. Bogsamlingen.

(Sluttet den 20. Maj 1882).

Fagsondringen slutter sig til den i 1874 udkomne Fortegnelse over hele Samlingen, saaledes at Løbenumrene henviser til de tilsvarende Afdelinger i denne. Ved Fortsættelser er Titelen saa vidt mulig afkortet; Mærket *slut* eller *afs.* efter en Titel betegner, at Værket er sluttet eller afsagt. Hvor Aarhundredet ikke angives, er det 18—. Hvad der er sendt fra Ministeriet, betegnes ved et —*m.* efter Titelen; hvad der er modtaget fra Forfattere eller Forlæggere, ligeledes ved *f.*, *frf.* eller *frl.*; andre Gaver ved —*g.*, for saa vidt *Giverens* Navn ikke meddeles.

1. Encyclopædi og blandede Skrifter.

2. Vidensk.'s Slskb. Naturvidensk. og mathem. Afhndlgr. Dl. 1—12. Kbh. 24—46.
- — — — — Oversigt ov. . . . Forhandlinger o. s. v. 1880, 3; 81, 1. — *m.*

3. Tidsskr. Nord. . . . utg. af Letterstedtska föreng.
o. s. v. 1881, 4—8; 82, 82, 1—3. Stockh.

II. Historie og Geografi.

12. **Falkenberg.** Chr. Kalender, udg. af P. G. Lydicke. 1882. Kbh.
16. Kongerækker og Tidstabeller. Til Brug ved den hist. Underv. i Mlmkl. Kbh. 82. — *frl.*
20. **Bang.** Chr. Julian den Frafaldne. Krstnia 81.
24. Bilderbogen, Münchener. Herausg. v. Braun. u. Schneider. Bilder aus dem Alterthume. Bl. 1—24.
Helbig. **Wolfg.** Untersuchungen über die campanische Wandmalerei. Leipz. 73.
27. **Andræ.** **Paul.** Via Appia, dens Historie og Mindesmærker. Bnd. 1. Kbh. 82.
Madvig. **J. N.** Den rom. Stats Forfatning og Forvaltning. Bnd. 2. Kbh. 82.
Ottesen. **H. W.** Embedsvalgene i Rom henimod Republikens Ende. Prg. Krstnia Ktdrsk. 81.
29. Bilderbogen. Münchener. Herausg. v. Braun & Schneider. Die Welt in Bildern. Bl. 1—36.
30. **Kiepert.** **Rich.** Frankreich. Polit. Schulwandkarte. Berlin 81. *Paa Lærred.*
Mentzer. **T. v.** Sverige och Norge jemte Danmark och Finland. *Uden Sted og Aar.* — *Paa Lærred.*
33. **Nordenskjöld.** **A. E.** Vegas Reise. Udg. ved B. Geelmuyden. Dl. 1—2. Krstnia 81.
34. **Fabricius.** **A.** Forbindelserne mellem Norden og den spanske Halvø i ældre Tider. Kbh. 82.
Feddersen. **A.** To Mosefund. Kbh. 82. — *frf.*
Nilsson. **Ol.** Danmarks uppträdande i den svenska tronföljarefrågan 1739—43. III. Prg. Malmöe 81.
35. **Erslev.** **Kr.** Danmarks Hist. under Dr. Margrethe og hendes nærmeste Efterfølgere 1375—1448. I, Kbh. 82.
Sick. **J. Fr.** Nogle Bidrag til Christiern II's Hist. under Landflygtigheden. Kbh. 60.

36. Aarsberetning fra det kgl. Gehejmearchiv o. s. v. Bnd. 6, Hft. 6. Kbh. 81. — *m.*
 Briefe gelehrter Männer an die Könige in Dänemark vom Jahre 1522 bis 1663, zum Druck befördert von Andreas Schumacher. Th. 1—3. Kpnh. u. Leipz. 1758—59.
 Codea Esromensis. Esrom Klosters Brevbog. Udg. ved O. Nielsen. Hft. 2. Kbh. 81. — *slut.*
 Magazin. Danske o. s. v. Bnd. 5, Hft. 2. Kbh. 82.
 Tingsvidner. Gamle jydske. Udg. af O. Nielsen. — 192.
43. Lund. Troels. Danm.'s og Norges Hist. i Slutn. af det 16. Aarh. 4. Bog. Klædedragt. Kbh. 82.
45. Langebek. J. Udkast til Souverainitetens Historie. Meddelt af Ovrlr. J. H. Bang. Prg. Sorø 81.
46. Mejborg. R. Billeder af Livet ved Christian V's Hof samt Bidrag til Danm.'s ældre Kulturhist. Kbh. 82.
53. Thorsöe. Alex. Kong Frederik VII's Regjering. Hft. 1. Kbh. 82.
54. Sørensen. C. Th. Den anden slæsvigske Krig. Hft. 1—4. Kbh. 81—82.
56. Breve fra Hans Chr. Andersen. Udg. af C. St. A. Bille og Nik. Bøgh. Dl. 1—2. Kbh. 78.
 Collin. E. H. C. Andersen og det Collinske Hus. Kbh. 82.
 Simonsen. Vedel. Bidrag til Eske Brocks Levnetsbeskr. Odns. 42.
 Brun. H. N. F. S. Grundtvigs Levnetsløb. Hft. 13—17. Kbh. 81—82. — *slut.*
 Hammerich. Fr. Et Levnetsløb. Hft. 1. Kbh. 82.
 Heise. V. Brevvexling mellem B. S. Ingemann og Fru v. Rosenørn. Kbh. 81.
 Linderberg. F. Kristen Mikkelsen Kold. En Levnetstegning. Rønne 82.
 Ryge. A. N. Peder Oxes Liv og Levnets Beskrivelse. Kbh. 1765.
 Breve fra og til Carl Chr. Rafn med en Biographi. Udg. af B. Grøndal. Kbh. 69. — *m.*

- (56). Smith. S. Birket. Leon. Christine Ulfeldts Hist. Dl. 2. Kbh. 81.
57. Frederiksen. Lars. Folkelivet i Danm. og Sønderjylland i Aarh. 1766—1866. Kbh. 81.
Hansen. V. Falbe- og Will. Scharling. Danmarks Statistik. Hft. 16—17. Kbh. 81—82.
Statistik. Danmarks. Statistiske Meddelelser. Rkk. 3, Bnd. 2—3. Kbh. 80; Rkk. 4 Ltr. D. Bnd. 3, Kbh. 80. — *m.*
58. Meier. F. J. Efterretninger om Fredensborg Slot. — 200.
Brock. P. Hist. Efterretninger om Rosenborg. Dl. 1—2. Kbh. 81—82 (Kjøbenhavn).
Mejborg. R. Borgerlige Huse, særlig Kjøbenhavns. Professor-Residentser 1540—1630 — 104.
Nielsen. O. Kjøbenhavns Hist. og Beskr. Dl. 3, Hft. 2 (*Ogsaa med Titel: Kbh. i Aar. 1536—1660 I, 2*).
- Kinch. J. Ribe Bys Hist. og Besk. 1536—1660. Hft. 2—3. Odder 81.
- Skattelign. for Viborg for 1882 med Overslag ov. V.'s Indt. og Udg. for s. A.
60. Hertel. Ludv. Fostbroderskabet. Fra Folkebevægelsen i Sønderjylland. Kbh. 81.
65. Diplomatarium Norvegicum. Sml. og udg. af Chr. Lange og Carl Unger. Sml. 1—5. Krstnia 49—61; af Carl Unger og H. J. Huitfeld. Sml. 6—10. Krstnia. 64—80.
Friis. Peder Claussøn. Saml. Skrifter. Udg. af Gust. Storm. Hft. 4. Krstnia 81.
Nielsen. Yngvar. Bidrag til Norges Hist. i 1814. Bnd. 1, Hft. 1—2. Krstnia 81—82.
66. Fornlevninger. Norske. En oplysende Fortegnelse ov. Norges Fortidslevninger. Af N. Nicolaysen. Krstnia. 62—66.
Friis. J. A. Fra Finmarken. Skildringer. Krstnia. 81.
Kjerulf. Theod. Udsigt ov. det sydl. Norges Geologi med Tegninger, en Atlas samt den geologiske Undersøgelses Oversigtskart. Krstnia 79.

- (66). **Nielsen.** Yngvar. Træk af den norske bondestands kulturudvikling i de sidste 300 aar. Fem populr. forelæsninger. Krstnia 81.
67. **Carlson.** Frdr. Ferd. Sveriges historia under konungarne af det Pfalziska huset. Dl. 2—6. Stockh. 56—81.
- Hildebrand.** Hans. Sveriges medeltid. Kulturhist. skildring. Dl. 1, Hft. 2—3. Stockh. 81.
- Sveriges historia. Dl. 4. Sveriges storhetstid 1611—1718. Af Mart. Weibull, Mgn. Höjer m. fl. Hft. 4, 6, 9. Stockh. 81—82. Dl. 6. Under den nyaste tiden 1809—75. Af Teofron Säve. Hft. 1—6. Stockh. 81.
68. **Andersson.** Jordan. Studier i Linköpings stifts odlingshistoria. I. Ärkebisk. Abrahams räfst. Prg. Lnkpng. 81.
69. **Buckle.** Hnr. Th. Civilisationens hist. i England. — 104.
72. **Taine.** H. Rejse i Pyrenæerne. Med Illustr. af G. Doré. Ovr. af S. Schandorph. Kbh. 76.
75. **Motley.** John Lothrop. Opstanden i Nederlandene og Grundlæggelsen af den hollandske Republik. Ovr. fra Engelsk. Udg. af F. Meldahl. Bnd. 1. Kbh. 81.
76. **Bille.** C. St. A. Erindringer fra Rejser i Italien. Dl. 1—2. Kbh. 78.
81. **Helmolds** Slavekrønike. Ovr. af P. Kierkegaard. Hft. 2. Kbh. 81. — slut.
101. **Nyqvist.** J. I. Til minnet af Per Brahe den yngre. Prg. Jönköp. 81.
103. Sveriges, Norges och Danmarks konungars Ättlängder under årtus. 880—1880. 2. uppl. Stockh. 80. — m. — *Paa Pap.*
104. **Bilderbogen.** Münchener. Herausg. v. Braun & Schneider. Costümbilder aus versch. Zeiten Bl. 1—4.
- — — — —
- — — — — . Zur Gesch. der Costüme.
Bl. 1—47.
- — — — —
- — — — — . 20 Blade *Folkelivsbilleder.*

- (104) **Brandt. J. S.** Den nationale Sag og Verdensrigerne. Kolding 82.
- Buckle. H. Th.** Civilisationens hist. i England. Öfvrstn. af O. V. Ålund. Ny uppl. Stockh. Hft. 4—6. Stockh. 81—82.
- Davidson. I.** Fra det gamle Kongens Kjøbenhavn. 2. og sidste Afdng. Kbh. 81.
- Lacroix. Paul.** XVIIme siècle. Lettres, sciences et arts. France 1590—1700. Ouvr. illustr. Paris 82.
- Mejborg. R.** Billeder af Livet ved Christian V's Hof. — 46.
— —. Borgerlige Huse, særlig Kjøbenhavns Professor-Residentser 1540—1630. Kbh. 81.
108. **Bugge. Sofus.** Studier ov. de nord. Gude- og Heltesagns Oprindelse I, 2. Krstnia 81.
- Fröhlich. Lor.** Nordens Guder i Billeder. 5. Kbh. 81.
- Munch. P. A.** Norröne Gude- og Helte-Sagn ordnede og fremstillede. Ny Udg. bearb. af A. Kjær. Krstnia 80.
- Nordlander. Joh.** Minnen af heden tro och kult i Norrländska ortnamn. Prg. Hernösnd. 81.
115. Aarb. for nord. Oldkyndgh. o. s. v. 1881, 2—4. Kbh.
Arkiv. Hist. 1881, 6—12; 82, 1—4. Kbh.
Bibliothek. Hist., utg. af Carl Silfverstolpe. Stockh. 1880, 2.
Saml. til jydsk Hist. o. s. v. Bnd. 8, 3—4.
Tidsskr. Geogr. 1881, 3—12.
— . Hist. Udg. af dn. dnsk. hist. Foreng. Rkk. 5, 2, 3; 3, 1. Kbh. 81.
— . — — — norsk. — — —
2, 3, 1—2. Krstnia 81—82.
— . — — — svensk. — — —
1; 2, 1. Stockh. 81—82.
116. **Becker. P. W.** Hist. Afhndlgr. Dl. 1—2. Kbh. 74—75.
Mittheil. der international. Polar-Commission, red.

- (116). v. H. Wild. Hft. 1—2. St. Petersb. 82. —
Fra metereol. Inst.

III. Litteraturhistorie.

117. Müller. Sig. Omrids af Verdenslitteraturens
Hist. Kbh. 81.
118. Aarsberetn. o. s. v. fra det st. kgl. Bibl. Bnd.
3, Hft. 6. Kbh. 81. — *m.*
Årskatalog för svenska Bokh. 1881. Stockh.
Bogfortgnlse. Dansk. Udg. af G a d. 1880, 9—11
med norsk Tillæg; 1881, 1—9; 1882, 1—2. Kbh.
— *Boghndlr. N. Christensen.*
Boghndlr. Nord. Aarg. 15, 51—55; 16, 1—49.
Boklexikon. Svenskt. Hft. 39—50. Stockh. 81—82.
Perthes. Just. Verlags-Catalog 1876. Gotha u.
Wien.
- Vahl. J. Dansk Bogfortgnls. for Aar 1869—80.
Hft. 1—11. Kbh.
- Verzeichnisz der Bücher o. s. v. 1881, 1—2. —
Boghndlr. N. Christensen.
119. Fortgnls. ov. Prf. Rkt. Lassens eftrl. Bog-
saml. som bortsælges. Kbh. 82.
— — Past. C. S. Nygaards — —
— — — — 82.
— — Prokrtr C. Olsens — —
— — — — Randers 81.
121. Stolpe. P. M. Dagspressen i Danm. o. s. v.
indtil Midt. af det. 18. Aarh. Bnd. 3—4.
Kbh. 81—82.
- Øllgaard. N. E. Den dansk-norske Litt. i sam-
mentrængt Fremstilling. Prg. Ribe 81.
131. Centralblatt. Ltr. o. s. v. 1891, 23—52; 82, 1
—20. Leipz.

IV. Nationallitteratur.

133. Anna Komnenas Alexiade. Ovsr. af O. A. Hov-
gård. Hft. 4—5. Kbh. 81.
Homericæ carmina ed. Aug. Nauck. Vol. 1—
2. Berol. 74—79.
Inscriptionum Græcarum delectus propter dia-
lectum memorabilium composuit P. Caues.
Lips. 77.

- (133). Dahlgren. Sven. Om Lucianus och hans tid. Prg. Stockh. Norrmalm 81.
136. Ammianus Marcellinus. I Ovr. ved. V. Ullmann. Hft. 8. Kbh. 81. — *slut.*
- Cicero. M. Tull. Cato Major. Til Skolebr. bearb. af G. F. V. Lund. 3. Udg. Kbh. 80.
— *Endnu 1 Aft. Gave fra Dspl. S. Sørensen.*
- Cornelii Nepotis vitæ ex recens. C. Halmii. Lips. 81. — *6 Aftryk.*
- Horatii Flacci. Q. poemata, illust. a. J. Bond. Amstelod. Dnl. Elzevir. 1676. — *Gave fra Dspl. P. Schmidt.*
- Martialis. M. Valerii epigrammaton librum prim. recens. comment. instr. Joann. Flach. Tübing 81.
- Plinii. Cæciliæ Sec. C. epistularum libri novem, epist. ad Trajanum liber, Panegyri., recogn. H. n. Keil. Lips. 81.
— — — — des Jüngereren Werke, übers. von C. T. A. Schott. Bndchn. 1—4. Stuttg. 27—29.
- Senecæ. L. Annaei op. quæ supersunt recogn. et ind. adjecit Fr. Haase. Vol. III. Lips. 78.
- Suetonius Tranquillus. C. Uebers. v. K. Andree u. H. Reichardt. Bndch. 2 u. 4. Stuttg. 34, 55.
- Terentii Andria ed. Elberling, Havn. — *6 Aftr., hvoraf 2 Gaver fra Dspl. A. Esmann.*
- Virgilius Maro. P. Bucol., Georg. et Aeneis. Paris. P. Didot major. Anno reip. 6. — *Gave fra Dspl. P. Schmidt.*
— Æneide, travestirt von Aloys Blumauer. — 166.
138. Folkeminder. Jyske . . . sml. af E. v. Tang Kristensen. 4. Sml.: Sagn fra Jylland. Kbh. 80.
139. Mandevilles rejse, på dansk fra 15. årh. Eft. hndskr. udg. af M. Lorenzen. Hft. 1—2. Kbh. 81—82.
- Traktat. En lystig, om S. Peders trende døtre. På ny udg. ved Viggo Såby. Kbh. 81.

141. **Richardt. Chr.** Ved Indvielsen af et nyt Skolehus. Prg. Fredericia 81.
Rosendahl. H. Sange ved Skolebal og ved Skovtur. Prg. Slgls. 81.
144. **Ibsen. H.** Gengangere. Etfamiljedrama. Kbh. 81.
Moe. Jørg. Saml. Skrifter. Bnd. 1—2. Krststnia 77.
146. Kantate ved Hamar højere Almenskoles Flytning til eget Skolehus. Prg. Hamar 81.
 Sang ved Indvielsen af en Fane for Hamar højere Almenskole. Prg. Hamar 81.
147. **Edda.** Snorra Sturlusonar. Sumpt. leg. Arnæm. Tom 1, 2, 3 a. Havn. 48, 52, 81.
Edda. Sæmunds.
Bang. A. Chr. Völuspaa og de Sibyllinske Orakler. Krstnia 79.
Jonsson. Brandr. Gydinga Saga. En bearbejd. fra midten af det 13. årh. Udg. af Gudm. Thorlaksson. Kbh. 81.
154. **Bulwer Lytton. Edw.** The last of the barons. Vol 1—2. Leipz. 43.
Byron. Don Juan. Ovr. af Hlg. Drachmann. Hft. 3. Kbh. 81.
Dickens. Chrls. A tale of two cities. Vol. 1—2. Leipz. 59.
 — — . Hard times. Leipz. 54.
 — — . Skizzer i Udvalg. Med oplys. Anm. af Jak. Løkke. Krstnia 81.
Goldsmith. Ol. Select works. Leipz. 42.
James. G. P. R. Forest days. Leipz. 43.
(Marryat. Fr.) Japhet in search of a father. Vol. 1—3. Lond. 36.
 — — . Newton Forster. Vol. 1—3. Lond. 38.
Scott. Walter. Redgauntlet. Edinb. 63.
 — — . The fair maid of Perth or St. Valentines day. Edinb. 63.
 — — . The monastery. Edinb. 62.
Sterne. Laur. A sentimental journey through France and Italy. Leipz. 61.

- (154). **Sterne. Laur.** The life and opinions of Tristram Shandy. Leipz. 49.
Stowe. Harr. Beecher. Uncle Tom's cabin. Vol. 1—2. Leipz. 52.
 Sunbeam stories. Leipz. 63.
Tennyson. Alfr. Maria Tudor. Hist. Drama. Ovrs. af F. L. Mynster. Kbh. 81.
157. **Racine. J.** Oeuvres dramatiques. Tm. 1—2. Leipz. 45.
Vigny. Alfr. de. Cinq-Mars. 26me éd. Paris 80.
161. **Ariosto.** Rasende Roland. Nogle Stykker ovrs. af C. G. V. Faber. Prg. Odns. 81.
166. **Blumauer. Aloys.** Virgils Æneide travestirt. Schn. Hall. (*ud. Aarstal*). — *Gave fra Dspl. P. Schmidt.*
Goethe. Faust. Tragedie. Ovrs. af P. Hansen. Kbh. 81.
Hauff. Wlh. Sämmtl. Werke mit des Dichters Leben von Gust. Schwab. 15. ster. Gesmtausg. Bnd. 1—5. Stuttg. 75.

V. Sprogvidenskab.

173. **Trübner's** catalogue of dictionaries and grammars of the principal languages and dialects of the world. Sec. ed. Lond. 82.
187. Udsigt ov. det philol.-hist. Samfunds Virksomhed. 1878—80. Kbh. — *m.*
188. Tidsskrift. Nord. for Filologi. Ny Rkk., Bnd. V, Hft. 3—4. Kbh. 82.
190. **Blandinger.** Udg. af Universitetsjubilæets danske Samf. ved dets Sekretær. Hft. 1. Kbh. 81.
Brekke. K. Bidrag til dansk-norskens lydlære. Prg. Krstnia. A. og V. 81.
191. **Arlaud. Oscar.** Bevingede Ord. Supplem. Kbh. 81.
Grundtvig. Svend. Dansk Haandordb. 2. meget forøg. Udg. Med Tillæg. Kbh. 82.
Kalkar. Otto. Ordb. til det ældre danske Sprog (1300—1700). Hft. 1—2. Kbh. 81—82.
192. **Nielsen. O.** Gamle jyske Tingsvidner saml.

- (192). og udg. med Oplysn., Reg. og Ordliste. Hft. 1. Kbh. 81.
195. Knudsen. K. Unorsk og norsk Hft. 8. Krstnia. 81. *slut.*
197. Thorkilsson. Jon. Supplem. til islandske Ordbøger. Sml. 3. Prg. Reykjav. 81.
199. Björnlund. P. Grundsatser i Svensk prosodik. Prg. Luleå 81.
202. Schram. Jul. En kort oversigt ov. det engelske sprogs hist. udvikl. Efter prof. James Hadley. Prg. Krstnia. Grtsn. 81.
205. Leander. J. E. M. Essai syntax. sur les pronoms pers. dans le français moderne. Prg. Stockh. Nya elmntsrk. 81.
- Wendell. Henning. Etude sur le participe prés. français. Prg. Strngns. 81.
213. Rask. R. Italiensk Formlære. Kbh. 29. — *Gave fra Dspl. P. Schmidt.*

VI. Æsthetik og Kunst.

230. Katalog. Illustr. ov. Kunstudstill. paa Charlottenborg 1882. Ved F. Høndriksen. Kbh. 82.
- Meier. F. J. Efterretn. om Fredensborg. Slot. Et Bidrag til dansk Kunsthist. Kbh. 80.
231. Hammerich. M. Fremstillingens Kunst i Retning af det almenlæselige. Kbh. 81.
- Landmark. G. Om stilen i prosa og poesi og navnlig om troper og figurer. Prg. Krstnsund. 81.
- Recke. Ernst v. dr. Principerne for den danske Værkunst eft. dens hist. og system. Udvikl. Kbh. 81. — *m.*
232. Sanné. Viggo. Tøstemmige Sange af nord. Komponister samt et Tillæg af Canons til Skolebrug. Kbh. 80. — *9 Aftryk,*
 — — . Trestemmige Sange (Sopran, Alt og Bas) til Skolebrug. Kbh. 81. — *16 Aftryk.*
 — — . Træffeøvelser til Brug ved Skoler og Seminarier. Kbh. 76. — *10 Aftryk.*

VIII. Theologi.

235. Nielsen. R. Om det oprindelige Forhold mell.

- (235). Religion og Videnskab. Prg. Kbh. Univ. Kng.'s Fdlsldgsf. 81. — *m.*
242. Personne. John. Grunddragen till gamla Test.'s sedelära, hufvudsakl. ur Nytestamentlig synpunkt. Prg. Stockh. Södrmln. 81.
246. Ingerslev. A. Romerstaten og de Kristne. Kbh. 81.
 Martensen. H. Jacob Böhme. Theosophiske Studier. Kbh. 81.
247. Helveg. Ludv. N. Den danske Kirkes Hist. eft. Ref. 2. omarb. Udg. Dl. 2, Hft. 7—8. Kbh. 81—82.
252. Andersen. Fr. Vih. Embede og Ordination i deres indbyrdes Grundforhold. Et hist.-dogmat. Forsøg. Kbh. 80. — *m.*
 Viborg Stifts Synodal-Act. 1881. — *Gave fra Bispeemb.*
257. Samlinger. Kirhehist. . . . Rk. 3, Bnd. 3, Hft. 3. Kbh. 81.

IX. Opdragelse og Undervisning.

259. Gustrin. E. F. Inledn. till pedagogiken. Prg. Karlst. 81.
 Ungdom. Vor. Tidsskr. . . . 1881, 2—6; 82, 1—2. Kbh.
260. Christensen. Carl. Et Stykke Skoleliv i Nutiden. Kbh. 81.
 Frederiksen. H. C. Barndom og Christendom. Kbh. 78.
 Heegaard. S. Om Opdragelse. II. Kbh. 81. — *slut.*
 Hertel. Axel. Om Sundhedsforholdene i de højere Dreunge- og Pigeskoler i Kjøbenh. Kbh. 81.
 Lehmann. Jul. Et Bidrag til Belysning af Sygeligheden i Skolerne. Kbh. 81.
 Münchener Bilderbogen. Herausg. von Braun & Schneider. München.
261. Dahl. F. Betænkn. ov. Ministeriets Forslag om Realundrv. og -Afgangspr. Prg. Slgls. 81.

- (261). **Forchhammer. Joh.** Nogle Skolespørgsmaa. II. (Realundrv.). Prg. Hrlfsh. 81.
Kajerdt. R. En skolfråga för dagen (Latin). Prg. Wstrvk. 81.
Nørregaard. Jens. Sorø og Viborg. Kbh. 81.
Sidvall. F. W. Om uprätthållandet af ordning och tukt bland den stud. ungdom. Prg. Hudksvl. 81.
264. **Jervell. Jac. Ann. Lied.** Salmeundervisning i Skolens lavere Klasser. Prg. Hamar 81.
268. **Sidvall. F. W.** Om den i skolan förekommande läsning af latinske förf. och till dem hörande kommentare, med särsk. hns. til Sallustii Jug. Prg. Hudksvl. 81.
269. **Nielsen. Hjalmar.** Om tegning og skrivning paa tyske højere almenskoler. Prg. Krstnia Grtsn. 81.
Petersen. Paul. 200 Øvelser i Trapez for begge Kjøen. Kbh. 82.
 Sang- og Musikundervisningen paa Herlufsholm. Prg. Hrlfsh. 81.
270. **Beronius. Hj.** Hufvuddragen af den allmn. elemntrbldng. i England, Frankrike och Tyskland. Reseberättelse. Prg. Kalmar 81.
Voss. Lidt om den nuværende Skoleordning. Prg. Aales. 81.
272. *Indbildsskr. fra Undrøvsngsanst. i Danmark: Aalborg, Aarhus, Fredericia, Frederiksborg, Helsingør, Herlufsholm, Horsens, Kbh. (Brgrd. i Kbh., p. Krstnsh., Hadrslv Lr., Laursens Skl., Lyceum, Mariboens Skl., Metropltsk., Unv. Ref., 80, Kng.'s Fdslsf., Vrmdsv.) Kolding, Nykbnng., Odense, Randrs., Reykjavik, Ribe, Roskilde, Rønne, Slagls., Sorø, Viborg, Vordingb. alle 1881. — m.*
Fredericia: Indvielse af nyt Skolehus. Prg. 81.
Frdrksbrg.: Skolens daglige Orden. Prg. 81.
Hlsngør.: Katal. ov. Skolens Bogsmng. Prg. 81.
Herlufshlm. Skolens Bogsmng., Katalog med Fortale af *Joh. Forchhammer.* Kbh. 82.

(272). *Hrlofshlm*: Sang- og Musikundervisningen. Prg. 81.

Kbh. Marielyst.

Grove. Crl. Grundtvigs Højskole paa Marie-lyst 1856—81. Et Mindeskraft med Betragtninger over Højskolernes Opgave i det Hele. *Kbh.* 81.

— . *Unv.* Forelæsninger og Øvelser. For-aaars- og Efteraarshalvaar 1881. *Kbh.* — *m.*

— — . Fortgnls. over Stud. . . . Afgangsexamen 1881. *Kbh.* 81. — *m.*

— — . **Eriksen. A. E.** Norske studenter, baccalaurei og magistre ved *Kbh.*'s *Unv.* 1611—35. Prg. Tromsø 81. — *m.*

— — . **Goos. C.** Aarboeg for *Kbh.*'s *Unv.* o. s. v. 1879—80. *Kbh.* 81.

— — . **Panum. P. L.** Bidrag til Kundskab om vort medicinske Fakultets Hist. m. H. t. dets Betydn. for Naturvidensk.'s og Lægevidensk.'s Udvikling i Danmark fra 1648 til 1766. *Kbh. Unv.* Prg. Ref. 80.

Kolding: Udvikling af den tidligere Realskole. Prg. 81.

Vordingborg Realskole. Tilbageblik. Prg. 81.

273. *Indbdlsskr. fra Undrvsnnganst. i Norge*: Aalesund, Arendal, Bergens Ktdrsk., — Tanks Skl., Drammen, Frdrkshald., Hamar, Kristiania (Aars og Voss, Gjertsen, Kathedralsk.), Kristianssand, Kristiansund, Laurvik, Lillehammer, Molde, Skien, Stavanger, Thronhjems Kathedralsk., — borgerlig Realsk., Tromsø, alle 1881. — *m.*

Hamar: Ved Faneindvielse og ved Flytning til eget Skolehus. Prg. 81.

— : **Horn. C. W. L.** Forhandl. ang. Opførelse af den ny Skolebygning. Prg. 81.

Krstnia. Gjertsens Sk. Undervisningsplan. Prg. 81.

Stavanger: Skolebibliothekets Tilvæxt fra 1. Janr. 1878 til 1. Juni 1881. Prg. 81.

- (273). *Throndhjems borgrlig. Realsk.* Prøver paa Besvarelse af Stileopgaver ved Afgangspr. 1880. Prg. 81.
275. *Indbildsskr. fra Undrøvsngsanst. i Sverige:* Falun, Gefle, Göteborg alm. lärov., — Realgymn., Halmstad, Hlsngborg., Hernösand, Hudiksvall, Jönköp., Kalmar, Karlskrona, Karlsstad, Kristiansstad, Linköp., Luleå, Lund ktdrsk., — priv. elmntsk., Malmö, Norrköp., Nyköp., Skara, Stockholm (Ateneum, Beskovs sk., nya elmsk., högskola, å Norrmalm, högre reallärov., å Södermalm, Wallinska flicksk.) Strengnäs, Sundsvall, Umeå, Upsala Fjellstedtska sk., — Katdrsk., Wenersborg, Westervik, Westerås, Wexjö, Visby, Örebro, Östersund. *alle 1881. — m.*
- Falun:* Theorin. P. G. E. Förteckning på foglar, som anträffats i Dalarne och förvaras i Fahlulärov.'s museum. Prg. 81.
- Luleå:* Fredholm. K. A. Lul. h. allm. lrv.'s boksaml. intill i April 1880. Lul. 81.
- Nyköp.:* Schotte. G. V. Bidrag till N. elmntlrvrk's hist. II: Utveckl. och viktigare öden. Skolbyggnader. Prg. 81.
- Stockholms högskola,* dens utveckling och verksamhet. Prg. 81.
- *Wallinsk. flicksk.* Vid afslutandet af femtionde arbetsår. Prg. 81.
- Örebro:* Gellerstedt. N. K. W. Förteckn. öfv. Ö. lrvrks myntsaml. III. Prg. 81.

X. Matematik.

279. Tdsskr. fr. Math. o. s. v. Bk. 4, Aarg. 5, Hft. 3—6; 6, 1. Kbh. 81, 82.
280. Svenson. F. L. Eqvationen och dess användning redan vid underv. i aritm. Prg. Lund Katdrsk. 81.
281. Falk. M. Integration af två partiella differentialeqvationer. Prg. Upsl. alm. Lrvrk. 81.
287. Crone. C. Om Fladerne af fjerde Orden med

- (287). Tilbagegangskeglesnit og deres Konturer. Kbh. 81. — *m.*

XI. Naturvidenskab.

291. Tidsskr. fr. ppbr. Fremst. af Naturvidnsk. o. s. v. 1881, 3—6; 82, 1. Kbh.
292. — — Physik og Chemi o. s. v. Rk. 2, Aarg. 1, Hft. 2—12; 2, 1—12; 3, 1—3. Kbh. 80—82.
295. Borgen. Victor. Lyslære nærmest til Brug for Skoler og Seminarier. Kbh. 82. — *Gv. fra Udg.*
299. Krarup. C. Om Solvarmens Foranderlighed. Et ppbr. Foredr. Kbh. 82.
303. Afbildninger til Naturhistorien, 7 Blade til Væggebilleder. — *Gave fra Adj. Feddersen.*
Archiv für Naturgesch. Herausg. v. F. H. Troschel. Jahrg. 47, 2. Berlin 81; 48, 2. Brl. 82.
305. Almquist. S. Studier öfv. slägtet Hieracium. Prg. Stockh. hgr. Rllrvrk. 81.
306. Boas. J. E. V. Bidrag til Kundskaben om Conus arteriosus og Arteriebuerne hos Amphib. Kbh. 81. — *m.*
Bronn. H. G. Die Klassen u. Ordn. o. s. v. V. 2; Gliederfüssl. Lief. 1—3. Leipz. 81; VI, 3; Reptil. 16—24. 81.
Jungersen. H. F. E. Bidrag til Kundskaben om det Jacobsonske Organ hos Hvirveldyrene. Prg. Kbh. Mtr. 81.
307. Vahl. M. Om Vejning af Børn. Kbh. 81. — *frf.*
308. Ipsen. Edv. Bidrag til Bedømmelsen af Knæledsresectionen for Tumor albus. Kbh. 81. — *m.*
Neumann. L. Symptomatologien af Elephantiasis arabum pedum oplyst ved Iagttagelser paa St. Croix. Kbh. 81. — *m.*
Tscherning. E. A. Bidrag til Bedømmelse af den saakaldte Localtuberkuloses Betydning for Tumor albus. Kbh. 81. — *m.*

XII. Samfundsvidenskaber.

311. Kirkelove. Danske, samt Udv. af andre Be-

Fra d. 2. Juni 1881, da Listen i det sidst udsendte Indbydelsesskrift sluttedes, indtil d. 20. Maj d. A. har Tilvæksten været følgende:

1. Fra alle Lande o. s. v. 1881, 5—12; 1882, 1—4. Kbh. Smaastrykker til Folkelæsning. Bnd. 11, 3—6. Kbh. 81.
3. **Elster. Kr.** Solskyer. Udv. Fortællinger. Udg. af Al. L. Kielland. Kbh. 81.
- Ewald. H. F.** Georg Reinfeldt. Kbh. 81.
- — . Nyere Fortællinger. Kbh. 78.
- — . Smaafortællinger. Kbh. 80.
- — . Svenskerne paa Kronborg. 4. Opl. Kbh. 78 (*gjentagen Anskaffelse*).
- Flood. Constantius.** Liv ved Kysten. Skisser og Fortællinger. Krstnia 79.
- Kieler. Laura.** André fra Kautokeino. En Fortæll. fra Ultima Thule. Kbh. 79.
- Mariager. P.** Fra Hellas. Fem antike Fortællinger. Kbh. 81.
- Rossing. M.** Mod Strømmen. Et Digt. Kbh. 81.
4. **Tromholt. Sophus.** Om „Verdens Undergang“, Kometer m. m. Et populært Foredrag. Bergen 81.
5. **Ballantyne. R. M.** Redningsbaaden. En Fortælling om Heltene paa Englands Kyster. Ovr. af H. Ipsen. Kbh. 69.
- Daudet. Alphonse.** Det lille Pus. Et Barns Historie. Med 45 Illustr. Ovr. af Edg. Collin. Kbh. 79.
- Ebers. Georg.** Søstrene. Roman. Ovr. af O. Borchsenius. Kbh. 80.
- Eggleston. Edv.** Metropolisvilles Mysterium. Aalborg 81.
- — . Verdens Ende. En Kjærlighedshistorie. Aalborg 79.
- Franzos. Karl Emil.** Moschko. En Hist. om en jødisk Soldat. Overs. af A. Winkel Horn. Kbh. 80.
- — . Ung Kjærlighed. To Fortællinger. Paa dansk ved A. Winkel Horn. 2. Opl. Kbh. 80.

- (5). **Goldsmith. Oliver.** Præsten fra Wakefield. En Fortælling. Kbh. 82.
Harte. Bret. Tvillingerne fra Table Mountain og andre Fortællinger. Ovr. af Axel Damkier. Kbh. 79.
Masoch. Sacher — . Jødiske Fortællinger. Med Forf.'s Tilladelse ved Alfr. Ipsen. Kbh. 81.
Scott. Walter. Ivanhoe. Roman. Ovr. af P. V. Grove. 2. Udg. Kbh. 81. (*Gjentagen Anskaffelse*).
Topelius. Zacharias. Feltlægens Historier. Paa Dansk ved Fr. Winkel Horn. 5. Bind. Kbh. 81.
Twain. Mark. Paa Rejser. To Skitser. Ovr. C. L. With. Kbh. 81.
 5. **Smiles. Sam.** Pligt. Paa Dansk ved André Lütken. Kbh. 81.

C. Den naturhistoriske Samling

har faaet en Del Frilandsplanter forærende fra den botaniske Have i Kjøbenhavn.

D. Den fysiske Samling

har i det forløbne Aar ikke faaet nogen Tilvæxt.

VII. Regnskabsvæsen.

I Regnskabsaaret fra 1. April 1881 til 31. Marts 1882 har Skolen haft følgende Indtægter:

Tiender, Arvefæste- og Leje-	
Afgifter	Kr. 25,964. 78 Ø.
Afgifter af Kirker og Præstekald	— 26. 00 —
Renter af Skolens, Stipendiefon-	
dens og Nissens Legats Kapitaler	— 5,951. 56 —
Skolepenge	— 8,386. 20 —
	<hr/>
	At overføre Kr. 40,328. 54 —

	Overført Kr.	40,328.	54	Ø.
Fra Læsø	—	1,561.	43	—
Ubestemte Indtægter	—	175.	00	—
	tilsammen Kr.	42,064.	97	Ø.
hvorimod Udgifterne har været, til				
Lønninger	Kr.	24,037.	66	Ø.
Time-Undervisning	—	1,299.	88	—
Pensioner	—	399.	81	—
Bogsamling og videnskabeligt Apparat	—	940.	00	—
Bygningernes Vedligeholdelse . .	—	842.	10	—
— Hovedstandsættelse	—	2,962.	57	—
Inventariets Vedligeholdelse . . .	—	429.	63	—
Plantehaven	—	52.	34	—
Brændsel og Belysning	—	1,135.	93	—
Skatter og Afgifter	—	1,843.	67	—
Regnskabsførelse	—	781.	82	—
Testamentarisk Forpligtelse] . . .	—	320.	00	—
Forskjellige Udgifter	—	1,165.	18	—
Skydeøvelser	—	171.	83	—
Skolepenge, Bidrag fra Stipendiefonden	—	340.	00	—
Ifølge Decision	—	1.	50	—
	tilsammen Kr.	36,723.	92	Ø.
hvorved fremkommer en Merindtægt af				
	—	5,341.	05	—
Til Understøttelse af Disciple er udbetalt af Stipendiefondens Renter og Oplag Kr. 300. 00 Ø.				
af Nissens Legats Renter og Oplag — 779. 11 — — 1,079. 11 —				
hvorved Merindtægten forringes til Kr. 4,261. 94 Ø.				

Overført Kr. 4,261. 94 Ø.

Desuden er ført til Indtægt Be-
holdning fra forrige Aar — 6099. 78 —
og fra Lærere Afdrag paa Forskud — 144. 00 —

saa at Overskudet tilsammen be-
løber sig til Kr. 10,505. 72 Ø.

Heraf er af Stipendiefondens og
Nissens Legats Midler indsat i
Sparekassen . Kr. 912. 65 Ø.

og til den almin-
delige Skole-
fond afgivet . — 3,180. 00 — — 4,092. 65 —

I Kassen fandtes altsaa en Be-
holdning af Kr. 6,413. 07 Ø.

VIII. Bygninger og Løsøre.

I de Talstørrelser, der i forrige Aars Indby-
delsesskrift meddeltes til Beskrivelse af Skolestuernes
Størrelse og øvrige hygiejniske Forhold, er der ind-
løbet et Par Fejl, i det Stuen B's Gulvflade er 8
Al. 14" \times 14 Al. 9" = 123½ [] Alen og dens
Kubikindhold altsaa 647⅓ Alen, og Stuen C har et
Kubikindhold af paa det nærmeste 556 Alen.

I indeværende Skoleaar har som Følge af Ka-
thedralskolens eget store Discipeltal i Forbindelse
med Optagelsen af Forberedelsesskolens to stærkt
besatte Klasser saa godt som alle Stuer været saa
fuldt optagne, at der i nogle af dem slet ikke vilde
have kunnet skaffes Plads til flere Disciple, og i
andre kun med Nød og neppo til nogle faa. Da
der fremdeles, som ovenfor (Sd. 15) forklaret, viste
sig Udsigt til, at i næste Skoleaar en Klasse maatte,

deles, og der ikke vilde kunne skaffes Plads dertil uden ved, i det mindste for en Del at benytte Lærernes Aftrædelsesværelse til Undervisning, maatte det agtes for rigtigt i Tide at være betænkt paa en mulig Udvidelse af Skolehuset. En saadan er det imidlertid umuligt at skaffe til Veje uden Tilbygning eller Ombygning. Og for at kunne fremlægge Spørgsmaalet herom for Ministeriet i saa fuldstændig en Skikkelse som mulig, skrev Rektoratet under 30. December f. A. til Bygningsinspektionen i Aarhus og bad sig oplyst om, hvor stor en Bekostning det omtrent vilde volde, hvis den nuværende søndre Længe af Skolehuset blev revet ned, og der isteden for den et Stykke længere inde i den til Skolen hørende Have opførtes en ny Bygning paa to Etager med to Rækker Skolestuer i hver, saa at den østre Gavl kom til at vende ud til St. Mogensgade og blev beliggende lige Syd for den nuværende østre Længe og i umiddelbar Forbindelse med denne, medens den vestre Gavl kom til at vende hen imod det ny Gymnastikhus. Under 18. Januar d. A. besvarede Bygningsinspektionen Rektoratets Henvendelse med den Erklæring, at den ikke kunde finde den paatænkte Ombygning heldig, navnlig fordi i den derved tilsignede ny søndre Længe den ene Række Skolestuer i hver Etage vilde komme til at vende imod Nord, og tilsendte isteden derfor Rektoratet et Forslag til en fuldstændig Ombygning af alle de tre Længer, hvori der nu findes Skolestuer, hvorved den søndre Længe vilde komme til at ligge et betydeligt Stykke inde i Haven, omtrent midtvejs mellem den nuværende søndre Længe og St. Mathiasgade, og Hovedstykket af den østre Længe lige for Gammeltorv og

Domkirkens vestre Gavl, og alle de tre ny Længer vilde blive paa to Etager; ved Afgivelse af en Strimmel Jord langs med de tilstødende Gader, Torvegdyden og St. Mogensgade, vilde det ny Skolehus hjælpe disse til en større Bredde og fuldere Regelmæssighed, end de paa de vedkommende Steder nu har; og det hele vilde kunne komme til at udgjøre en smuk arkitektonisk Helhed, passende til at være Gjenbo til Domkirken. Det nuværende Skolehus tager sig nu vel godt nok ud med den Udside, det fremviser ud mod St. Mogensgade. Men medens det ringe Tal Skolestuer, der nu haves til Raadighed, dels allerede nu volder betydelige Vanskeligheder saavel i andre Henseender som navnlig, fordi Sangundervisningen og Morgensangen maa foregaa i en Stue, der benyttes som Klassestue og ligger midt imellem andre Klassestuer, dels vil volde endnu større Ulemper, hvis Discipeltallet bliver ved at voxe i saanne Forhold som i den senere Tid, ere begge Sidelængerne baade for svage og for smalle til, at der kan være Tanke om at sætte en Etage til paa dem. Og navnlig havde der ved den nordre i Vinterens Løb vist sig en stor Svaghed, idet en Storm havde bragt et langt Stykke af Gesimsen til at styrte ned, og det derved var kommet for en Dag, at der var Svamp i alle Bjelkehovederne til det Bjelkelag, der har den betydelige Vægt af Skolens Bogsamling at bære paa. Dertil kommer, at Skolestuerne i Virkeligheden ikke er ret tjenlige eller svare til Nutidens Fordringer; Luftmængden i dem er vel upaaklagelig, men Luftfornyelsen er saa slet, at det har været en meget følelig Ulempe ved dem ved det store Tal Disciple, der i Aar har skullet have Plads i dem. Belysnings-

forholdene ere næsten alle Vegne meget uheldige; og den fuldstændige Mangel af Korridorer i de to Længer volder, at der efter hver Fritid fra Skolegaarden bringes en Mængde Jord og Støv derind, som volder store Vanskeligheder ved at holde Luften derinde og Gulvene tilborlig rene. Af disse Grunde fremlagde Rektoratet i en Skrivelse af 2. Marts Bygningsinspektionens Forslag for Ministeriet og modtog derfra ved Skr. af 14. Marts Meddelelse om, at Sagen var sendt til Eforatets Erklæring. Endnu skal det blot bemærkes, at Bygningsinspektionen til sit Hovedforslag om en Ombygning af alle tre Længer havde knyttet et Biforslag, hvorefter man indtil videre skulde nøjes med at ombytte den nuværende søndre Længe af Skolehuset med den til Hovedforslaget hørende ny to Etages Længe, som skulde ligge ude i Haven, og sætte denne i Forbindelse med den nuværende østre Hovedbygning ved en lavere Mellembygning, saa at Ombygningen af de to andre Længer kunde udsættes til en senere Tid.

Ved Finansloven for 18⁸²/₈₃ er der bevilget 26,836 Kr. til Opførelsen af et nyt Gymnastikhus, som vil komme til at ligge i den nuværende Baggaard og paa et lille Stykke af den nuværende Skolehave, og i sin Tid vil kunne passe ind i den oven omtalte større Ombygning. Selve den ny Bygning vil blive omtr. 38 Alen lang og 16 Alen og 21 Tommer bred udvendig med Skifertag og med Ydermure med 2 Stens Tykkelse paa 3 Stens Grundmur, og den vil foruden Rum til Opbevaring af Gymnastikredskaber komme til at indeholde en Gymnastiksal paa 30 Alens Længde,

15 Alens Bredde og 10 Alens Højde fra Brædegulvet til Bjelkeloftet, alt efter Gymnastikinspektørens Opgivelse. I Forbindelse hermed staar en derved foranlediget og nødvendiggjort Flytning af Indkjørselen til Skolegaarden og af Pedelboligen samt en fornøden Udvidelse af Bibliothekssalen, som er bleven mulig ved den tidligere Gymnastiksals Omdannelse til Indkjørsel og Pedelbolig; de til de sidst omtalte Arbejder fornødne Beløb er indbefattede i den oven nævnte samlede Bevilling, saa at Gymnastikhuset selv er beregnet at ville koste 23,054 Kroner.

Da Kathedralskolen ved Skoleaarets Begyndelse skulde afgive Husrum og Inventarium til Forberedelsesskolens to Klasser, viste det sig, at det Tal Borde, den var i Besiddelse af, ikke var tilstrækkeligt. Imidlertid kunde Rektoratet ikke holde det for raadeligt at skaffe ny Borde, før det var kommet til en tydelig og bestemt Forestilling om, hvorledes saadanne helst maatte indrettes, for at de baade kunde fyldestgøre de Krav, der i hygiejnisk Henseende nu stilles til et Skolebord, og være tjenlige for en lærd Skole, hvor Disciplene i hver Time maa have let Adgang til at kunne skrive; thi dette sidste lader sig ikke gjøre ved det Skolebord, der ellers synes at være det tjenligste blandt alle de mange forskjellige, der i Løbet af den sidste halve Snes Aar ere bragte i Forslag, nemlig det efter Opfinderen saa kaldte Kuntziske (Østergaard. Om Skoleborde. Kbh. 1880. Side 33). Skolen hjalp sig derfor foreløbig ved Laan af 7 Firmandsborde, som hidtil havde været brugte af Forberedelsesskolen,

men som af flere Grunde ikke ere heldige. Ved velvillig Hjælp af Bygningsinspektøren, Prof. Walther, er der i Aarets Løb tilvejebragt en Tegning til et Skolebord, hvorved Kravet paa den saakaldte negative Distance fyldestgjøres, i det den skraa Bordplades Forkant gaar to Tommer ind over Benkens Forkant, medens Bordbenenes Dannelse gjør det let for Disciplen at rejse sig op under Overhørelsen og træde med det ene Ben ud i Gangen mellem Bordene. Men skal de ny Borde, der maa anskaffes baade for at afløse de oven omtalte og for at skaffe det fornødne Tal Borde til Veje ved den rimeligvis forestaaende Deling af Kathedralskolens 1. Klasse, være af den paapegede Beskaffenhed, vil det i flere Henseender være uheldigt ved Siden ad dem at benytte de ældre Borde, der, den Gang de for en halv Snes Aar siden anskaffedes, vel stod over de Borde, der benyttedes i saa godt som alle Landets offentlige og private Skoler, men nu ikke fyldestgjøre Hygiejnens Krav. Under 19. Marts indgav derfor Rektoratet til Ministeriet en fuldstændig Fremstilling af Sagen i Forbindelse med et Andragende om, at de Penge maatte stilles til Raadighed, der vilde udkræves saavel til Anskaffelsen af det fornødne Tal ny Borde (et saadant Tomandsbord vil efter Haandværksmesterens Overslag i fuldstændig Stand efter Middeltal for alle Størrelser koste 23 Kr. 20 Øre) som til Omdannelse af de gamle. Under 24. Marts svarede Ministeriet, at der ikke for Tiden i det vedkommende Øjemed kunde stilles noget særligt Beløb til Skolens Raadighed ud over den almindelige Bevilgning paa Inventariekontoen; men om det maatte kunne tillades Skolen paa forventet Tillægsbevilling for

Finansaaret 1882—83 at afholde et yderligere Beløb til Anskaffelse af ny Skoleborde i Løbet af Sommeren, vilde blive taget under nærmere Overvejelse, naar der derom fremkom Indstilling fra Rektoratet paa et senere Tidspunkt, medens Afgjørelsen af Spørgsmaalet om Omdannelse af hele Skolens Bordforraad ønskedes udsat til næste Aar.

I Aarets Løb er, som det vil være set af det foregaaende, den i forrige Aars Indbydelsesskrift omtalte ny Svømmeflaade i Viborg Nørresø bleven færdig og tagen i Brug. Af større Inventariestykker er der anskaffet et nyt Skab til Discipelbibliotheket, en ny Brændekasse og to ny Kakkelovnskjerme af Jærnblik.

IX. Fra Rektoratets Brevmappe og Kopibog.

Foruden de ministerielle Bestemmelser og Meddelelser, der lejlighedsvis er omtalte eller meddelte i det foregaaende, er der endnu følgende at berette.

1. Den 2. September f. A. modtog Rektoratet fra Ministeriet nedenstaaende, under 30. Avgust s. A. af hans kongelige Højhed Kronprins Frederik „i Kongens Navn“ udstedte kongelige **Anordning angaaende** en Sammensmeltning af de tvende Afgangsexamener for Realdisciple af lavere og højere Grad samt de tvende almindelige Forberedelsesexamener af lavere og højere Grad ved Universitetet til **en enkelt almindelig Forberedelsesexamen.**

Vi Christian den Niende o. s. v. gjøre vitterligt: Vi ville allernaadigst have anordnet følgende Bestemmelser angaaende en Sammensmeltning af de

tvende Afgangsexamener for Realdisciple af lavere og højere Grad samt de tvende almindelige Forberedelsesexamener af lavere og højere Grad ved Universitetet til en enkelt almindelig Forberedelsesexamen:

1. Ved almindelig Forberedelsesexamen kan aflægges Prøve i følgende Fag:
 1. Modersmaalet, skriftlig og mundtlig Prøve, 2 Karakterer, som regnes dobbelt.
 2. Engelsk, skriftlig og mundtlig Prøve, 1 Karakter, som regnes dobbelt.
 3. Tysk, mundtlig Prøve, 1 Karakter.
 4. Fransk, mundtlig Prøve, 1 Karakter.
 5. Historie, mundtlig Prøve, 1 Karakter.
 6. Geografi, mundtlig Prøve, 1 Karakter.
 7. Matematik, 3 skriftlige, 2 mundtlige Prøver med i alt 3 Karakterer.
 8. Naturhistorie, mundtlig Prøve, 1 Karakter.
 9. Naturlære, mundtlig Prøve, 1 Karakter.
 Desuden gives 1 Karakter for Orden med de skriftlige Arbejder ved Examen i det hele. Altsaa i alt 16 Karakterer.
2. De, der agte at indstille sig til Adgangsexamen i Mathematik ved den polytekniske Lærestanstalt eller til den ved Landbohøjskolen foreskrevne Prøve for Skovbrugselever, maa forinden være prøvede ved den almindelige Forberedelsesexamen i alle 9 ovennævnte Fag og „bestaaede“ med mindst 48 Points, hvoraf 12 for Modersmaalet. Til „bestaaet med Udmærkelse“ kræves 120 Points. Have de kun taget Forberedelsesexamen med 2 Sprog, maa de underkaste sig en særlig Prøve i det tredje af det Omfang, som nedenfor er foreskrevet og heri opnaa Karakteren „bestaaet“.
3. De, der ville indstille sig til de ved den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole foreskrevne Prøver for Landinspektørelver, Dyrlæger, Landbrugselever og Havebrugselever skulle, forsaavidt ikke anden Adgangsberettigelse haves (jfr. Undervisningsplanen for den kongelige Veterinær- og Landbohøjskole), ligesom ogsaa de, der ville indstille

sig til farmaceutisk Examen, Tandlægeexamen og juridisk Examen for Ustuderede, forinden have taget almindelig Forberedelsesexamen, dog med Forbigaaelse af et af de tvende levende Sprog, Fransk eller Tysk, efter frit Valg. Altsaa ialt 15 Karakterer. Til „bestaaet“ kræves 45 Points, hvoraf 12 for Modersmaalet, til „bestaaet med Udmærkelse“ 112½ Points. En særskilt Prøve i Latin maa Farmaceuterne underkaste sig og deri opnaa Karakteren „bestaaet“; se nedenfor Nr. 7.

4. Fordringerne i de enkelte Fag fastsættes saaledes:

a. Modersmaalet. Der opgives som læst to Komedier af Holberg, en Tragedie eller et større Digt af Øhlenschläger, flere Digte og prosaiske Stykker af bekendte danske Forfattere (Wessel, Ewald, Baggesen, Grundtvig, Heiberg, Hertz, Paludan-Müller, Winther osv.).

Skriftlig Prøve: Gjengivelse af et bekendt Stof; 1 Karakter, som regnes dobbelt.

Mundtlig Prøve: Ren og forstandig Op-læsning af et Digt og et prosaisk Stykke, Prøve i Sprogets Grammatik, saavel Formlære som Sætningslære, Samtale om Indholdet af det, der opgives læst; 1 Karakter, som regnes dobbelt.

b. Engelsk. Der opgives læst saa meget, som svarer til mindst 300 Sider af Tauchnitzers Udgaven af *sunbeam stories*, hvoraf omtrent 1/6 Poesi. Skriftlig Prøve: Oversættelse fra Engelsk til Dansk; der tillægges Bedømmelsen af det danske Sprogs Renhed i denne Version Indflydelse paa Karakteren paa den skriftlige Prøve i Modersmaalet.

Mundtlig Prøve: Ved Prøven i det læste lægges særlig Vægt paa Oversættelsen paa korrekt Dansk og høres i Sprogets Grammatik; desuden oversættes et ikke læst prosaisk Stykke. 1 Karakter, som regnes dobbelt.

- c. Tysk. Der opgives af to eller flere Forfattere saa meget, som svarer til mindst 250 Oktavsider, hvoraf omtrent $\frac{1}{6}$ Poesi.
Mundtlig Prøve som i Engelsk. 1 Karakter.
- d. Fransk. Der opgives som læst saa meget, som svarer til 250 Sider i *Michel Levy Frères* Udgave af *bibliothèque contemporaine*.
Mundtlig Prøve som i Engelsk. 1 Karakter.
- e. Historie. Der kræves Kjendskab til Fædrelandshistoriens og den almindelige Verdenshistories Grundtræk og Hovedbegivenheder omtrent i det Omfang, som er givet ved V. A. Blochs Lærebog for Realskoler.
Mundtlig Prøve. 1 Karakter.
- f. Geografi. Der prøves i fysisk og politisk Jordbeskrivelse tilligemed de uundværligste Sætninger af den matematiske Geografi.
Mundtlig Prøve. 1 Karakter.
- g. Matematik og Regning.
Skriftlig forelægges to eller flere Opgaver i praktisk Regning af en saadan almindelig Natur, at der ikke fordres Kjendskab til bestemte Handelsforhold eller til Udtryk, der ere ejendommelige for enkelte Virkekredse. 1 Karakter.
I Arithmetik fordres Kundskab til Læren om Addition og Subtraktion, Multiplikation og Division, Potensopløftning og Roduddragning med de derunder forekommende Udviklinger af positive og negative, hele og brudne, rationale og irrationale, reelle og imaginære Størrelser, Hovedsætningerne om Tallenes Egenskaber, Decimalbrøker, Proportioner og Progressioner, Logarithmer med deres praktiske Anvendelser, hvorunder sammensat Rentesregning, Ligninger af første og anden Grad, de første saavel med en som med flere Ubekjendte.

Til skriftlig Behandling forelægges en eller flere Opgaver, som kræve lette Anvendelser af hvad der er læst, og mundtlig prøves i Theorien og dens Anvendelse. Iblandt Opgaverne i Regning og Arithmetik bør altid een give

Løjlighed til at vise praktisk Anvendelse af Logarithmer. 1 Karakter.

I Plangeometri fordres læst det for danske Lærebøger sædvanlige fælles Stof. Prøven er dels skriftlig, Løsning af Opgaver ved Konstruktion og Beregning eller lette Beviser, som slutte sig nær til det bekjendte, dels mundtlig i Theorien og dens Anvendelse. 1 Karakter.

- h. Naturhistorie. Der prøves i Zoologi og Botanik, dog ikke i videre Omfang end der kan læres ved Hjælp af Lützens Lærebog i Zoologi Nr. 2 med nogle Forbigaaelser og af Strøms Begyndelsesgrunde i Plantelæren. Der lægges særlig Vægt paa, at Examinanden paa Naturgjenstandene selv kan paavise de Forhold, hvorom der handles.

Mundtlig Prøve. 1 Karakter.

- i. Naturlære. Der fordres Kjendskab til Legemernes almindelige Egenskaber, til Ligevægtslovene for Kræfter virkende paa de enkelte Maskiner, til Trykforhold i Vædsker og Luftarter, Vægtfyldebestemmelser, Tyngden, Faldet og Cirkelbevægelse, til Varmens Udvikling, Maaling og Forplantning, dens Virkning paa Legemernes Tilstand, til Magnetismens Hovedfænomener og Jordmagnetismen, til Gnidnings- og Berøringselektricitet; til alt dette saaledes, at fremtrædende Natursyn i det daglige og praktiske Liv blive forstaaede som nødvendig Følge af gjældende Love.

Mundtlig Prøve. 1 Karakter.

5. Opgaverne til den skriftlige Del af almindelig Forberedelsesexamen gives fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

6. Specialkaraktererne ere: ug, mg, g, tg, mdlg og slet, der betragtes som staaende lige langt fra hinanden, svarende til Talværdierne: 6, 5, 4, 3, 2, 1. Til disse Karakterer kan der føjes \dagger eller \ddagger , der forhøjer eller nedsætter Karakteren med $\frac{1}{3}$:

altsaa $ug \div = 5\frac{2}{3}$, $mg + = 5\frac{1}{3}$, $mg \div = 4\frac{2}{3}$, $g + = 4\frac{1}{3}$ osv.; dog maa der ikke gives nogen Karakter over ug eller under slet.

Naar der ved en Sammenlægning af de enkelte Censurers Karakterer fremkommer andre Brøker end Trediedele, reduceres de til den nærmest liggende Trediedel, saaledes at, hvad der er $\frac{1}{6}$ eller derover, gjøres til $\frac{1}{3}$ og, hvad der er under $\frac{1}{6}$, bortkastes.

Ved Sammentællingen af Specialkaraktererne i de enkelte Fag benyttes en anden Skala, hvori ug har Værdien 8, mg 7, g 5, tg 1, $mdlg \div$ 7 og slet \div 23 og, naar Mellemkaraktererne medtages, $ug \div$ regnes $= 7\frac{2}{3}$, $mg + = 7\frac{1}{3}$, $mg \div = 6\frac{1}{3}$, $g + = 5\frac{2}{3}$, $g \div = 3\frac{2}{3}$, $tg + = 2\frac{1}{3}$, $tg \div = \div 1\frac{2}{3}$, $mdlg + = \div 4\frac{1}{3}$, $mdlg \div = \div 12\frac{1}{3}$ og slet $+ = \div 17\frac{2}{3}$.

I Examensvidnesbyrdet indføres samtlige Specialkarakterer med deres nøjagtige Talværdi og til Slutning den samlede Talværdi af disse.

7. Ved Prøven i Latin for Farmaceuter forlanges, at Examinanden har ordenlig læst en lille Læsebog for Begyndere, til Indøvelse af Grammatikens Hovedregler, særlig for den almindelige regelmæssige Bøjning, og til Erhvervelse af det almindeligste Ordforraad, samt saa meget, som svarer til 16 Sider i en Teubners Stereotypudgave af en let latinsk Forfatter, saasom Cornelius Nepos, Justinus, Eutropius. Ved Prøven overhøres saavel i Læsebogen som i den læste Del af en Forfatter. Disciple, der have bestaaet 4de Klasses Hovedexamen med Godt i Latin, ere fritagne for denne Prøve.
8. Den ved Udgangen af den lærde Skoles 4de Klasse afholdte Aars- eller Hovedexamen giver, naar den er bestaaet med mindst 33 Points, den samme Adgang til højere Undervisningsanstalter og Fagexaminer som den almindelige Forberedelsesexamen.
9. Den, der bestaar Skolelærerexamen med Hoved-

karakteren „Meget duelig“, kan derefter ved at bestaa en Tillægsprøve i Engelsk og et af de to Sprog, Fransk eller Tysk, efter eget Valg, med saadanne Karakterer, hvis Talværdi svarer til Værdien af et „Meget Godt“ og et „Temmelig Godt“ erhverve sig de Rettigheder, som almindelig Forberedelsesexamen giver; og kan denne Tillægsprøve aflægges enten for Examenskommissionen for Privatister eller ved en af de Skoler, der have faaet Ret til at afholde almindelig Forberedelsesexamen.

10. Den, der har bestaaet almindelig Forberedelsesexamen, bliver, naar han inden 5 Aar derefter indstiller sig til Skolelærerexamen, at fritage for Prøve i Historie, Geografi, Mathematik, Naturlære og Naturhistorie, for saa vidt han ønsker saadant, og ville i saa Fald de ham ved førstnævnte Examen meddelte Karakterer i nævnte Lærefag være at optage i hans Examensvidnesbyrd for Skolelærerexamen og med Hensyn til Beregningen af Hovedkarakteren ved denne at tage i Betragtning efter deres Værdi ifølge Reglerne for samme.
11. Den, der har bestaaet almindelig Forberedelsesexamen, kan indstille sig til Afgangsexamen for studerende i matematisk-naturvidenskabelig Retning, naar han, forudsat at han i to fremmede Sprog, Geografi og Naturhistorie har opnaaet Karakterer til en samlet Talværdi af mindst 15 Points, supplerer den med en Prøve i Latin (mundtlig og skriftlig) og derved opnaar Karakterer til en samlet Talværdi af mindst 6 Points, og i sproglig-historisk Retning, naar han, forudsat at han i to fremmede Sprog, Geografi, Naturhistorie, Geometri og Arithmetik har opnaaet 21 Points, supplerer den med en Prøve i latinsk Stil og derved opnaar mindst „Temmelig Godt“.
12. Skoler, som med Tilladelse af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet kunne holde

almindelig Forberedelsesexamen, lade de Lærere, som have undervist Disciplene, examinere hver i sit Fag under den Kontrol, som Ministeriet anordner. Disse Skoler kunne ogsaa modtage Privatister til Prøven.

13. Til Examenskommission for Privatister sammenkalder Ministeriet et passende Antal Mænd, som foruden Fagkundskaben besidde Erfaring i Skoleundervisning. Kommissionen vælger selv de Kræfter, den behøver til Examens Ordning og Tilsyn ved de skriftlige Prøver.
14. Almindelig Forberedelsesexamen afholdes ved Skolerne een Gang aarlig, enten til Paaske eller i Tiden mellem den 15de Juni og den 15de Juli, for Examenskommissionen to Gange aarlig, i Januar og Juni Maaned. Skjønt de i det foregaaende angivne Fordringer ere beregnede paa Disciple, der have fyldt 16 Aar, skal det dog ikke være forment yngre Personer at indstille sig til Examen, dog ingen førend han har fyldt sit 15de Aar.
15. Den almindelige Forberedelsesexamen afholdes første Gang i Juni 1883; den nuværende Realafgangsexamen af højere Grad afholdes sidste Gang i Sommeren 1882, de nuværende tvende Forberedelsesexamener ved Universitetet sidste Gang i Januar 1883 og den nuværende Realafgangsexamen af lavere Grad sidste Gang ved Paaske 1883.

Hvorefter alle Vedkommende sig have at rette.

Til denne Anordning har der i Aarets Løb knyttet sig følgende Skrivelser.

- a. En Skrivelse af 14de Sptb. 1881 til Bestyreren af N. N. Realskole:

I behagelig Skrivelse af 2den ds. har Hr. Bestyreren forespurgt, om de i Anordning af 30te August d. A. angaaende den almindelige Forberedelsesexamen opstillede Fordringer ikke ogsaa gjælde for vordende Officerer, saavel af Land- som Sø-

etaten, og for dem, der ville ansættes som Embedsmænd i Post-, Telegraf- og Jernbanevæsenet, og i saa Fald, for hvilke af disse Bestemmelserne i Anordningens § 2, og for hvilke Bestemmelserne i § 3 staa ved Magt.

Foranlediget heraf skulde Ministeriet tjenstligst tilbagekomme, at der i ovenberørte Henseender i Lovgivningen ikke findes andre Bestemmelser end Loven af 25de Juli 1880 § 13 og den sig dertil sluttende Forskrift i Anordningen af 5te Marts 1881 § 18, hvorefter som Elever i Officerskolens næstældste Klasse kunne optages Befalingsmænd og Menige, der have bestaaet enten Afgangsprøven fra Skolens yngste Klasse eller almindelig Forberedelsesexamen af højere Grad eller de hermed ligestillede Prøver, og Forskriften i Anordningen af 18de Februar 1881 § 1, hvorefter som Elever ved Reserveløjtnantsskolen antages Skipper og Styrmand, der enten have bestaaet Afgangsexamen ved en Realskole, som svarer til almindelig Forberedelsesexamen af lavere Grad eller o. s. v., medens der hidtil ikke kjendes nogen almindelig Bestemmelse om, at Adgangen til Ansættelse i visse Stillinger under Post-, Telegraf- og Jernbanevæsenet skulde være betinget af bestaaet almindelig Forberedelsesexamen. Ligesom den ved Anordning af 30te August 1881 indrettede ny almindelige Forberedelsesexamen selv i dens mindre Omfang selvfølgelig giver den i Anordning af 18de Februar 1881 § 1 ommeldte Adgang til Optagelse som Elev ved Reserveløjtnantsskolen, saaledes tør det ogsaa betragtes som utvivlsomt, at Adgangen til Officerskolens næstældste Klasse i Henhold til Anordningen af 5te Marts 1881 § 18 staaar aaben for dem, der underkaste sig den ny almindelige Forberedelsesexamen med 3 fremmede Sprog, under samme Vilkaar som hidtil for dem, der have bestaaet almindelig Forberedelsesexamen af højere Grad.

b. En Skrivelse af 23. Sptb. 1881 til Rektoren for N. N. Kathedralskole:

I Anledning af en Forespørgsel fra Rektoren

for N. N. Kathedralskole om Gjennemførelsen af kongelig Anordning af 30te August 1881 angaaende Sammensmeltning af de tvende Realexamener og af de tvende Forberedelsesexamener har Ministeriet udtalt, at:

1. Naar det i Anordningens § 2 forlanges, at der ved en særlig Prøve i det tredie Sprog skal opnaas Karakteren „bestaaet“, forstaas herved, at Examinator og Censorer enes om det Skjøn, at Examinanden har lagt tilstrækkelig Kundskab for Dagen; skal Resultatet endelig udtrykkes i en Karakter, bør den ingenlunde være under $g\frac{1}{2}$. Dette gjælder ogsaa om „bestaaet“ for Farmaceuter i Latin.

2. Det er ikke tilladt, for at skaffe Realdisciplen i de sidste Aar en forstærket Undervisning i nogle Fag, at overskride det i Loven af 1ste April 1871 fastsatte Maximum af 30 ugentlige Timer. Opgivelsen af tysk Stil maa give en Tidsbesparelse fra Tysk, en ringe Besparelse vindes ogsaa fra Naturlære, en Indskrænkning af Timerne i Tegning og Skrivning vil heller ikke findes utilstedelig.

3. Naar det i § 3 hedder, at ved Examen efter frit Valg et af Sprogene (Tysk eller Fransk) kan forbigaas, da gjælder dette ogsaa Skolens Undervisning, saa at de Realdisciple, der ønskes fritagne for Tysk eller Fransk, ikke skulle deltage i de Timer, der henlægges dertil. I modsat Fald vilde der enten intet vindes ved Bestemmelsen om det ene Sprogs Udelukkelse fra Prøven eller arbejdes saa lidt i dette Sprog, at Undervisningen ingen Nytte gjør.

4. Ved den i Anordningens § 14 indeholdte Bestemmelse om, at Ingen maa indstille sig til almindelig Forberedelsesexamen, førend han har fyldt sit 15de Aar, berøres ikke den Rektor ved Lov af 1ste April 1871 § 3 ogsaa for Realisternes Vedkommende givne Bemyndigelse til undtagelsesvis at optage Disciple i 1ste Klasse i en Alder af under

11 Aar. Derimod vil det mulig være ønskeligt at holde en for ung Discipel 2 Aar i samme Klasse.

c. **En Skrivelse af 30. Sptb. 1881** til Bestyreren af N. N. Realskole.

Med Hensyn til Forstaaelsen af Anordning af 30te August d. A. angaaende almindelig Forberedelsesexamen har De i Skrivelse af 16de dennes forespurgt:

1. ad § 4. I hvilket Omfang skal Grammatiken meddeles? Skal Syntaxen medtages? Spørgsmaalet stilles navnlig for Tyskens Vedkommende.

2. ad § 9. Kan den for Seminarister anordnede Tillægsprøve tages ved en af de autoriserede Realskoler?

3. ad § 11. Er det ligegyldigt, i hvilke to Sprog den, der vil indstille sig til Afgangsprøven for studerende, er examineret ved Forberedelsesexamen?

4. ad § 12. Ere de Realskoler, som nu have Ret til at afholde Afgangsprøve af højere Grad, uden videre bemyndigede til at afholde Realexamen efter den nye Ordning, eller skal der indhentes ny Adkomst?

5. ad § 14. Er Bestyreren berettiget til efter eget Skjøn at fremstille en Elev, der er under 16 Aar, til Proven, eller skal der søges ministeriel Bevilling dertil?

I den Anledning undlader Ministeriet ikke at tilbagemelde:

ad 1. I Almindelighed maa Grammatikens Omfang være givet ved Fordringerne til det læste Pensums Størrelse og Disciplenes Alder. At Syntax maa medtages i dansk Grammatik, følger af Anordningens Ord; med Hensyn til Omfanget og Fremstillingsformen forbeholder Ministeriet sig en senere Udtalelse ved Henvisning til en eller flere bestemte Lærebøger. I tysk Grammatik maa ligeledes det

vigtigste kjendes, dog, da Stilen er bortfaldet, ikke saa meget som forhen; Kapers Udgave af Hjorts Grammatik antages at indeholde det mest knebne Minimum, medens Simonsens Grammatik indeholder mere end nødvendigt. Den franske Syntax vil der næppe blive Lejlighed til at gaa meget ind paa, saa meget mere som en fuldstændig Indøvelse af Formlæren her er meget vigtig; men der gives ved Læsningen ikke ringe Lejlighed til at gaa ind paa de mest fremtrædende Ejendommeligheder af den franske Syntax.

ad 2. Ja.

ad 3. Medens Engelsk er obligatorisk Fag, kan der vælges frit mellem Tysk og Fransk som det andet Sprog.

ad 4. De Skoler, som have Tilladelse til at afholde Realafgangsexamen af højere Grad, behøve ingen Tilladelse til at fortsætte med den nye Examen, før den Tid er udløben, ud over hvilken den givne Tilladelse strækker sig.

ad 5. For Disciple, der fylde 15 Aar før Examen, skal ingen Aldersdispensation søges.

d. Et Cirkulære af 10de November 1881:

Efter derom med Undervisningsinspektionen for de lærde Skoler og højere Realskoler ført Brevvexling vil Ministeriet til Forstaaelse og Anvendelse samt Fuldstændiggjørelse af enkelte Forskrifter i den kongelige Anordning af 30te August d. A. angaaende den almindelige Forberedelsesexamen herved have fastsat følgende:

1. Det kan ingenlunde anses for nødvendigt, at de i Henhold til Anordningens § 4 lærte Pensa i Engelsk, Tysk og Fransk alle skulle være repeterede i Skolerne i det sidste Aar før Afgangsexamen, da en Del af det, der læses i anden Klasse, af sammenhængende Text og ikke altfor pueril Beskaffenhed, maa kunne medtages i det til Examen opgivne, og der endvidere allerede i tredje Klasse

bør repeteres en Del, som er saa let, at dets gjentagne Læsning i fjerde Klasse ikke kan være nødvendig. Man kan i denne Klasse ved Siden af fortsat Læsning og dettes Repetition meget vel indskrænke sig til Repetition af det mere vanskelige af tredje Klasses Arbejder.

2. De 250 Sider, som skulle opgives i Fransk, beregnes efter *bibliothèque contemporaine, Mérimée nouvelles* med ca. 1100 Bogstaver paa Siden; de 250 Sider, som skulle opgives i Tysk, beregnes paa samme Maade som Engelsk med ca. 1300 Bogstaver paa Siden.

3. Tysk kan opgives efter brugte Læsebøger.

4. Ved den første Examen i Juni 1883 fordres af dem, som prøves i samtlige 3 fremmede Sprog, kun opgivet som læst 200 Sider i Engelsk (kun Prosa), 150 Sider i Fransk og 200 Sider i Tysk (hvoraf ca. $\frac{1}{6}$ Poesi), men af dem, som kun prøves i to fremmede Sprog, 250 Sider i Engelsk (hvoraf henved $\frac{1}{6}$ Poesi) og 200 Sider i Tysk (deraf ca. $\frac{1}{6}$ Poesi) eller Fransk. Siderne i de forskjellige Sprog beregnes som under 2 angivet.

5. Bedømmelsen af engelsk Version, for saa vidt den influerer paa Karakteren i Engelsk, sker med Hovedvægten paa Forstaaelsen af det fremmede Sprog, men for saa vidt den skal medvirke til Karakteren for Modersmaalet, alene med Hensyn til Retsskrivning, Interpunktion og dansk Sprog. Hvor det ellers kan lade sig gjøre, vil en retfærdig Bedømmelse maaske lettest opnaas ved, at Læreren i Dansk tages til Censor i Engelsk eller omvendt.

6. Enhver Skole, som hidtil kun har afholdt Realafgangsexamen af lavere Grad, faar først Til ladelse til fra 1883 eller senere at holde den nye almindelige Forberedelsesexamen efter en Undersøgelse, som viser, at den fyldestgjør de Krav, Undervisningen maa stille.

7. Skoler, der ville have Ret til at afholde den almindelige Forberedelsesexamen, skulle foru-

den i de Fag, hvori der prøves ved Examen, tillige meddele Undervisning i Religion, Skrivning, Tegning, Gymnastik og Sang. I Religion skal Bibelhistorien gennemgaaes efter en udførligere Lærebog, den kristelige Tros- og Sædelære efter en mindre. Til Undervisningen i Naturlære vil der blive krævet anskaffet de paa medfølgende Fortegnelse nævnte Apparater.

8. Kontrollen med den almindelige Forberedelsesexamen og den forud for Examenstilladelsen gaaende Undersøgelse overdrages til den nuværende „Undervisningsinspektion for de lærde Skoler og højere Realskoler“, bestaaende som hidtil af tre Medlemmer, men i dens Navn sker den Ændring, at Ordene „højere Realskoler“ blive til „Realskolerne“.

9. For saa vidt Examenskontrollen naaar et Omfang, som gjør det umuligt for Inspektionens Medlemmer noget Aar at besøge alle Realskolerne i Examenstiden, gjøres Forslag til Ministeriet om Valget af Examenskommissærer for det enkelte Aars Examen ved de Skoler, hvortil intet Medlem af Inspektionen kommer.

10. Til den forud for Examenstilladelsen gaaende Undersøgelse af Skolerne kan Inspektionen tilkalde fremmed Hjælp udenfor sin Midte.

Fortegnelse over fysiske Apparater til Brug ved Undervisning til almindelig Forberedelsesexamen.

1. Maalestok med dansk Maal og Metermaal. — 2. Noniusmodel. — 3. Atwoods Faldmaskine med Pendul og elektrisk Klokke, der bevirker Udløsning af Vægten og angiver Pendulslagene. — 4. Tyngdepolygon og Tyngdetriangel med afsatte Linier og forskellige Ophængningspunkter (at anbringe paa Stativet til Nr. 6) — 5. Dobbelkegle paa Skraalinier — 6. Vægtstang (mathematisk) paa Stativ med forskydelig Tridse (hvorved Vægtstangen kan bruges baade som en-

og toarmet. — 7. Hydrostatisk Vægtskaal, forskydelig paa en høj Opstander. — 8. Cylinder med tætsluttende Hylster til Anbringelse paa Nr. 7 (Archimedes Lov). — 9. Vægtlodder (100 gr.—5 cgr.). — 10. En Samling Kuglevægtlodder (15 Stk.) med Kroge, i Æske, at anvende ved flere Apparater. — 11. Tridseapparat med forskellige Tridser og toløbende Blokke. — 12. Vinde med Vinkelvægt, Bradtspil og Differentialvinde eller Differentialtridse. — 13. Skraaplan med foranderlig Højde og tilhørende Valse, som kan fastgjøres, saa at Forskjellen imellem rullende og glidende Gnidning kan vises. — 14. Skrue i fast Møtrik til at løfte Byrder og udøve Tryk, tillige indrettet som Gangspil. — 15. Centrifugalmaskine; dertil: 1) Apparat med Staal fjedre til at vise Jordens Affladning samt et Par Vandspande; 2) to ulige store Kugler; 3) Glaskugle til Vand og Kvægsølv; 4) Pendullod (Foucauldt) og Ring, som stiller sig vandret; 5) vippende Glasrør, hvori Kvægsølv; 6) Fødder til Anbringelse af Apparaterne. — 16. Centrifugalbøjle af Blik paa Fod med Kugle. — 17. Mariottes Stødmaskine med 6 lige store og en mindre Kugle. — 18. Turbine, et Rør med Udflydespidser at hænge i en Snor. — 19. Stikhævert med Gummibolt. — 20. Togrenet Hævert med Siderør. — 21. Samkvemhavende Rør i Forbindelse med et Haarrør. — 22. Samkvemhavende Rør, galgeformet, 30⁴ langt med Gummikugle samt to Glaskopper til at vise Vædskers lige Vægtfylde. — 23. Libelle med sleben Underflade, i Hylster. — 24. Archimedes Skrue, Glasspiral med lakeret Blikkar. — 25. Pascals Kar, tre forskellige Glas paa Stativ med Bismervægtstangsarme til Forsøg over Bundtryk. — 26. Boyles Ventil. — 27. Nicholsons Flydevægt med Cylinderglas. — 28. Mælkeprøver eller Alkoholometer. — 29. Cartesiensk Djævel i Glas med Gummioverbinding. — 30. Glasrør til Torri-

cellis Forsøg med Staalhane, Glaskop og Tragt. — 31. Kvægsølvbarometer, forskjellige. — 32. Flaske med 3 Pd. Kvægsølv. — 33. Aneroidbarometer, særligt til Skolebrug. — 34. Glasmodel af en Post med Metalgarnitur. — 35. Trykpumpe af Glas paa Stativ med Vindkjedel (Brandsprøjte). — 36. Glasrør paa inddelt Stativ til Paavisning af Mariottes Lov. — 37. Luftpumpe paa høj Fod, hertil Apparaterne Nr. 38—44. — 38. En Glasklokke (høj Form). — 39. En Glasklokke med Tubus foroven. — 40. Vingeparat til Paavisning af Luftens Modstand, med Tandstokke og Drev helt af Metal, at benytte saavel under som udenfor Klokken. — 41. Magdeburger Halvkugler. — 42. Apparat til at vise Faldet af en Blyplade og en Fjer i det lufttomme Rum. — 43. Blæresprængningsglas med to slebne Rande og slebet Messinglaag, hvori en Gummiprop med fyldt Barometerør. — 44. Glaskugle til Luftvejningsforsøg med Luftpumpeventil (ny Konstruktion).

45. Apparat til at vise en Stangs lineære Udvidelse ved Varme og til at vise Forskjellen mellem Jernets og Messingets Varmeledningsevne, med to Thermometre (forskydelige). — 46. Thermometre med Reaumurs, Celsius's og Fahrenheits Inddeling. — 47. Tre tomme Thermometerør med store Kugler. — 48. Apparat til Forsøg over Udstraaling, Indsugning og Tilbagekastning af Varme (fra Legemer med plan og med krum Overflade), bestaar af to Stativer med kubisk Kar med forskjellige Overflader, Differential-, Luft- og Kvægsølvthermometer, Hulspejle, Skærme, Platinspiral til Glødning, Lampe m. m. med illustreret Brugsanvisning. — 49. Franklins Kogerør eller Vandhammer. — 50. Wallastons Kryofor. — 51. Destillationsapparat af Glas. —

52. Forsølv et Kobberskaal til Leidenfrosts Forsøg. — 53. Thermometer med Vandbeholder til Afkøling af Vand under 0. — 54. Gjennemskaaren, bevægelig Model af en Dampmaskine med Svinghjul, udført i Metal i oprejst Stilling. — 55. Daniells Hygrometer.

56. To kraftige Magnetstænger i Kasse, med Anker. — 57. Hestekomagnet med Anker, 6⁴ lang. — 58. Deklinationsnaal paa Fod. — 59. Inklinationsnaal i Ramme, fastgjort paa Stativ, hvorfra den kan løsnes og hænge i en Snor. — 60. Glastang, Halvdelen med Ebonithylster. — 61. Tre Stativer med to isolerede og en afledet Hylde-marvkugle (elektriske Penduler). — 62. Elektrisk Kugledans, Cylinderglas med forskydelig Metalplade. — 63. Isoleret Leder med to Par Hylde-marvkugler. — 64. Elektroskop. — 65. Elektroskop, større og finere med Kondensatorplader. — 66. Elektricismaskine med 13⁴ Glasplade samt positiv og negativ Konduktor. Paa Konduktoren kan anbringes Nr. 62 og 67—69. — 67. Elektrisk Klokkespil. — 68. Elektrisk Mølle. — 69. Apparat til Paavisning af Elektricitetens Sæde paa en Leder. — 70. Isolerskammel med 3 eller 4 Ben. — 71. Franklins Tavle med løse forskydelige Belægninger at anbringe paa Nr. 48. — 72. Fire større Leydnerflasker til Batteri eller Brug enkeltvis. — 73. Udlader med bevægelig Leder til Leydnerbatteriet. — 74. Henleys almindelige Udlader med Montering til Anbringelse paa Nr. 48. i Forbindelse med Beslaget fra Nr. 71. — 75. Kobber- og Zinkplader til en Voltas Støtte med 50 Led, med Stativ og Polklemmer. — 76. Vanddekompositionsapparat med inddelte Klokker paa Stativ. — 77. Saltdekompositionsapparat paa Stativ med Polklemmer. — 78. Galvanoplastisk Apparat. — 79. Fire Bunzens Elementer, store med Reserverceller. — 80. 12 Alen Kobbertraad med

Omspinding. — 81. Træbakke til fire Elementer. — 82. Kobberbøjle paa Fod med Magnetnaal til Ørsteds Forsøg. Form som Tangensboussole. — 83. Multiplikator med astatisk Naal i Glas-kasse. — 84. Elektromagnet med Anker-Skaal. — 85. Elektromagnetisk Motor. — 86. Telegrafapparat med Papirsrulle og Nøgle. — 87. Induktionsapparat med selvvirkende Strømafbyder. — 88. Et Par Telefoner med 15 Meter dobbelt Ledetraad (bedste Sort). — 89. Mikrofon. — 90. Thermoelektrisk Bøjle paa høj Fod. Magnetnaal Nr. 58 anvendes dertil. — 91. Kulspidser til det elektriske Lys; Montering til Anbringelse paa Nr. 48 i Forbindelse med dettes Hulspejl. — 92. Magnotoelektrisk Induktionsmaskine.

93. En større Spritlampe med Trefod. — 94. Brix til høj og lav Stilling. — 95. Experimenterings-Stativ.

e. En Skrivelse af 6. Debr. 1881 til Bestyreren for Vordingborg Realskole:

I Gjensvar paa Deres Forespørgsel i Skrivelse af 16de f. M. undlader man ikke tjenstligst at tilbage-melde:

1. Udtalelsen i Cirkulære af 10de f. M. Nr. 3 om, at Tysk ved almindelig Forberedelsesexamen kan opgives efter de i Skolen brugte Læsebøger, var foranlediget ved en Tvivl hos nogle Skolebestyrere, som fremkaldtes af Anordningens Ord om Tysk: „Der opgives af to eller flere Forfattere osv.“; da Anordningen ikke gjør en saadan tilsyneladende Indskrænkning med Hensyn til Engelsk og Fransk, maa det end mere være fuldkommen frit at opgive det læste Pensum i disse Sprog efter bestemte Læsebøger, hvorfor Cirkulæret heller ikke har kunnet udtale sig derom.

2. Beskaffenheden af Undervisningen i Modersmaalet maa væsentlig afhænge af Lærerens in-

dividuelle Forudsætninger og Takt. Hvad særlig den grammatiske Side angaar, vil det samme Maal kunne naas ad forskjellige Veje; en Lærer vil maa- ske f. Ex. foretrække at benytte en mindre Lærebog og ved Siden deraf at give adskillige Punkter mundtlig, en anden vil foretrække en udførligere Bog og saa fremdeles. Det antages derfor for at være tjenligst for Undervisningen, at Læreren har frie Hænder i Valget af Læremidler, og det er kun som Exempler paa Lærebøger, der i det Hele i Omfang og Fremstillingsmaade maa anses for passende, at man iblandt de utallige eksisterende danske Sproglærer af høist forskjelligt Værd nævner Bojesens, Bondesens, Dorphs og Schneekloths Bøger.

Da det er Ministeriet bekjendt, at der paa nogle Steder hersker uklare Forestillinger om, hvilke Fordringer der ved Prøven i Modersmaalet under den mundtlige Samtale om Indholdet af det, der opgives læst, kunne stilles til Examinanden, skal man ikke undlade tillige at tilføje, at Anordningens Ord kræve hverken Kundskab til vedkommende Forfatters Arbejder i Almindelighed eller til hans Betydning i Literaturen, ligesaa lidt som den forlanger nogen Fremsigelse af udenad lærte Stykker; kun for Indholdet af de for Examinandens Alder og Standpunkt passende læste Skrifter skal der gjøres Rede. Har nogen lært et Digt eller Brudstykker af det læste udenad, saa kan det kun være ham til Lettelse ved en Udtalelse om Indholdet; men ogsaa uden dette maa en forstandig Læsning og mulig oftere Gjenlæsning føre til en for Indholdets Gjengivelse i det Hele eller i Enkeltheder tilstrækkelig Forstaaelse. Det maa saaledes kunne fordres af den, der har opgivet et dramatisk Værk som læst, at han kjender dettes Hovedpersoner, har en Forestilling om deres deri skildrede Karakterer, kan gjøre Rede for deres Færd, Handlinger og Skjæbne, kort sagt fremstille Hovedtrækkene i hele Stykkets Gang. Naturligvis kommer det en Examinand til Gode, at han af Naturen besidder eller ved Flid har erhver-

vet sig Lethed i at udtrykke sin Tanke mundtlig; men paa den anden Side bør en ubehjælpssom Fremstilling ikke virke synderlig nedsættende paa Examinandens Karakter, naar han lægger en rigtig Forstaaelse af Indholdet for Dagen.

f. Et Cirkulære af 10. Marts 1882.

I Forbindelse med sit Cirkulære af 10de November f. A. angaaende Gjennemførselen af Anordningen af 30te August f. A. om den almindelige Forberedelsesexamen vil Ministeriet herved have fastsat følgende:

1. For Skoledisciples Vedkommende vil den mundtlige Prøve i det læste i Engelsk, Tysk og Fransk være at indskrænke til det sproglige Stof, der er repeteret i det sidste Aar, dog saaledes at dette ikke maa udgjøre under 150 Sider Engelsk, hvoraf omtrent $\frac{1}{6}$ Poesi, 125 Sider Tysk, hvoraf omtrent $\frac{1}{6}$ Poesi, og 125 Sider Fransk; desuden oversættes, saaledes som i Anordningen bestemt, i samtlige tre Sprog et ikke læst prosaisk Stykke. For Privatisternes Vedkommende har det derimod sit Forblivende ved det i bemeldte Anordning Fastsatte, saaledes at Stykker af det hele som læst foreskrevne Pensum maa kunne gøres til Gjenstand for Examinationen.

2. Det danske Sprog i den engelske Version vil være at bedømme af den danske Lærer i Forbindelse med de andre Censorer i Dansk, saaledes at Bedømmelsen udøver en forhøjende eller formindskende Indflydelse paa Karakteren for den skriftlige Prøve i Modersmaalet.

g. og endelig en kgl. Anordning af 12. Maj 1882
saa lydende:

Vi Christian den Niende osv. gjøre vitterligt: Vi ville allernaadigst have anordnet følgende Bestemmelse angaaende Kvinders Adgang til at underkaste sig den ved Anordning af 30te August

1881 indrettede almindelige Forberedelsesexamen:

§ 1. Det tillades Kvinder, der have fyldt det 17de Aar, at underkaste sig den ved Anordning af 30te August 1881 indrettede almindelige Forberedelsesexamen, saaledes at de paa Grundlag heraf kunne indstille sig til samtlige i Anordningens § 2 og § 3 nævnte Fagprøver, dog at de ikke derved erhverve Adkomst til offentlig Ansættelse i noget Embede, til hvilket Adgangen er betinget af juridisk Examen, eller Adgang til at erholde Beskikkelse som Sagførere eller Autorisation som Fuldmægtige hos Retsbetjente eller Sagførere.

§ 2. Istedetfor §§ 9 og 10 i bemeldte Anordning træde for Kvinders Vedkommende følgende Bestemmelser:

a) Den Kvinde, der bestaar Skolelærerindeexamen med Hovedkarakteren „Meget duelig“, kan derefter ved at bestaa en Tillægsprøve i Arithmetik (uden praktisk Regning), Geometri og Naturlære samt i Engelsk og et af de to Sprog, Fransk eller Tysk, efter eget Valg, med en samlet Karakterværdi af mindst 18 Points erhverve sig de Rettigheder, som almindelig Forberedelsesexamen giver, og kan denne Tillægsprøve aflægges enten for den i Anordningens § 13 nævnte Examenskommission for Privatister eller ved en af de Skoler, der have faaet Ret til at afholde almindelig Forberedelsesexamen.

b) Den Kvinde, der har bestaaet almindelig Forberedelsesexamen, bliver, naar hun inden 5 Aar derefter indstiller sig til Skolelærerindeexamen, at fritage for Prøve i Historie, Geografi og Naturhistorie, forsaavidt hun ønsker saadant, og ville i saa Fald de hende ved førstnævnte Examen meddelte Karakterer i nævnte Lærefag være at optage i hendes Exmensvidnesbyrd for Skolelærerindeexamen og med Hensyn til Beregningen af Hovedkarakteren ved denne at tage i Betragtning efter deres Værdi ifølge Reglerne for samme.

Hvorefter alle vedkommende sig have at rette.

2. Vedrørende selve **Undervisningen i de lærde Skoler og den dertil hørende Afgangsprøve** udsendte Ministeriet d. 13. Oktober 1881 et Cirkulære af følgende Indhold:

Spørgsmaalet om Børnenes Overbebyrdelse i de lærde Skoler har længe ligget Ministeriet paa Sinde. Skjønt en saadan Overbebyrdelse ikke, efter hvad der hidtil er oplyst, kan siges at være fuldt ud paavist, har Ministeriet dog faaet det Indtryk, at en saadan i alt Fald delvis er tilstede og det særligt i Mellemklasserne, i den Alder, hvor den legemlige Udvikling almindeligvis tager stærkest paa, og derfor Børnene mindst kunne taale aandelig Overanstrengelse.

Skolens Opgave kan vel siges at være den at give de unge et almindeligt Dannelsesgrundlag, at udvikle deres Tænkeevne og Evnen til at udtrykke sig tydelig og klart, samtidigt hermed at gjøre sit til at give dem en sund legemlig Udvikling og endelig at meddele dem en vis Kundskabsmasse, hvis Fastsættelse vel maa noget rette sig efter Tidernes vexlende Krav, men som dog aldrig maa kunne træde hindrende i Vejen for de to først nævnte Formaals Opnaaelse. Den sunde legemlige Udvikling maa søges direkte naaet igjennem Gymnastikundervisningen — som maa tildeles mindst 4 ugentlige Timer —, gjennem Frikvartererne, der vistnok kunne være 10⁴ mellem hver Time og 25' Kl. 12, hvis Skoletiden er samlet, og gjennem Ferierne. Af disse er Sommerferien formentlig for kort, den bør forlænges med 7 til 11 Dage. I denne Forbindelse maa endvidere tages under nøje Overvejelse, om det ikke for Børnenes Sundhed vilde være af stor Betydning at dele Skolen i en Formiddags- og en Eftermiddagsskoletid med 2 à 3 Timers Fritid imellem, hvor Forholdet maatte gjøre dette muligt. Indirekte maa den legemlige Udvikling fremmes ved ikke gjennem aandelig Overanstrengelse at hæmme den. Hvad der lægger den største Byrde paa Børnene, er

Hjemmearbejdet. Den samlede Skoletid kan ikke være kortere, end den er; men et Hjemmearbejde af 4 à 5 Timer daglig, som synes at være temmelig almindeligt, er for meget og kan i mange Tilfælde ikke præsteres, uden at den legemlige Udvikling lider derved, i alt Fald naar ses bort fra Skolens øverste Klasse, hvor Forholdene, henset til den nær forestaaende Examen, ere exceptionelle, og hvor Disciplene tillige ere i en Alder, hvor et noget strængere aandeligt Arbejde uden Skade kan fordres. Indtil 4de Klasse medregnet burde Hjemmearbejdet for en Dreng med almindelige Evner næppe gaa ud over 3 Timer. For at opnaa dette vil det først og fremmest være af Betydning, at Skolens Lærere ved Gjennemgang paa selve Skolen af det foresatte lette Arbejdet hjemme og ikke hovedsagelig indskrænke sig til en Examination i de givne Lektier. Ministeriet har vel ingen Grund til at mene, at Lærerne forsømme deres Pligt og ikke efter bedste Skjønnende lede Undervisningen; heller ikke bør selvfølgelig Børnenes Arbejde lettes paa saadan Maade, at de fritages for virkeligt Selvarbejde; men alligevel tror Ministeriet at kunne udtale, at en noget forandret Methode, hvorved der lagdes noget mindre Vægt paa den daglige Examination og paa Hjemmearbejdet og noget mere paa Arbejdet paa selve Skolen, vilde fremkalde heldige Resultater. Hvor vidt de temmelig almindelige Klager over den alt for stærke Udvikling af Faglærersystemet i Skolerne ere grundede, tør Ministeriet ikke have nogen Mening om, men skulde dog anmode Rektorerne om at have deres Opmærksomhed henvendt herpaa, og om fornødent gjøres, lægge Baand paa enkelte Faglæreres mulige Lyst til at overvælde Børnene med altfor megen Detail. Under Forudsætning af den nuværende Skoleordens Vedbliven kan uden Skade nogen Lettelse opnaas ad følgende Vej. Naar bortses fra Religionsundervisningen, hvis store Vigtighed ikke staaar tilbage for noget andet Fag, ere særlig Latin, Dansk og Mathematik de Fag, hvorigjennem

Skolens første og Hovedformaal søges naaet. Ved Optagelsen i nederste Klasse bør ikke fordres Kundskab i Tysk, derimod i Latin, saa meget som man med Rimelighed kan forlange, at Børnene fra deres 10de til 12te Aar med c. 4 à 6 Timer ugentlig Undervisning kunne have læst. Fordringerne til 4de Klasses Hovedexamen i Latin og latinsk Stil, der nu efter kun faa Aars Studium maaske ere temmelig store, ville i saa Fald ingenlunde være urimelige. Tysk og Engelsk gjøres til valgfri Fag, saaledes at et skal, og kun et maa vælges. Det en Gang valgte fortsættes hele Skolen igjennem, og det er Spørgsmaal, om dette Fag bør paabegyndes før i 3dje eller maaske 2den Klasse. Ved den endelige Examen bør ikke fordres mere i det end ved den almindelige Forberedelsesexamen. I Græsk og de levende Sprog bør formentlig den grammatiske Undervisning ikke drives videre end højst fornødent; den bør i alt Fald ikke være Hovedsagen; — det er først og fremmest gjennem Latinundervisningen og dernæst igjennem Undervisningen i Dansk, at den grammatiske Uddannelse skal søges naaet. I Geografi, i Naturhistorie og Naturlære for den sproglig-historiske Afdelings Vedkommende bør ikke fordres mere, end der fordres ved den almindelige Forberedelsesexamen.

Under den nuværende Lovgivning vil det ikke være muligt at gaa videre. Det maa imidlertid vistnok indrømmes, at den gjældende Ordning ved sine Bestemmelser om 4de Klasses Hovedexamen og den derpaa følgende Deling lægger et stærkere Tryk paa Drengene i 14—16 Aars Alderen end nødvendigt; og just denne Alder er vistnok den mindst skikkede til anspændt aandeligt Arbejde. Denne Ordning er heller ikke særdeles heldig for selve Undervisningens rette Fremme. For den sproglig-historiske Afdelings Vedkommende fordres det befalede Kvantum Mathematik lært i 4 Aar, og der gives derpaa 2 Aar til saavidt muligt at glemme det lærte; medens dog den naturlige Ordning synes at være den, at man udstrakte det matematiske Studium

over alle 6 Skoleaar uden naturligvis at fordre mere end nu. Og hvad den matematisk-naturvidenskabelige Afdeling vedrører, da fordres nu det samme i Latin ved 4de Klasses Hovedexamen af denne Afdeling som af den sproglig-historiske; men da Afdelingen saa aldeles standser med Latinen midt i Studiet, uden at have faaet en Ende paa det, uden at have kunnet opnaa et virkeligt Udbytte deraf udover i alt Fald det rent grammatiske, synes der heri at være noget urimeligt, der kan trænge til at rettes. Denne Ulempe vil ikke lidet formindskes ved at fordre Latin ved Optagelse i nederste Klasse, men dog ingenlunde bortfalde. Den nuværende mindre heldige Ordning bør derfor søges ændret i den Retning, at Delingen i de to Afdelinger ophæves, saaledes at den matematisk-naturvidenskabelig Afdeling falder bort, at med 4de Klasses Hovedexamen ender Undervisningen i Geografi, Naturhistorie, Tysk eller Engelsk, men at forøvrigt denne Examen ikke faar større Betydning end hvilkensomhelst af de andre Klassers Hovedexamen — der kan dog være Spørgsmaal om denne Examen ikke kunde vedblivende give de samme Rettigheder som hidtil, naar de, der have underkastet sig den, senere tog en Tillægsexamen i Mathematik — og at der i Stedet for den matematisk naturvidenskabelige Afdeling oprettes en treaarig Afdeling, hvortil enhver, der har taget den almindelige Forberedelsesexamen i Henhold til Anordningen af 30te August 1881 eller den hidtidige Forberedelsesexamen af højere Grad, har Adgang, hvor der foruden i de Fag, hvori nu undervises i den matematisk-naturvidenskabelige Afdelings to sidste Aar, tillige gives Undervisning i Latin. Ved Afgangsexamen for denne treaarige Afdeling vil da kunne fordres noget lignende i Latin, som nu fordres i Græsk ved den sproglig-historiske Afdelings Afgangsexamen. Denne treaarige Afdelings Afgangsexamen maa saa give Adgang til Universitetet og de samme Rettigheder som Afgangsexamen fra den nuværende matematisk-naturviden-

skabelige Afdeling. Naar et nyt Lovforslag om den lærde Skoles Ordning forelægges, vil det formentlig være rigtigt at foreslaa de to nederste Klasser gjenoprettede, hvor Omstændighederne maatte synes at tale derfor. Franskens Stilling som det vigtigste af de levende fremmede Sprog i den lærde Skole forekommer det Ministeriet, bør bevares. Dog synes Fordringen af fransk Stil til Afgangsexamen at kunne opgives.

Udkast til Lov om Undervisning i de lærde Skoler.

§ 1. Undervisningen i den lærde Skole forbereder til Universitetet.

§ 2. Den egentlige lærde Skole inddeles i 6 (8) etaarige Klasser. Hvor Omstændighederne maatte tale derfor, kan Undervisningsministeren gjenoprette de to i Henhold til Lov af 1ste April 1871 ophævede nederste Klasser. I Skoler, hvor Elevantallet i de to øverste Klasser ikke overstiger 20, kan Ministeren give Rektor Lov til midlertidigt at samle dem i een Klasse.

§ 3. Optagelsen i Skolens nederste Klasse sker med det fyldte 12te (henholdsvis 10de) Aar. Dog kan den ske i et halvt Aars yngre Alder. Ingen kan optages i en højere Alder, end at et fuldstændigt Skolekursus kan være tilbagelagt med det fyldte 20de Aar. Undtagelser fra denne sidste Regel kan Rektor give.

§ 4. Undervisningsfagene ere: Religion, Modersmaalet, derunder Oldnordisk, Latin, Mathematik, Gymnastik og Sang, Fransk, Græsk, Engelsk eller Tysk, Historie, Geografi, Naturhistorie, Naturlære, Skrivning og Tegning. — Den ugentlige Skoletid til samtlige Fag og Øvelser, Gymnastik og Sang alene undtagne, maa ikke udgjøre mere end 30 Timer. Engelsk og Tysk ere valgfri Fag, saaledes at et skal, og kun et maa vælges.

§ 5. Den ved Udgangen af 4de (6te) Klasse afholdte Aars- eller Hovedexamen giver, naar den

er bestaaet med et vist Pointsantal og suppleres ved en Prøve i Mathematik, hvilket alt nærmere bliver at fastsætte af Ministeren, samme Adgang til højere Undervisningsanstalter og Fagexaminer som den almindelige Forberedelsesexamen.

§ 6. Ved de lærde Skoler, hvor Omstændighederne tillade det, foreløbig ved Sorø lærde Skole, Roskilde, Odense, Aarhus og Aalborg Cathedral-skoler, oprettes en Afdeling, delt i 3 etaarige Klasser, hvori unge Mennesker i 15 til 16 Aars Alderen, der have bestaaet den almindelige Forberedelsesexamen (af højere Grad), kunne optages.

§ 7. Undervisningsfagene ere: Religion, Modersmaalet, derunder Oldnordisk, Mathematik, Gymnastik og Sang, Naturlære, Fransk, Latin og Historie. Bestemmelserne i § 3 om det fyldte 20de Aar og i § 4 om Timetallet gjælde ogsaa for denne Afdeling.

§ 8. Afgangsexamen for begge Afdelinger i øverste Klasse afholdes ved selve Skolen. Den er dels skriftlig, dels mundtlig. — De skriftlige Opgaver for alle Examinander ere: to Opgaver i Dansk og en Oversættelse fra Fransk til Dansk og særlig for dem, der have gennemgaaet den egentlige lærde Skole: en Oversættelse fra Dansk til Latin og tre matematiske Opgaver, hvoraf en i praktisk Regning, og for dem, der have gennemgaaet den treaarige Afdeling: en Oversættelse fra Latin til Dansk og mindst tre matematiske Opgaver. — Fordringerne ved den mundtlige Examen bestemmes ved kongelig Anordning.

§ 9 = § 7 i Lov af 1ste April 1871, dog saa at Ordene: De, som have taget den sproglig-historiske Afgangsexamen — ændres til: De, som have taget Afgangsexamen, efter at have gennemgaaet den egentlige lærde Skole, — og Ordene: De, som have bestaaet den matematisk-naturvidenskabelige Afgangsexamen — ændres til: De, som have taget Afgangsexamen, efter at have gennemgaaet den treaarige Afdeling.

§ 10 = § 9 i Lov af 1ste April 1871, dog udelades Slutningen fra: „enten saavel“ og ud.

§ 11 = § 10 i Lov af 1ste April 1871, dog saa, at første Punktum, og i andet Punktum Ordene: „efter den Tid“, udelades, og at tredje Punktum affattes saaledes: Forinden maa de, der tage Afgangsexamen for den egentlige lærde Skole, have bestaaet en Prøve i de Fag, som afsluttes i Skolen inden Oprykningen i næstøverste Klasse, og de, som tage Afgangsexamen for den treaarige Afdeling, i Forvejen have taget den almindelige Forberedelses-examen (af højere Grad).

Forinden Man imidlertid foretager videre Skridt i Sagen, skulde Man tjenstlig udbede sig Hr. Rektorens Yttringer desangaaende behageligen meddelte, hvilke Man efter Omstændighederne ønsker at modtage snarest muligt.

Under 1. Novbr. indsendte Rektoratet den det saaledes afæskede **Erklæring** saa lydende:

I det jeg efter Ministeriets Anmodning i Rundskrivelse af 13. Oktober d. A. skal ytre mig om det ved samme Rundskrivelse meddelte „Udkast til Lov om Undervisning i de lærde Skoler“ tillige med de til Begrundelse af dette Udkasts Fremkomst saa vel som af Enkelthederne i det, forudskikkede mere eller mindre almindelige Bemærkninger, paatrænger der sig mig en Følelse af det beklagelige i, at der alt kan være Tale om at gjøre saa gjennemgribende Forandringer i en Lov, der ikke er mer end ti Aar gammel. Og jeg kan ikke tilbageholde en Tvivl, om der virkelig allerede kan være gjort saa klar en Erfaring om den væsentlige Beskaffenhed af den videnskabelige Fordannelse, den lærde Skole efter Loven af 1. April 1871 har hjulpet den Del af den danske Ungdom til, der søgte en saadan, at der derefter kan fældes en paalidelig Dom over den ved den nævnte Lov aabnede dobbelte Vej til Erhvervelse af denne Fordannelse. Efter Beskaffenheden

af den Skole, der er betroet til min Ledelse, har jeg jo ingen Lejlighed til umiddelbart at blive kjendt med den mathematisk-naturvidenskabelige Undervisning eller dens Virkning. Men det forekommer mig under alle Omstændigheder at være en afgjort Sag, at det er Livet selv, der maa afgive Vidnesbyrd om, hvor vidt der er noget utilfredsstillende ved den Fordannelse, Skolen giver; det er under den senere Virksomhed, hvorved de i Skolen forberedte Mennesker arbejde i Samfundets Tjeneste, at det skal vise sig, om der er noget mangelfuldt i deres Udvikling, som kunde have sin Grund i, at den videnskabelige Fordannelse ikke for alle til det sidste har gennemført Undervisningen baade i de klassiske Oldsprog og i Mathematik. Og af dem, der efter Gjennemførelsen af Loven af 1. April 1871 har gennemgaaet den lærde Skole, kan efter Naturens Orden saagodt som ingen endnu være kommen til at afgive dette Vidnesbyrd. Iværksættes der da allerede nu en saadan gennemgribende Forandring, som den Udkastet tilsigter, synes den kun at kunne blive en Frugt af theoretiske Anskuelser og forudfattede Meninger. Og af denne Art synes da virkelig ogsaa den Dom at være, der fældes over den nu gjældende Undervisning i Latin for Disciple af den mathematisk-naturvidenskabelige Retning. Der siges, at Undervisningen for dem standser midt i Studiet, uden at de har faaet en Ende paa det. Det vil sige, de har ikke faaet den Ende paa det, vi efter den tidligere for alle gjældende fælles Undervisning deri er vant til at betragte som den endelige Afslutning deraf. Men i Virkeligheden have jo heller ikke de Disciple naaet Enden paa Studiet af dette Fag, der har vedblevet at nyde Undervisning deri lige til deres Afgang fra Skolen; de har blot faaet Lejlighed til i en for deres modnere Alder passende større Dybde at høste det Udbytte af Faget, som en elementær Kundskab deri kan give for den almindelige videnskabelige Fordannelse. Af selv samme Art synes den Dom at være, der fældes over

den nu gjældende matematiske Undervisning for den sproglig-historiske Retning. Der siges, at efter at de vedkommende Disciple i fire Aar har taget Del i Undervisningen i dette Fag, gives der dem to Aar til saa vidt muligt at glemme det lærte. Ganske det selv samme vilde kunde siges, om de vedblev at nyde Undervisning i Faget indtil Slutningen af deres Skoletid; saa vilde det kunne siges, at de, efter at have nydt Undervisning i Faget i sex Aar, derefter fik Universitetstiden til saa vidt mulig at glemme det lærte; Mathematiken er jo da ikke saaledes kundskabsmeddelende som andre Skolefag; selve Sætningerne og Beviserne i den er jo dog for de aller flestes Vedkommende ikke en Kundskab, de bevarer Livet igjennem eller ligefrem faar Brug for under deres senere Studium eller derpaa følgende Livsgjærning. For det langt overvejende Flertal er det kun som formalt Dannelsesmiddel, Mathematiken har Betydning. Og er det end saa, at det Udbytte, de i denne Retning kan have af den, bliver bedre og fyldigere i de to sidste Skoleaar end i en yngre Alder, fordi de da er mere modne, saa er dette jo ikke noget, der gjælder mere for Mathematiken end for Skolens andre videnskabelige Fag; kunde Geografien og Naturhistorien gennemføres paa Skolens højeste Trin, vilde Disciplene ogsaa deraf paa dette Trin have et for deres aandelige Udvikling langt betydningsfuldere Udbytte, end de i en yngre Alder kan have af disse Fag. Ogsaa her synes det kun at være den fra Fortiden vedvarende Anskuelse, der har dicteret Dommen over Nutidens Maade at arbejde paa. I det hele er det efter min fulde Overbevisning enten ene og alene eller i det mindste for den langt overvejende Del en saadan, fra Fortiden nedarvet Anskuelse om, hvad der hører til en fuldstændig videnskabelig Fordannelse, der nu fremkalder Ønsket om atter at komme bort fra den ved Loven af 1. April 1871 indførte Fordeling; og det er ikke Livet selv, der har bragt den Vægtskaal till at vippe op, hvis

Overvægt satte Frugt i denne Lov. Jeg selv har fra først af ikke været glad ved Tvedelingens Indførelse i vor lærde Skoles Undervisning; men efter at den er bleven gennemført, er det rigtig nok min Overbevisning, at der maa vindes andre Beviser for dens Forkastelighed, end der hidtil har kunnet vindes, før man skrider til en saa godt som fuldstændig Forkastelse af den. Har den Maade, den er bleven gennemført paa, virkelig ført til Overbebyrdelse for Disciplene, maa der kunne bødes derpaa ved andre Midler; i det mindste maa der gjøres et Forsøg derpaa. Et Middel dertil, som Udkastet selv omtaler men ikke i denne Forbindelse, og det efter min Overbevisning et særdeles betydningsfuldt Middel dertil vil ligge i den tilsigtede Gjenoprettelse af de ved Loven af 1. April 1871 nedlagte to nederste Klasser. Vel holder jeg det for rimeligt, at det efter en saadan Gjenoprettelse vil vise sig, at Skolen selv i disse to Klasser ikke i alle Fag er i Stand til at naa det Omfang af Kundskab eller Læsning, der nu kræves til Optagelsesprøven til den nuværende 1. Klasse; men derved at Skolen selv vilde komme til at besørge Grundlæggelsen af den hele Skoleundervisning, vilde der dog vindes saa meget, at det afgjort maatte føles som en Lettelse i Arbejdet paa Melletrinene. I det jeg altsaa af al Kraft maa tilraade enhver Bestræbelse i denne Retning, maa det blot være mig tilladt at henstille, om der ikke, saa fremt disse to Klasser ikke kan faas gjenoprettede ved alle Skoler, dog maa blive draget Omsorg for, at Benævnelserne for alle Klasser, saa vel de hidtilværende 6 som de to ny eller rettere gamle, der forhaabentlig vil blive vundne tilbage; maa blive de samme ved alle Skoler. — Dernæst tilsigter Lovforslaget selv at modvirke en mulig Overbyrdelse ved at begynde Latinundervisningen ved 10 Aars Alderen. Nu skal det villig indrømmes, at hvis et Barn paa 10 Aar overhovedet skal lære fremmede Sprog, da kan det lige saa godt sættes til at læse Latin som Tysk,

Fransk eller Engelsk; ethvert andet Sprog end Modersmaalet er for Barnet et dødt Sprog. Men der er en anden Omstændighed ved denne Foranstaltning, som for mig gjør den saa betænkelig, at jeg paa det bestemteste maa fraraade den. Er der nogen Side ved den nu gjældende Skoleordning, vi jævnlig høre Forældre og Værger klage over, da er det de forskjellige Valg, der maa træffes vedrørende Barnets Fremtid paa en meget tidlig Tid; og disse Klager maa jeg give dem afgjort Medhold i. Ved Overgangen til 3. Klasse skal der vælges mellem den sproglig-historiske og den mathematisk-naturvidenskabelige Retning, og ved Indtrædelsen i Skolen mellem den studerende og den realistiske Vej. Gjenoptagelsen af Latin i de to gamle nederste Klasser vilde jo henlægge det sidst nævnte Valg til 10 Aars Alderen. Det vilde være at give de omtalte Klager en endnu gyldigere Grund, end de hidtil har haft. Der er jo vist nok i den senere Tid i denne Retning foregaaet en glædelig Forandring i Sammenligning med det tidligere Forhold; Forældrene ere nu langt varsommere ved Afgjørelsen om Barnets Fremtid end tidligere og vil langt nøligere fatte Bestemmelse derom paa Forhaand, de vil hellere lægge Valget i Barnets egen Haand og vil gjerne tage et omhyggeligt Hensyn til en saa vidt mulig sikker Erfaring om Barnets Evner og Anlæg. Der er jo endogsaa fremtraadt en bestemt Bestræbelse for at faa det hele Valg om Barnets Fremtid henlagt til et langt senere Alderstrin, end det nu maa ske paa; og for saa vidt der er nogen Bevægelse i Tidens Stemning overfor dette Spørgsmaal, kan det sikkert siges, at det er denne Retning, Bevægelsen gaar i. Hertil vilde Gjenoptagelsen af Latinundervisningen i 10 Aars Alderen komme til at staa i en skjærende Modsætning, ligesom i det hele taget den stærke Vægt, Udkastet lægger paa Latinen, sætter det i en afgjort Strid med hele den Retning, Tidens Tankegang har fulgt nu snart i 40 Aar. Det var i Begyndelsen af Fyrrerne, at jeg selv først ved min

min private Lærervirksomhed i Kjøbenhavn og fra 1843 af som Adjunkt i Sorø kom til at medvirke ved den første Gjennemførelse her til Lands af den Anskuelse om Skolen og dens Gjerning, der havde sat sig til Maal at henlægge Latinens Begyndelse til Skolens 3. Aar, Barnets fyldte 12. Aar. Dermed gjordes det første afgjørende Skridt til Opgivelsen af den Betragtning af Latinundervisningen, der havde gjort sig gjældende fra den Tid af, da Udviklingen ikke mere fastholdt Latinfærdigheden som uundværlig som fælles Meddelelsesmiddel indenfor Videnskabernes Omraade. Den Gang nemlig Modersmaalenø vare blevne loftede til at kunne bruges i Videnskabens Tjeneste, medens Latinundervisningen var det eneste Skolefag, hvis Brug og Betydning gjennem lange Tider havde sat Lærerstanden i Besiddelse af pædagogisk Indsigt eller i det mindste Færdighed i at benytte det ved Siden af Mathematiken til en aandelig Udvikling for Ungdommen, da var denne Undervisning, Latinundervisningen, kommen til at staa som et uundværligt formalt Dannelsesmiddel. Men fra hint Tidspunkt af, fra Begyndelsen af Fyrterne var det et andet Syn paa denne Undervisning, der arbejdede sig frem. Man kom nu til at anse Kundskab i det latinske Sprog og Kjendskab til den latinske Litteratur for et uundværligt Mittel til Indsigt i Oldtidens Aandsliv; og det blev da for det historiske Udbyttes Skyld, at Skolen fastholdt Latinen som et af sine Hovedfag; det var fra denne Side, at Latinens Stilling i Skolen under det livlige Ordskifte om den lærde Skole, der fandt Sted i Begyndelsen af Tredserne, væsentlig forsvaredes af dem, der den Gang førte Ordet for Bevarelsen af den gjældende Skoleordning. Derimod har nu i den senere Tid den Anskuelse bestandig mere og mere arbejdet sig frem, at der ogsaa gives andre Midler, Skolen kan benytte med Udsigt til derved at kunne hjælpe sine Disciple til et baade fyldigere og dybere Kjendskab til Oldtidens Liv baade i det udvortes og i det aandelige, medens

dog dels Latinens fordums Betydning, dels Skolens Vane og dermed følgende Evne til at benytte det endnu maa tale for dets Uundværlighed som Skolefag. Skulde nu Latinen optages ved 10 Aars Alderen, og Undervisningen deri gennemføres for alle studerende alle de otte Skoleaar igjennem, med Udskydelse af Versionen og Gjenoptagelse af Stilen ved Afgangsprøven, da kom vi til igjen at staa ganske paa samme Sted, som vi stod paa i min Barndom og Ungdom, med Latinen ene og alene som formalt Dannelsesmiddel ved Siden af Mathematiken. Men det er ogsaa det dertil svarende Stede, Udkastet i det hele taget indtager. Det er ved Siden af Skolens Virksomhed for dens Disciples legendige Udvikling, væsentlig dens formale Uddannelse af dem, Udkastet fæster Blikket paa og vil have draget frem. Dette skiner frem, naar det, „bortset fra Religionsundervisningen,“ nævner Latin, Dansk og Mathematik som Skolens vigtigste Fag, og paa et andet Sted viser, hvad det er for en Betydning, det væsentlig tillægger den danske Undervisning, i det det taler om Udviklingen af Evnen til at tænke, tale og skrive som Skolens egentlige Opgave i aandelig Retning, medens alle de øvrige Skolefag sammenfattes som tjenende til at meddele Ungdommen en vis Kundskabsmasse, og særlig Historien i hele Udkastet og dets Begrundelse slet ikke nævnes. I stik Modsætning hertil har hele Bevægelsen i Tiden nu alt i en længere Aarrække bestandig mere og mere kraftig søgt at udbytte Skolens Kundskabsfag i real Retning, alt i Erkjendelse af, at Skolen ikke blot skal hjælpe Ungdommen til at behandle og fremstille Tanken saa vel i og for sig selv som i dens Udvikling gennem Tankerækker, men ogsaa give den Tanker og til den Ende ogsaa vække Følelsen hos dem, saa at de kan blive sig den bevidst og gjøre den til Gjenstand for Tanker og Tankeudviklinger. Skulde derfor et Lovforslag følge Bevægelsen i Tiden og retlede den, da maatte det stille sig til Formaal bedre end hidtil at fordele det ved den hidtilværende

historiske Udvikling givne Undervisningsstof paa en til det angivne Øjemed svarende Maade. Saaledes maatte da efter min Overbevisning Undervisningen i Grammatik (først gennem Modersmaalet, senere gennem Latinen) og Mathematik vel begynde paa samme Trin som nu, den første ved 10 Aars Alderen, Latinen tidligst ved 12 Aars, og Mathematiken først indtil det fyldte 12. Aar alene igjennem en paa videnskabeligt Grundlag anlagt Regneundervisning, derefter som selvstændigt Fag. Men ved en Indskrækning af Sprogundervisningen væsentlig af samme Art som den, Udkastet peger paa, i det det dels vil begrænse Tallet af levende Sprog i Skolen yderligere end nu, dels ogsaa lader et Ord falde om Muligheden af at lade Undervisningen deri falde paa et senere Trin end nu, maatte der paa Skolens laveste og lavere Trin, i de første to til tre Aar, fra 10 til 12 eller 13 Aars Alderen vindes Tid til langt fyldigere end nu efter skjønnsomt Valg at meddele Børnene Fortællinger af Historien, Skildringer af Geografien, navnlig Billeder af Folkelivet, især hos Folk, hvor Livsformen fremtræder med større Forskjel fra vor, saa at Barnealderen bedre kunde faa fat paa dem og med sin levende Indbildningskraft se dem tydelig for sig, fremdeles Skildringer fra Dyrelivet, fra Naturen og fra Menneskets Liv i den og Kamp med dens Kræfter og endelig enkelte Beskrivelser over Virkningerne af Naturkræfterne — altsammen afpasset efter og beregnet paa, at det saaledes meddelte og af Barnet umiddelbart opfattede senere kunde optages som Led i den hele systematiske Fremstilling — men derimod med fuldstændig Opgivelse af alle de mere eller mindre udførlige Oversigter, der nu kræves paa Skolens laveste Trin eller ved Optagelsen i den, og med Afkald paa et hvert som helst umiddelbart Hensyn til Systemet.

Ved en saadan Ordning af Undervisningen, som den jeg her har givet et Udkast til, navnlig paa Skolens laveste og lavere Trin, vilde det da være en Selvfølge, at Lærerens Undervisning kom

til væsentlig at ske ved umiddelbar Meddelelse, saa at han fortrinsvis maatte lægge an paa at bibringe sine Disciple Kundskabens Indhold paa Skolen i Timen selv, og Rundskrivelsens Krav i saa Henseende vilde ske Fyldest. Ellers lader det sig jo ikke negte, at der i den senere Tid i en længere Aarrække i denne Retning har været en god Fremgang i Sammenligning med tidligere. Men der kunde rigtignok gjøres endnu mere, navnlig vilde Sproglærerne kunne benytte den hidhørende Fremgangsmaade endnu mere, hvis de ved deres Undervisning i større Omfang vilde benytte en forstandig Korlæsning og lade Svarene falde i Kor ved Overhørelsen. Men for at Fremgangsmaaden kunde komme til fyldigere Anvendelse, maatte Loven nok paa flere Punkter, særlig ved Sprogene, opgive eller i det mindste indskrænke sit Krav paa Gjennengaaelsen af et vist Omfang af Læsning, som skulde opgives til Prøven. Derimod vil en virkelig Gjennemførelse af Klasselærersystemet til Afløsning af det nu gjældende Faglærersystem upaatvivlelig falde temmelig vanskelig i den lærde Skole, i det mindste udenfor Sprogundervisningen, og det desmere, jo højere den vedkommende Klasse ligger. Og det er vist meget tvivlsomt, om der i et mere gennemført Klasselærervæsen vilde ligge nogen sikrere Borgen mod Overbebyrdelse af Disciplene. Nu bøder i det mindste i Sprogundervisningen, netop de forskjellige Læreres forskjellige Forkjærlighed for visse Sider af Faget, „deres særlige Kjæphest“, i Forbindelse med deres indbyrdes afvigende Metoder, paa det forøgede Arbejde, en enkelts Ejendommelighed kan volde og ved et mere gennemført Klasselærersystem i endnu større Omfang vilde komme til at volde. At der for øvrigt nu virkelig finder nogen Overbebyrdelse Sted, kan jeg ikke tro efter den Oplysning, jeg derom har kunnet skaffe mig, navnlig ved Samtaler med Skolens Disciple paa forskjellige Trin. Det skulde da, som Cirkulæret antyder, kun være i 3. og i 4. Klasse. Der vil det rigtignok ikke kunne

siges, at Cirkulærets Krav paa ikke mere end 3 Timers dagligt Hjemmearbejde nu fyldestgjøres. Men det stiller sig ogsaa for mig som meget tvivlsomt, om Drengene i den paagjældende Alder, 14 til 16 Aar, under de Forhold, en stor Del af dem virkelig ere stødte under, i det mindste i Kjøbstæderne udenfor Kjøbenhavn, — indkvarterede, som de er i Huse, hvor de ikke have deres Hjem og i Almindelighed leve under Forhold, der mere eller mindre lægge det i deres egen Haand alene, hvorledes de vil udfylde deres Fritid, — altsaa vel navnlig de udenbys Disciple; men for en stor Del gjælder det samme de indenbys; det er kun i meget indskrænket Omfang Tilfældet, at Hjemmet i en Kjøbstad, større eller mindre, virkelig kan give Drengene i den her paagjældende Alder tilstrækkelig Sysselsættelse i den Tid, Skolearbejdet ikke lægger Beslag paa for dem — det stiller sig, siger jeg, for mig som meget tvivlsomt, om saadanne Drengene virkelig vilde være tjente med kun at have tre Timer daglig optagne af Hjemmearbejde til Skolen; regnes deres Dag til 16 Timer, fra 6 om Morgenen til 10 om Aftenen, hvoraf Skolen optager 6, Hjemmearbejdet til den 3 og Maaltider 2, bliver der altsaa 5 Timer tilbage, som de skal sysselsætte sig selv i; det kan de ikke uden at komme til at bruge en stor Del af Aftenen til Kortspil, Tobaksrygning og lignende Tidsfordriv, som de helst maatte være fri for at fristes til at give sig af med. Skal der i den gjennemgribende Omordning af Skolen skaffes nogen Lettelse for de to Klasser, da maa det dels ske ved en Indskrænkning i det Omfang af Mathematik, der nu kræves til 4. Klasse Aarsprøve; og med Undtagelse af Afsnittet om Renters Regning, vilde man vistnok uden Skade kunne forbigaa hele det Afsnit af Steens Algebra, der gaar fra Side 100 til Enden, nemlig Forvandling af dobbelt irrationale Størrelser til enkelt irrationale, Annuitetsregning, Rækker og Egenskaber ved hele Tal; hvorhos det staar for mig som en temmelig afgjort Sag, at det Udbytte, en mathe-

matisk Indsigt kan bære for den almindelige Dannelse, altsaa for alle, der ikke er vordende Fagmænd, tilfulde kan naas uden en saadan omfattende Anvendelse af skriftlige matematiske Opgaver til Løsning hjemme, som de nu værende Examensopgaver forudsætte og kræve. End videre vilde der vindes meget ved den Forandring, der efterhaanden vilde foregaa med den lærde Skoles hele Sprogundervisning, hvis den latinske Stil blev fuldstændig afskaffet. Men i dette Punkt har jeg i den Betænkning derom, som jeg paa dertil af Ministeriet given Anledning under 26. Marts 1877 indsendte til dette, udtalt min Anskuelse saa fuldstændig, at jeg her intet har at tilføje dertil men tør indskrænke mig til at henvise til den, i det jeg dog ikke kan undlade at pege paa en Side ved den nu almindelige Sprogundervisning i Skolen, som for mig staar som en ligefrem Følge af Stilskrivningen og den Methode for Faget, som denne føder af sig, nemlig de over al Beskrivelse kjedsommelige Læsebøger „for Begyndere“, der nu om Stunder overvejende benyttes i Tysk og Fransk, og hvis hele Indretning er Frugten af en i og for sig priselig Bestræbelse for at gjøre den første Indøvelse af Formlærens Bøjningsrækker mindre mekanisk og anstrængende.

Efter at jeg nu i det, jeg hidtil har fremsat, er kommen til berøre de fleste af Hovedpunkterne i Udkastet selv og den til Begrundelse af dette forud for det givne almindelige Udvikling, tror jeg i Korthed at kunne angive min Stilling dertil saaledes, at jeg ikke kan andet end fraraade det i dets Helhed, hvorimod jeg vilde tillade mig at henvende, om det ikke skulde kunne anses for tilstrækkeligt, om man, uden at søge at fremkalde nogen gennemgribende Omordning af Skolen, navnlig uden at afskaffe den nu gjældende Tvedeling, blot rettede Bestræbelserne paa at faa de to nederste Klasser gjenoprettede og paa at faa al Stilskrivning i fremmede Sprog, særlig den latinske Stil afskaffet, hvilket sidste jo kunde ske ad administrativ Vej, ligesom

man ogsaa ad samme Vej kunde, hvis det maatte anses for fornødent, foretage Forandring ved Mathematikundervisningen i den oven antydede Retning. Til Bestyrkelse af min Anskuelse om det formentlig uheldige ved at faa den nu gjældende Ordning afløst af den, Udkastet tilsigter, maa jeg derefter endnu særlig pege paa en Side ved dette, som jeg ingenlunde mener at betegne som mindre væsentlig, i det jeg først kommer til at omtale den saa sent; tvert imod staar den for mig som saa væsentlig, at den alene i og for sig vilde bringe mig til at indtage den ovenantydede Stilling til Udkastet. I hvad man end kan have at indvende mod Loven af 1. April 1871 og den Maade, den er bleven gennemført paa, saa er der dog derved en fortræffelig Egenskab: den gjør det paa ethvert Trin af Skolen lige til Udgangen af 4. Klasse let at gaa over fra den ene Retning til den anden, navnlig fra den studerende til den realistiske. Hvor stor en Betydning dette har, viser sig, hver Gang en Discipel, der paa et tidligt Trin er sat til at studere, siden ikke viser sig skikket dertil. Og for de mange Forældre, der føle sig trykkede ved det Valg, der tidlig skal træffes, er det netop en stor Beroligelse, at deres Dreng, selv efter at have gennemgaaet de fire nederste Klasser som studerende, dog, efter at have bestaaet 4. Klassen Aarsprøve, kan opgive denne Vej og alligevel have erhvervet en vis, for sin fremtidige Udvikling betydningsfuld Rettighed. Det vilde være et stort Tab, om 4. Klassen studerende Aarsprøve ikke mere skulde give samme Rettigheder som Realafgangsprøve af højere Grad. Og den Til lægsprøve i Mathematik, som Udkastet stiller i Udsigt, giver kun en meget ufuldstændig Erstatning derfor. Det kunde jo ikke være andet, end at Skolen selv maatte give vedkommende Discipel Lejlighed til at gennemgaa den dertil fornødne Forberedelse; men det vilde falde vanskeligt at anlægge Fag- og Tinefordelingen paa Muligheden af, at der kunde blive at give Undervisning i Mathematik for

nogle enkelte Disciple; disse vilde da ogsaa komme til at anvende en ikke kort Tid paa dette Fag, medens naturligvis Afslutningen af deres øvrige Skolegang ved Udgangen af 4. Klasse, altsaa ved det fyldte 16 Aar eller endnu senere, maatte gjøre det til en vigtig Ting for dem, at de snarest mulig kunde komme til at tage fat paa det Arbejde, der for Fremtiden skulde være deres Livsgjerning; det er indlysende, at disse Disciple efter Udkastets Ordning vilde blive langt uheldigere stillede, end de nu er. Og for Skolens hele Arbejde vilde Udkastet volde en meget betydelig Vanskelighed, i det det i langt mindre Omfang end hidtil vilde blive muligt at lade studerende og Realdisciple følges ad, en Ordning, som jeg netop her ved Skolen har lært at sætte Pris paa, i det den ganske anderledes end en gennemført Sondring af studerende og Realklasser stiller de to Slags Disciple som sideordnede og forebygger et Forhold imellem dem, hvorved de selv komme til at betragte Realisterne som lavere stillede end de studerende. Hidtil har her ved Skolen kun de gamle Sprog voldet en Sondring i de til disse henlagte Timer, og det samme har desuden i de senere Aar været Tilfældet med Historieundervisningen i 4. Klasse. Efter Udkastets Ordning vilde heller ikke Matematikundervisningen kunne være fælles for begge Retninger; og paa samme Maade vilde det staa med de levende Sprog, hvis Tanken om disses senere Indtræden for de studerende skulde komme til Udførelse. Saa vilde kun Geografi, Naturhistorie og for de tre nederste Klasser Historie staa tilbage som Fællesfag; kun i 4, 6 eller højst 8 Timer ugentlig vilde begge Retninger kunne gaa sammen. Med andre Ord: den Ordning, der nu hersker ved de større Skoler, i det der findes to selvstændige Rækker Klasser, vilde paa det nærmeste komme til at maatte gennemføres ogsaa i de mindre. Her i Viborg vilde vi faa en Række Realklasser med meget faa, i Almindelighed 2 til 4 Disciple i hver Klasse; der vilde

næppe være Stuer nok i Skolehuset til at anbringe Klasserne i, og den nuværende Lærerbesætning vilde ikke være tilstrækkelig til at gennemføre Undervisningen. Det vilde blive dyre Disciple, disse Real-disciple. Og den her sidst paapegede Vanskelighed vilde blive endnu større, hvis Tysk og Engelsk virkelig blev valgfri Fag for de studerende, i det der saa for hver af Timerne i disse Sprog maatte have et dobbelt Tal Stuer og en dobbelt Besætning Lærere til Raadighed.

Herefter staa endnu nogle Enkeltheder tilbage at omtale, som der ikke har været Løjlighed til at berøre i det foregaaende. Hvor tilfredsstillende det end kan være at se det paatænkt at gjøre en Indskrænkning i den megen Sprogundervisning, vi har for Skik at lade vore Børn faa, saa er det dog vist nok meget tvivlsomt, om det overhovedet kan agtes for tilraadeligt, at Skolen i saa stort Omfang, som Udkastet tilsigter, opgiver Undervisningen i Tysk. Kan det end nok siges, at vort Folk hidtil har gaaet for vidt i at betragte Kundskab i Tysk som uundværlig for ethvert dannet Menneske, saa gaar Udkastet dog upaatvivlelig for vidt i modsat Retning. Derefter vilde et Menneske kunne blive Student uden at have lært et Ord Tysk. Men i enhver videnskabelig Retning, som han saa vilde gaa frem i, vilde han savne denne Kundskab. I ingen Videnskab kan vi aldeles undvære tyske Hjælpemidler, de vil ikke kunne afløses af engelske, dertil har der hidtil været altfor stor Forskjel mellem Udviklingens Gang hos os og i England. Og selv om denne Forskjel virkelig ikke skulde være saa stor, som den tager sig ud i mine Øjne, saa ligger da i det mindste den Tid meget fjern, da der mellem os vil findes et saa udbredt Kjendskab til den engelske Litteratur, at det for Videnskabens Dyrkere eller for Studenter og Embedsmænd i Almindelighed vilde falde let deri at finde, hvad de hidtil har søgt og fundet af Hjælpemidler for deres Udvikling i den tyske. Allerede den vanskelige og mindre fuldstændige Handelsforbindelse mellem danske og engelske

Boghandlere vilde være en Hindring, det vilde falde svært nok at komme over. Men jeg kan ikke undlade her at bemærke, at naar vi blot kunde komme til i det mindste ved nogle fremmede Sprog ikke at stille Maalet for Skolens Undervisning højere, end at den blot skulde hjælpe sine Disciple til at læse en Bog i det fremmede Sprog, dernæst til at se, at der er stor Forskjel paa blot at kunne kjende det fremmede Sprogs Former, naar de forekomme, og saa at kunne danne dem selv, fremdeles til at se, at til det nævnte Øjemed er det første af disse to tilstrækkeligt, og saa endelig til at indrette vor Undervisning derefter, saa kunde en Discipel, der har gennemgaaet Skolen indtil Udgangen af 4. Klasse, med de Forudsætninger han har, have nok af et Par Timers Undervisning ugentlig i Tysk i de to sidste Skoleaar. Dette har igjennem lange Tider hos mig været en Formodning, der har grænset til Vished; i den sidste Tid har jeg været saa heldig at faa den stadfæstet ved en Erfaring, jeg selv har haft Lejlighed til at gjøre.

I det Cirkulæret mellem Skolens Virkemidler omtaler Frikvartererne og Ferierne, sætter det efter min Overbevisning de første større end fornødent, og foreslaar for den største af de sidste, Sommerferien, en Forlængelse, jeg ikke kan anse for fornøden eller tilraadelig. Frikvartererne udgjøre her ved Skolen Kl. 9 5', Kl. 10 12' og 1 10' ved hvert Timeskifte, og Kl. 11 20'; medregnes nu den Tid, der gaar med til Morgensangen, som her ved Skolen begynder Kl. 8 ved fuldt Slag og optager i det højeste 5', bliver det i alt 60', der tages fra Skoletidens 6 Timer, og hver af disse har i Virkeligheden en Længde af 50'. Den Lejlighed, der derved gives til Forfriskelse og Bevægelse i fri Luft for Disciplene og til Udluftning af Skolestuorne, er efter min Erfaring tilstrækkelig. I en Kjøbstad, der ikke er større end Viborg, er en Fritid paa 20' ogsaa tilstrækkelig til, at Disciple, for hvem Lægen foreskriver en særegen nærende Forplejning saasom Æg,

Melk, Sjokolade el. lgn., kan gaa hjem og faa den. Og jeg er bange for, at en Fritid paa 25' vilde være for lang; i det mindste forekommer det mig — jeg tilbringer som oftest selv i det mindste en Del af Fritiden mellem Drengene paa Legepladsen — at være kjendeligt, at der henimod Slutningen af den 20 Minuters Fritid, her Kl. 11, undertiden indtræder nogle Tegn paa Afmattelse i Bevægelserne mellem Drengene, navnlig paa mere varme eller mere kolde Dage; de tumle sig ikke mere fuldt saa livlig mellem hinanden som nogle Øjeblikke tidligere, de synes at have faaet nok af den Leg; det maa erindres, at det jo altid er et temmeligt begrænset Rum, den foregaar paa, selv om Legepladsen er stor nok af en saadan at være. Og hvad Sommerferien angaar, da kan den nu gjældende Maaned for Drengene, der har deres Hjem i Kjøbstaden og ikke har Lejlighed til at kunne komme til at tilbringe hele Ferien paa Landet, være lang nok til, at det mod Slutningen kan være vanskeligt nok for dem at faa Tid og Sind fyldt. I det mindste bør da en mulig Forlængelse af Sommerferien ikke medføre Afkortelse af de andre Frier, mindst af Juleferien, som for de Disciples Skyld, der har hjemme paa Landet, endelig ikke maa sluttes, før det nu sker. Derimod var der maaske nok Grund til isteden for en Forlængelse af Sommerferien at foretrække en Forlængelse af Efteraarsferien, saa at denne blev fulde 8 Dage og saaledes kunde give alle udenbys Disciple Lejlighed til at besøge deres Hjem; og saa maatte Skolen ogsaa helst have Frihed til at bestemme, naar den skulde falde, og ikke som nu i saa Henseende være bunden af Hensynet til Beliggenheden af en lokal Fridag men kunne henlægge den omtrent midt i Tiden mellem Sommerferien og Julen, en Gang i Løbet af Oktober Maaned. Fastholdes Tanken om en Forlængelse af Sommerferien paa 7 eller 11 Dage, da maatte de 7 Dage vel helst ligge efter den nu gjældende Afslutning af Sommerferien og de øvrige 4 før dens Begyndelse.

Hvad Delingen af den daglige Skoletid angaar ved en Mellemtid paa to til 3 Timer, da har jeg selv indtil det yderste stridt imod „samlet Skoletid“; og den Tid ligger ikke langt tilbage, da jeg ikke mere troede at burde modsætte mig dens Indførelse i den mig betroede Skole. Nu da dette for neppe $\frac{3}{4}$ Aar siden er sket, tror jeg nok, det vilde være imod det i de fleste Hjem herskende Ønske, om delt Skoletid igjen optoges; og efter den Erfaring, jeg hidtil har haft Lejlighed til at gjøre vedrørende Virkningen af den samlede, kan jeg ikke sige andet end, at jeg endnu ikke har fundet de Ængstelser stadfæstede, som jeg i sin Tid gik til dens Indførelse med. At Disciplene selv langt foretrække den samlede Skoletid, er en afgjort Sag.

I Udkastets § 2 fastholdes det nu gjældende Tal af 20 Disciple i de to øverste Klasser som Betingelse for, at Ministeriet kan give sit Minde til, at de holdes samlede i een Klasse. Dette Tal kunde jeg ønske sat til mindst 25 eller maaske 30. Her i Skolen er de to Klasser nu sondrede i alle Timer undtagen ved Gymnastik og Sang og saa i de Fag, jeg selv har med dem, nemlig Latin og Dansk; og begge Klasser „har hjemme“ i 6. Kl.'s Stue, det vil sige, der er de i mine Timer, hvori de alle ere samlede, og der tilbringe de Samlingskvarteret og Frikvartererne med, for saa vidt de benytte sig af den dem i disse to Klasser tilstaaede Tilladelse at „blive inde“ i dem. Og jeg ønsker at bevare denne Samling imellem dem saa længe som mulig. Jeg tror, den har stor Betydning for Tonen i Klasserne selv. At Disciplene i de øverste Klasser i Væsen og Færd ikke er alt for drengagtige, er en vigtig Ting for Tonen og Aanden imellem alle Disciplene i hele Skolen. Men i 5. Klasse er de endnu ikke helt komne ud af „Lømmelalderen“, i det mindste ikke alle; de har endnu ikke helt aflagt det mere selvraadige og ustyrlige Drengevæsen. I den Henseende virker Samlivet med de modnere Disciple i 6. Klasse gavnlig paa dem.

Det er med stor Tilfredsstillelse, at jeg af Udkastets § 3 har set, at Ministeriet stærkere end hidtil er betænkt paa at indskrænke Rektorerne Frihed til at tilstede Undtagelser fra den egentlig gjældende Bestemmelse om Lavalderen ved Optagelsen i Skolen. Og jeg kunde ønske det sagt endnu bestemtere, at der ikke ved særlig ministeriel Bevilling kan gives Tilladelse til, at nogen optages, som er mer end $\frac{1}{2}$ Aar under 12 (henholdsvis 10) Aar. Rektorerne kan godt trænge til en saadan Støtte. Thi vel forekommer det mig, at jeg i den senere Tid har lettere ved at faa Ørenlyd, naar jeg raader fra at sætte en Dreng i Skolen i en meget ung Alder, i det mindste hos den Del af Befolkningen, der selv fra Barndommen og Ungdommen kjender den lærde Skole og dens Undervisning. Men paa den anden Side træffer der ofte Tilfælde, hvor jeg med den Bemyndigelse til at gaa endog under det 11. Aar ved Optagelsen i 1. Klasse, som er lagt i min Haand ved § 3 af Loven af 1. April 1871, har meget ondt ved at staa imod Forældres utidige Iver for at faa deres Søn ind i Skolen tidligst mulig.

I Udkastets § 9, saaledes som denne vilde komme til at lyde efter Optagelsen af de foreslaaede Ændringer i § 7 af Loven af 1. April 1871, synes mig det nødvendige Hensyn til Privatistene ikke at ville komme til Udtalelse, naar der paa de to vedkommende Steder kun bliver talt om „den, der har gennemgaaet“ enten „den egentlige lærde Skole“ eller „den treaarige Afdeling“.

Endelig staar der endnu tilbage at omtale denne treaarige Afdeling. Det lader sig da vel ikke negte, at der her er fundet et i og for sig heldigt Middel til at erstatte den hidtilværende mathematisk-naturvidenskabelige Afdeling; og den Omstændighed, at Skoletiden for de Disciple, der vilde benytte sig af den, vilde blive et Aar længere, end den ellers er for dem, der gennemgaa den lærde Skole, gjør i det mindste ikke mig betænkelig ved den. Men der er den Vanskelighed derved, at de Forældre,

der derefter vilde vælge den mathematisk-naturvidenskabelige Vej for deres Sønner, vilde blive nødte til at fatte Bestemmelsen derom allerede for Sønnens 10. Aar. Og da ingen af de paagjældende tre Klasser paa nogen Maade eller i noget Fag, alene med Undtagelse af Gymnastik og Sang, vil kunne slaas sammen med nogen anden Klasse i Skolen, vil det være nødvendigt at holde denne forsynet baade med Lærerkrafter og med Stuerum til dem alle for disse Discipulos Skyld, som dog rimeligvis kun vil blive meget faa i Tallet. Det vil altsaa blive meget dyre Disciple. Alligevel kan jeg ikke andet end tro, der er Spirekraft i den Tanke, der herved er bleven udtalt af Ministeriet; den har efter min Overbevisning en Fremtid for sig. Jeg tror, der ligger i den gjemt et Middel til at imødekomme den oven omtalte, saa vidt jeg har erfaret, bestandig voxende Trang til at faa Tidspunktet, hvorpaa der skal fattes en afgjørende Beslutning om en Søns fremtidige Levevej, skudt længere ud. Kun maatte den med det fyldte tyvende Aar fastsætte Begrænsning af Skoletiden falde bort. Adgangen til denne Afdeling af Skolen maatte ikke blot staa aaben for dem, § 6 nævner som berettigede til at træde ind i den, men ogsaa for examinerede Skolelærere med en Hovedkarakter i de paagjældende Fag af en vis Værdi, som Loven maatte bestemme, naar de blot foruden deres Skolelærerexamen havde underkastet sig og bestaaet en særegen Prøve i to levende Sprog, hvoraf det ene maatte være Fransk; og selve den treaarige Afdeling maatte deles saaledes, at der enten gaves Valg mellem Græsk og Latin, eller Græsk kunde træde isteden for en Del af Latinen eller og af Mathematiken, saa at Disciple, der ønskede at forberede sig til theologisk Embedsexamen, kunde lære Græsk og underkaste sig en Prøve deri, og Adgangen til Universitetets Fakultetsstudier i det hele bestemmes efter den ved Afslutningen af den treaarige Afdeling bestaaede Afgangsprøve. Kunde der foretages en saadan Udvidelse af denne treaarige Afdeling, som der her er antydet,

da vilde der herved være aabnet en Vej til Universitetet, som kunde benyttes af Mennesker i en ældre Alder; Forældre, der føle sig trykkede af den nu bestaaende Nødvendighed for at træffe Afgjørelsen om deres Søns Fremtidsvej allerede i hans tidlige Alder, og derfor nære Ønsket om at faa Tidspunktet for denne Afgjørelse skudt længere ud, vilde rolig kunne lade ham gjennemgaa den lærde Skoles Realafdeling og først tage Bestemmelsen efter Afslutningen af 4. Klasses Aarsprøve. Og det vilde vise sig, om den omtalte Trang ikke skulde være stærk og omfattende nok til, at der kunde være Udsigt til, at det en Gang vilde blive det overvejende almindelige, at Forældre først lod deres Sønner begynde „at studere“ ved Udgangen af den nuværende 4. Klasse, medens det kom til at høre til Undtagelserne, at nogen traf Valget allerede ved 12 eller, hvis Ministeriets Forslag skulde blive til Lov, alt ved 10 Aars Alderen. Deri vilde der saa for Styrelsen ligge et Fingerpeg om, hvilken Ordning af den lærde Undervisning der bedst vilde svare til Befolkningens Trang og Ønsker.

Anm. Naar jeg her har ladet tage et Aftryk af den ovenstaaende Betænkning, da er det kun sket, for at jeg saaledes kunde give et Bidrag til Behandlingen af de mange vigtige Spørgsmaal, Ministeriet har Fortjenesten af at have sat i livligere Bevægelse. Men idet jeg saaledes er kommen til atter at sysle med denne Betænkning, har jeg faaet Stadfæstelse for, hvad jeg alt under Udarbejdelsen havde en Følelse af, nemlig at selve Fremstillingens Form i den oftere er temmelig uheldig. Jeg synes da, jeg skylder mig selv at bemærke, at dette havde sin Grund i, at Ministeriet, som det vil kunne ses ovenfor Sd. 110, havde udtalt Ønsket om at faa Betænkningen meddelt snarest mulig. For at imødekomme dette Ønske troede jeg ikke at burde sinke dens Indsendelse saa meget, som jeg havde maattet gjøre, hvis jeg havde villet gjennemarbejde den omhyggeligere for at faa en bedre Form paa Sproget og Fremstillingen i det hele. En Fejl, der er indkommet ved Trykningen, ønsker jeg her at rette; Side 112 2. Linie fra neden skal der isteden for Fordeleling læses Tve deling.

Og den 25. Januar 1882 modtog da Rektoratet fra Ministeriet omstaaende

Forslag til Lov om Undervisningen i de lærde Skoler.

§ 1. Undervisningen i den lærde Skole forbereder til Universitetet.

§ 2. Den egentlige lærde Skole inddeles i 8 etaarige Klasser. Hvor Omstændighederne maatte tale derfor, kan Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet dog udsætte at gjenoprette de to i Henhold til Lov af 1ste April 1871 ophævede nederste Klasser. I Skoler, hvor Elevantallet i de to øverste Klasser ikke overstiger 20, kan Ministeren bemyndige Rektor til midlertidig at samle dem i een Klasse.

§ 3. Optagelsen i Skolens nederste Klasse sker med det fyldte 10de (henholdsvis 12te) Aar. Dog kan den ske i et halvt Aars yngre Alder. Ingen kan optages i en højere Alder, end at et fuldstændigt Skolekursus kan være tilbagelagt med det fyldte 20de Aar. Undtagelser fra denne sidste Regel kan Rektor give.

§ 4. Undervisningsfagene ere: Religion, Modersmaalet, Latin, Mathematik, Gymnastik og Sang, Græsk, Fransk, Historie, Tysk, Geografi, Naturhistorie, Naturlære, Skrivning og Tegning. Den egentlige Skoletid til samtlige disse Fag og Øvelser, Gymnastik og Sang alene uundtagne, maa ikke udgjøre mere end 30 Timer. I de to øverste Klasser tilbydes, hvor Omstændighederne maatte tale derfor, fri Undervisning i Engelsk. Ønsker en Skole at indføre Engelsk som Undervisningsfag isteden for Tysk, da kan dette ske med Ministerens Samtykke.

§ 5. Den ved Udgangen af 6te (4de) Klasse afholdte Aars- eller Hovedexamen giver, naar den er bestaaet med et vist Pointsantal, hvilket nærmere bliver at fastsætte af Ministeren, samme Adgang til højere Undervisningsanstalter og Fageksamener som den almindelige Forberedelsesexamen.

§ 6. Ved de lærde Skoler, hvor Omstændighederne tillade det, foreløbig ved Sorø lærde Skole, Roskilde, Odense, Aarhus og Aalborg Kathedralskoler,

oprettes en Afdeling, delt i 3 etaarige Klasser, hvori unge Mennesker, der have bestaaet den almindelige Forberedelsesexamen (af højere Grad), kunne optages.

§ 7. Undervisningsfagene ere: Religion, Modersmaalet, Mathematik, Gymnastik og Sang, Naturlære, Fransk, Latin og Historie. Bestemmelserne i § 4 om Timetallet og om fri Undervisning i Engelsk gjælde ogsaa for denne Afdeling.

§ 8. Afgangsexamen for begge Afdelinger i øverste Klasse afholdes ved selve Skolen. Den er dels skriftlig, dels mundtlig. De skriftlige Opgaver for alle Examinander ere: to Opgaver i Dansk og en Oversættelse fra Fransk til Dansk, og særlig for dem, der have gennemgaaet den egentlige lærde Skole: en Oversættelse fra Dansk til Latin, en Oversættelse fra Latin til Dansk og tre matematiske Opgaver, hvoraf en i praktisk Regning, og for dem, der have gennemgaaet den treaarige Afdeling: en Oversættelse fra Latin til Dansk og mindst tre matematiske Opgaver. Fordringerne ved den mundtlige Examen bestemmes ved kongelig Anordning.

§ 9. Enhver, der har bestaaet Afgangsexamen, har Ret til at indskrives som akademisk Borger ved Universitetet.

De, som have taget Afgangsexamen, efter at have gennemgaaet den egentlige lærde Skole, have, efter at have bestaaet den almindelige filosofiske Prøve ved Universitetet, Adgang til at indstille sig til de forskjellige Fakultetsexamener ved samme.

De, som have taget Afgangsexamen, efter at have gennemgaaet den treaarige Afdeling, have Adgang til umiddelbart at indtræde som Examinander ved den polytekniske Lærestalt samt til ved Universitetet, efter at have underkastet sig den filosofiske Prøve, at indstille sig til de under det matematisk-naturvidenskabelige samt under det filosofiske Fakultet hørende Prøver, til statsvidenskabelig Examen og lægevidenskabelig Embedsexamen. For at

kunne indstille sig til den theologiske eller den fuldstændige juridiske Embedsexamen ville de have at underkaste sig en Tillægsexamen ved Universitetet, henholdsvis i Latin og Græsk og i Latin, om hvilke Prøver de nærmere Bestemmelser ville være at give ved kongelig Anordning.

§ 10. Bestyreren af de private Skoler, der igjennem et tilstrækkeligt Antal Klasser gennemføre Undervisningen i samme Omfang og til samme Grænse som de offentlige lærde Skoler og i det ringeste for de tre sidste Skoleaars Vedkommende i det hele slutte sig til den for de offentlige lærde Skoler gjældende Undervisningsplan, kunne, efter samme Regler som hidtil, enten for deres hele Bestyrelsestid eller paa et vist Aaremaal af Kirke- og Undervisningsministeriet erholde Tilladelse til, under den Kontrol, som af bemeldte Ministerium bestemmes, at afholde samme Afgangsexamener som de offentlige lærde Skoler.

§ 11. De, som ønske at indskrives ved Universitetet efter at være forberedede ved Privatundervisning, have at underkaste sig Afgangsexamen for studerende enten ved en offentlig lærd Skole eller ved en Privatskole, der har Tilladelse til at holde Afgangsexamen. Forinden maa de, der tage Afgangsexamen for den egentlige lærde Skole, have bestaaet en Prøve i de Fag, som afsluttes i Skolen inden Oprykningen i den næstøverste Klasse, og de, som tage Afgangsexamen for den treaarige Afdeling, i Forvejen have taget den almindelige Forberedelsesexamen (af højere Grad). De kunne selv vælge, ved hvilken Skole de ønske at tage Examen; dog vil den enkelte Skoles Forpligtelse til at modtage Privatister være at indskrænke til et bestemt Antal. De nærmere Regler herom gives af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Bemærkninger til foranstaaende Lovforslag.

Om den ved nærværende Lovforslag tilsigtede

Reform i den lærde Skoles Undervisning skal Ministeriet tillade sig at forudskikke følgende almindelige Bemærkninger:

I de Aar, der ere forløbne siden Emanationen af Loven af 1ste April 1871, er der, støttet til de i Mellemtiden vundne Erfaringer, fra forskjellige Sider indkommet Forslag til Ministeriet til Modifikationer i den ved nys nævnte Lov indførte nye Undervisningsplan, af hvilke enkelte kunne foretages ad administrativ Vej, medens de øvrige vilde udkræve den lovgivende Magts Samtykke. Ministeriet fandt sig herved foranlediget til allerede i 1877 at indhente Rektorerne Erklæringer angaaende nogle af disse Punkter og end videre i 1879 at bringe endnu flere Spørgsmaal under Forhandling. Undervisningsinspektionen for de lærde Skoler og højere Realskoler har ligeledes ofte haft Anledning til i de aarlige Beretninger at udtale Misfornøjelse med adskillige Punkter i den bestaaende Ordning, om end dette nærmest kun er sket for i Tide at henvende Opmærksomheden paa, hvad der kunde blive at ændre, saa vel naar der var tilstrækkelig Grund til at give en ny Omordning, som naar der længer hen i Tiden kunde blive Spørgsmaal om mere gennemgribende Forandringer ved Lov. Under Forhandlingerne i Folketinget i afvigte Samling angaaende det fremsatte Lønningsforslag for de lærde Skoler bragtes ogsaa Spørgsmaalet om en Reform af den nu gjældende Undervisningsplan paa Bane, hvad der havde til Følge, at der nedsattes et Udvalg af Tinget til at tage Spørgsmaalet om den rette Ordning af det højere Undervisningsvæsen under Overvejelse. Heraf tog nogle af Statskolens Rektorer Anledning til at bringe et Møde af samtlige Rektorer ved de lærde Skoler i Stand i Kjøbenhavn i sidst afvigte Pinseferie, for at forhandle en Række af de Lovene af 1871 vedrørende Punkter; en Beretning om Forhandlingerne paa dette Møde er senere tilstillet Ministeriet. End videre er Spørgsmaalet om Børnenes Overbebyrdelse i de lærde Skoler som Følge

af den gjældende Undervisningsordning i de senere Aar blevet underkastet indgaaende Prøvelse fra det lægevidenskabelige Standpunkt; og skjønt en saadan Overbebyrdelse ikke, efter hvad der hidtil er oplyst, kan siges at være fuldt ud paavist, har Ministeriet dog faaet det Indtryk, at en saadan ialtfald delvis er tilstede, og det særligt i Mellemlklasserne, i den Alder, hvor den legemlige Udvikling almindelig tager stærkest paa, og derfor Børnene mindst kunne taale aandelig Overanstængelse. Ministeriet har derfor paa ny ved et Cirkulære af 13de Oktober f. A. afæsket saavel Rektorerne for de offentlige lærde Skoler som Bestyrerne for de private lærde Skoler Erklæringer om nærmere angivne Forandringer i den nuværende Skoleplan, i det det paa den ene Side har paavist, hvilke Lettelser der under Forudsætning af denne Skoleordens Vedbliven kunde opnaas ad administrativ Vej, og paa den anden Side gjort Rede for, i hvilken Retning en Reform ad Lovgivningens Vej burde søges gennemført. Efter at man nu er kommen i Besiddelse af samtlige Erklæringer paa nogle faa nær, og Sagen derpaa har været tilstillet Undervisningsinspektionen til Betænkning, er man kommen til den Overbevisning, at det ikke vil være tilstrækkeligt kun at raade Bod paa de Mangler i den bestaaende Ordning, der kunde afhjælpes administrativt, men at det vil være rettest ved en ny Lov at faae tilvejebragt en gennemgaaende Forandring i Undervisningsplanen for den lærde Skole.

Som de vigtigste af de Reformere, der her komme paa Tale, anser Ministeriet Gjenoprettelsen af de to ved Loven af 1ste April 1871 nedlagte nederste Klasser, Ophævelsen af den ved bemeldte Lov indførte Tvedeling af den lærde Skole i en sproglig-historisk og en mathematisk-naturvidenskabelig Afdeling, og isteden herfor Oprettelsen af en treaarig Afdeling, gennem hvilken Realister kunde naa Adgang til Universitetet, i hvilken Henseende man bemærker følgende:

Blandt de mere eller mindre indgribende Forandringer og Modifikationer i den lærde Skoles Ordning, der foretoges ved Loven af 1871, er der næppe nogen, der har virket saa meget til Skade for Undervisningens Fremme og vakt en saa enstemmig Opinion imod sig, som Bortskjærelsen af Skolens to nederste Klasser, de, i hvilke den Grundvold skal lægges, paa hvilken der i de følgende Aar skal bygges videre. Den Forudsætning, paa hvilken denne Foranstaltning havde taget Sigte, nemlig at der i de forskellige Kommuner maatte forefindes andre, hvad enten det nu var kommunale eller private Skoler, i hvilke en for de bortfaldne Klassers Alderstrin tillempet Undervisning meddeles, saaledes at den lærde Skole derfra kunde gjøre Regning paa en Tilgang af nogenlunde normalt forberedte Disciple, har vist sig ikke at være tilstrækkelig begrundet paa Kjendskab til de virkelig stedfindende Forhold; og hvor meget der end ved Oprettelse af private Forberedelseskoler fra Lærernes Side ved de fleste lærde Skoler er gjort for at tilvejebringe en Tilgang af Disciple, der passe ind paa det Stadium, paa hvilket Skolens Undervisning nu begynder, lader det sig ikke negte, at der herved kun for en ringe Del er raadet Bod paa og vel overhovedet kan raades Bod paa Savnet af den Undervisning, som Skolen selv tidligere meddelte i de nu bortfaldne Klasser. Disciplene i nederste, til Dels ogsaa i de følgende Klasser staa nu i Reglen saavel med Hensyn til Kundskaber i adskillige Fag som til almindelig Udvikling i Gjennemsnit noget tilbage for de tidligere Elever i de tilsvarende Klasser. Arbejdet er derved blevet forøget for de 4 nuværende nederste Klasser og ikke mindst i Iste, hvor Skolen nu modtager sine Disciple underviste paa forskellig Maade, en Del af dem endog mangelfuldt, saa at de staa paa temmelig forskjelligt Standpunkt, og det tager altfor lang Tid at sammenarbejde dem. Baade i dansk og i tysk Grammatik er Kundskaben saaledes ringere end før paa samme Standpunkt, men

fremfor Alt i Fransk, hvori det i de mindre Byer og paa Landet tit er næsten umuligt at skaffe Undervisning. Ogsaa paa Færdighed i Regning skorter det jevnlig; og med Naturhistorie er der den store Ulempe, at den vigtigste Del deraf, Pattedyr og Fugle, skal være læst inden Optagelsen i Skolen og i Skolen ingen Plads finder før ved Repetitionen i 4de Klasse, en Repetition, der efter 3 Aars Forløb og efter en ny og større Lærebog er saa godt som en ny Læsning. At være meget streng ved Optagelsesprøven gaar ikke an, naar man vil have Disciple; og man maa hellere beholde mangelfuldt forberedte Disciple i 2 Aar i 1ste Klasse end sende dem tilbage til samme utilfredsstillende Undervisning paa Landet. Ved Gjenoprettelsen af de to borttagne Klasser vilde man dels i nuværende 1ste Klasse have en fast Stok af regelmæssig underviste Disciple, dels kunne henvise umodne Aspiranter til en lavere Klasse, og allerede herved vilde Faren for Overbebyrdelse i Mellemlklasserne betydelig formindskes. Naar Fordringerne ved Optagelsen i Skolens nederste Klasse da indskrænkedes til samme Omfang som tidligere i Henhold til Bekjendtgjørelse af 13de Maj 1850, nemlig at kunne læse færdig dansk og latinsk Tryk og Skrift, skrive det danske Sprog uden betydelige ortografiske Fejl, samt regne de fire Species, og i det ringeste have lært et kort Begreb af den bibelske Historie, da vilde derved en nøjere Forbindelse mellem den højere og lavere Skole muliggjøres og saaledes opnaas, at vor højere Skoleundervisning kunde blive benyttet af en langt større Del af Befolkningen, end hidtil har været Tilfældet. Vel findes der nu allerede ikke faa flinke og lovende Børn fra Landet i de lærde Skoler; men deres Antal, især Antallet af Bønderbørn, er kun ringe i Sammenligning med det øvrige Discipelantal, hvilket ikke burde være Tilfældet, da det netop nu under vor fri Forfatning vilde være ønskeligt, at saa mange flinke Almues- og Bønderbørn som muligt kunne deltage i de højere Skolers Under-

visning. Sluttelig fremhæves endnu, at netop de to her omhandlede Klasser paa Grund af det forholdsvis store Discipeltal, der vil findes i dem, og af Hensyn til, at der kun sjælden gives Friplads til Disciple i disse Klasser, ved de fleste Skoler kunne betale sig selv, selv om Skolepengene for disse Klassers Vedkommende sattes en Dellavere, end de ere bestemte til for de nuværende 4 nederste Klasser, hvad der maatte anses i høj Grad ønskeligt for at lette den ubemidlede Del af Befolkningen Adgangen til den højere Undervisning.

Medens der hersker fuld Enighed mellem alle Rektorer med Hensyn til det nys berørte Spørgsmaal om de to nederste Klassers Gjenoprettelse, er der derimod Meningsforskjel tilstede med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvor vidt den ved Loven af 1871 indførte Tvedeling af Undervisningen bør vedblive eller opgives, i det kun enkelte have udtalt sig for at forlade den, medens de fleste ere tilbøjelige til at fastholde den som hvilende paa en sund og tidsvarende Tanke, dog at den gennemføres paa en anden Maade end nu. Hovedfejlene ved denne ere først, at Delingen indtræder for tidlig, i Virkeligheden allerede i 3die Klasse, saa at 13—14 Aars Drengen, hvis Evner og Aandsretning ofte hverken han selv eller Forældrene eller Skolen endnu kjende tilstækkelig, maa tage Bestemmelse om sit fremtidige Fagstudium, dernæst at man i de to øverste Klasser ved at lade Latin og Mathematik helt bortfalde, henholdsvis for det matematisk-naturvidenskabelige og for det sproglig-historiske Kursus, netop har udelukket de Fag fra den paagældende Undervisning, der efter deres Natur, og naar de virkelig skulle hævde deres Betydning som Led i den almindelige Dannelse, mindre end de fleste andre taale at lægges til Side paa et saa tidligt Alderstrin, hvortil kommer, at deres Udelukkelse medfører ikke ubetydelige Hindringer og Ulemper for Fællesskabet i den øvrige Undervisning. Disse Fags Afslutning sker nu samtidig med, at der maa arbejdes paa andre

Fordringsers Tilfredsstillelse; og ved Prøven i dem kan der bødes paa mangelfuld Kundskab i det af disse Fag, der afsluttes, ved større Dygtighed i de andre, Tysk, Geografi, og Naturhistorie. Tillige er den Karaktersum, der giver Ret til Oprykning (16 for 5 Fag), saa ringe, at der ikke hører meget til at slippe igjennem. Omfanget af de matematiske Kundskaber, som kræves af de sproglig-historisk studerende, er i og for sig antageligt; men den tidlige Afslutning deraf er uheldig; thi vel ere disse Kundskaber delvis ialtfald bestemte til at glemmes af denne Retnings studerende, men først efter at de have sat Frugt, og Modtageligheden for Matematikens befrugtende Indflydelse er sjælden udviklet tilstrækkelig ved Udgangen af fjerde Klasse. Rigtignok afslutte Realisterne ogsaa dette Fag, men enten tilendebringe de ganske deres boglige Uddannelse, og saa skulle de i Matematiken have et Grundlag for en Udvikling i praktisk Retning, hvortil Aanden vel kan være moden saa tidlig, eller ogsaa fortsætte de den med videre gaaende Læsning i samme Retning (Polyteknikere, Skovbrugsstuderende, Landinspektører). For de studerende af den sproglig-historiske Retning danner derimod denne begrænsede matematiske Kundskab et Led i Grundlaget for en højere almindelig Dannelse og tjener Udviklingen af en Side af Tænkningen, som er uundværlig under ethvert dybere gaaende Studium. Men til at erhverve dette Udbytte ere Disciplene ved Udgangen af fjerde Klasse ikke modne nok; og hvad de have lært, glemmes altfor hurtig; den større Modenhed, som skulde sætte dem i Stand til at vinde Frugt af deres Kundskab, kommer først bagefter. Bevidstheden herom svækker Lærerens Iver, fordi han ser sit meste Arbejde spildt; og dette virker igjen paa Disciplenes Flid og Interesse. De skadelige Følger heraf ville i Tiden ikke udeblive. Den Sum af matematisk Indsigt, som Skoleloven af 1850 dog efterhaanden fik indpodet den studerende Verden, vil forsvinde. Men i Skolen mærkes Følgerne alle-

rede ved Undervisningen i Naturlære i femte og sjette Klasse. Saa snart Disciplene have begyndt at glemme — og Fordommen imod Mathematik er altid stærk nok til ofte at gjøre Forglemmelsen til noget næsten fortjenstligt —, kan Læreren ikke benytte Mathematiken som Hjælpemiddel til en lettere og fuldstændigere Oversigt, uden først at overvinde Modstanden; og han vil føle, at Disciplenes Evne til at tænke over Størrelser sjælden er udviklet nok til at magte en fuldstændig Forstaaelse af Naturen. Undervisningen bliver mindre frugtbar, og Disciplen faar et Hul i sin aandelige Udvikling. Livlige unge Mennesker, der med Interesse følge Forsøgene, lytte til Meddelelsen om nye og ejendommelige Fakta, tilegne sig en vis Færdighed i at gjengive de korte Forklaringer og derved slippe vel fra Examen i dette Fag, tro let at forstaa mere, end de gjøre, og vænne sig til at tale om Ting, som de kun opfatte overfladisk. Hvad Latinen angaar, saa kan maaske det Pensum Latin og den Forfatterlæsning, som er gennemgaaet ved Udgangen af fjerde Klasse, være et tilstrækkeligt Grundlag for de mathematisk-naturvidenskabelig studerende i Almindelighed. De ere maaske heller ikke saa udsatte for at glemme Enkelthederne saa let, fordi Ungdommen overhovedet er mere modtagelig for Sprog end for Mathematik. Men desuagtet glemmes der efter en forbavsende Maalestok, og det egentlige Udbytte af Undervisningen, en mere lutret Sprogsans, som igjen virker tilbage paa Tilegnelsen af andre Sprog og paa Modersmaalet, kan i den unge Alder ikke opnaas. Mangfoldige latinske Gloser og Enkeltheder af den latinske Sproglære, som kunde være til Lettelse ved Undervisningen i Fransk, glemmes snart; og denne Undervisning finder ikke nær saa frugtbar Jordbund som hos de studerende af den anden Retning, saa at Skolen ogsaa i denne Henseende kan iagttage Virkningerne af den for tidlige Afslutning. Lige som denne Ordning ikke er heldig for selve Undervisningens rette Fremme, saaledes lægger den ogsaa

ved sine Bestemmelser om 4de Klasses Hovedexamen, der har faaet større Betydning end hvilkensomhelst af de andre Klassers Hovedexamen, et stærkere Tryk paa Drengene i 14—16 Aars Alderen end nødvendigt; og just denne Alder er, som ovenfor berørt, vistnok den mindst skikkede til anspændt aandeligt Arbejde. Gjøres denne Examen, væsentligst ialtfald, til en almindelig Aarsexamen, vil derved den forcerede Repetition af Afslutningsfagene falde bort, og en betydelig Lettelse i Disciplenes Arbejde indtræde. De oven berørte Fejl ved den nuværende Tvedeling foreslaas af en Del Rektorer rettede ved at føre Undervisningen i Mathematik og Latin op i femte og sjette Klasse ogsaa for de Retninger, der nu afslutte disse Fag ved fjerde Klasses Hovedexamen; og fra en enkelt Rektors Side er der fremkommet Forslag om at forandre den nuværende Ordning, ligeledes med Bibeholdelse af Tvedelingen, derhen, at Undervisningen for de studerende Disciple indtil Udgangen af 4de Klasse blev fælles i alle Fag, Græsk ikke undtaget, og at Tvedelingen i de to øverste Klasser indskændedes til, at Undervisningens Tyngdepunkt for de to Afdelinger af Disciple faldt forskjelligt, for den ene paa den sproglig-historiske, for den anden paa den mathematisk-naturvidenskabelige Faggruppe, men saaledes, at Undervisningen for hver af Afdelingerne kom til at omfatte begge Faggrupper, kun forskjellig efter Timetal og Behandlingsmaade. Afgangsexamen skulde da, hvad enten den var bestaaet i sproglig-historisk eller mathematisk-naturvidenskabelig Retning, give dem, der havde taget den, naar de tillige havde bestaaet den almindelige filosofiske Prøve ved Universitetet, Ret til uden nogen Tillægsprøve at indstille sig til de forskjellige Fakultetsexamener ved samme og dem, der havde taget den i mathematisk-naturvidenskabelig Retning, tillige Ret til umiddelbart at indtræde som Examinander ved den polytekniske Lærestalt. Ministeriet maa for sit Vedkommende ligeledes finde det som den naturligeste Ordning, at

man for de sproglig-historisk studerende udstrækker det matematiske Studium udover femte og sjette Klasse uden naturligtvis at fordre mere end nu, men maa iøvrigt holde det for rettest, at Tvedelingen efter Loven af 1871 bør ophæves, saaledes at den matematisk-naturvidenskabelige Afdeling falder bort, og at der isteden for denne Afdeling oprettes en treaarig Afdeling, hvortil enhver, der har taget den almindelige Forberedelsesexamen i Henhold til kongelig Anordning af 30te Avgust 1881 eller den hidtidige Forberedelsesexamen af højere Grad, har Adgang, og hvor der foruden i de Fag, hvori nu undervises i den matematisk-naturvidenskabelige Afdelings to sidste Aar (dog med Undtagelse af Oldnordisk og Tysk eller Engelsk), tillige gives Undervisning i Latin. Ved Afgangsexamen for denne treaarige Afdeling maatte der kunne fordres noget lignende i Latin, som nu fordres i Græsk ved den sproglig-historiske Afdelings Afgangsexamen. Denne treaarige Afdelings Afgangsexamen maatte saa give Adgang til Universitetet og de samme Rettigheder som Afgangsexamen fra den nuværende matematisk-naturvidenskabelige Afdeling. Herved vilde den lærde Skoles Ordning blive betydelig simplificeret, idet Skolerne, der nu for største Delen arbejde med 4 forskellige Slags Disciple, nemlig sproglig-historiske studerende, matematisk-naturvidenskabelige studerende, Disciple, der forberede sig til Realexamen af højere Grad, og Disciple, der forberede sig til Realexamen af lavere Grad, frentidig kun vilde faa højst 2 Slags Disciple, nemlig Disciple i den egentlige lærde Skole og Realister, der forberede sig til den ved den nys nævnte Anordning af 30te Avgust f. A. indførte almindelige Forberedelsesexamen, der er dannet ved en Sammensmeltning af de hidtil værende Realafgangsexamener af højere og lavere Grad. Ligesom det vistnok maa erkjendes for et Gode, at den egentlige Latinskole uforstyrret kan gaa som Enhedsskole fra Begyndelse til Ende, saaledes er Ministeriet ogsaa af den Forme-

ning, at den foreslaaede treaarige Afdeling for Realister maa foretrækkes for den nuværende mathematisk-naturvidenskabelige Afdeling, idet det vistnok tør anses hævet over al Tvivl, at de Disciple, der først have erhvervet sig det almindelige Dannelsesgrundlag, som almindelig Forberedelsesexamen giver, og derefter have gennemgaaet en saadan treaarig Afdeling i den ældre Alder, ved Udgangen af Skolen ville kunne medtage et langt bedre Udbytte af Latinundervisningen end nu, da den afsluttes i en yngre Alder, to Aar forinden Afgangsexamen i mathematisk-naturvidenskabelig Retning. Det store Opsving, som Realundervisningen har taget i de senere Aar, hvorom de mange private eller kommunale Realskoler bære Vidne, der ere blevne oprettede i Kjøbstæderne, Flækker og paa Landet, en Fremgang, som Ministeriet haaber, vil tiltage endnu mere efter Indførelsen af den ensartede Realexamen med de Rettigheder, der ere knyttede til den, gjør det meget ønskeligt, at de Realister, som have Lyst og Evne dertil, faa en lettere Adgang end hidtil til at blive Studenter. Drengene, hvis Forældres økonomiske Stilling ikke er en saadan, at de strax kunne sættes i en lærd Skole, og hvis Lyst til Bogen heller ikke endnu er saa udpræget, men som dog skulle have en bedre Uddannelse, end der kan opnaas i en Ahnue- eller Borgerskole, faa ofte ved at gennemgaa en Realskole og ved at afslutte deres Uddannelse der med en Afgangsexamen Lyst til at fortsætte og til at prøve deres Kræfter paa større Opgaver; saadanne Realister blive ofte flinke Studenter, da de først i en modnere Alder og ifølge en bestemt Lyst og Bevidsthed om, hvad de bestemme sig til, tage fat paa videre gaaende Studier.

Ministeriet skal derefter tillade sig at omtale Lovforslagets Enkeltheder, ved at fremsætte Bemærkninger til dettes enkelte Paragrafer.

Til § 1. Paragrafens Affattelse i Sammenligning med den tilsvarende Paragraf i Loven af 1ste April 1871 er begrundet ovenfor.

Til § 2. Gjenoprettelsen af de to nedlagte Klasser er ligeledes begrundet ovenfor. Naar det er tilføjet, af Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet kan, hvor Omstændighederne maatte tale derfor, udsætte disse to Klassers Gjenoprettelse, da er dette sket for at bevare Muligheden for, baade at der kan samtykkes i, at den ved Frederiksborg lærde Skole for nogle Aar siden indførte Forbindelse mellem Elementarskolen og Smaaskolen og den lærde Skole, der har vist sig som særlig passende for de lokale Forhold, opretholdes, naar der maatte indkomme Andragende derom, og at det iøvrigt kan tillades ved enkelte andre Skoler at bevare det nuværende Klassetal, naar særlige Grunde maatte gjøre det ønskeligt. Paragrafens tredie Punktum er enslydende med Slutningsbestemmelsen i § 2 i Loven af 1871.

Til § 3. Aldersangivelserne ere her forandrede under Hensyn til de to nederste Klassers Gjenoprettelse; fra Minimumsalderen for Optagelsen bør ingen Dispensation kunde finde Sted.

Til § 4. Skolens Opgave kan vel siges at være den at give de unge et almindeligt Dannelsesgrundlag, at udvikle deres Tænkeevne og Evnen til at udtrykke sig tydelig og klart, samtidig hermed at gjøre sit til at give dem en sund legemlig Udvikling, og endelig at meddele dem en vis Kundskabsmasse, hvis Fastsættelse vel maa noget rette sig efter Tidernes vevlende Krav, men som dog aldrig maa kunne træde hindrende i Vejen for de to først nævnte Formaaels Opnaaelse. I Overensstemmelse hermed ere Undervisningsfagene i nærværende Paragraf nævnte i en anden Rækkefølge end i § 4 i Loven af 1871, i det, naar bortses fra Religionsundervisningen, hvis store Vigtighed ikke staaer tilbage for noget andet Fag, særlig Dansk, Latin og Matematik ere opførte som de Fag, hvorigjennem Skolens første og Hovedformaal søges naat. De fra Rektorerne faldne Udtalelser saa vel som Undervis-

ningsinspektionens Erfaring tale saa bestemt imod fremdeles at beholde Oldnordisk som Undervisningsfag i Skolen, at Ministeriet har fundet det rettest at lade det udgaa af Faglisten. Det Udbytte for Udviklingen, som Undervisningen i Oldnordisk har ydet Disciplene, har været meget ringe. Den meste Tid, der er anvendt paa dette Sprog, er gaaet med til at indprente den vanskelige Grammatik; Disciplene have kun naat til at læse 100 Sider Prosa i en Læsebog, uden at der er opnaat noget egentligt Kjendskab til Sagalitteraturen. Hvis man i Forbindelse med den danske Undervisning læste større Afsnit af Sagaerne i Oversættelse, vilde Udbyttet blive større. Man har overvurderet den Betydning, Oldnordisk skulde have for nøjere Kjendskab til Modersmaalet. Tiden er for knap til Sprogsammenligninger, hvortil Disciplene heller ikke ere tilstrækkelig modne. Læreren i Dansk kan meddele det for Modersmaalet nødvendige. Oldnordisk hører ikke til de Fag, Tidens Dannelse kræver; dens Litteratur er standset paa et tidligt Trin af Udviklingen; Island og dets Litteratur staar næsten uden Forbindelse med den øvrige Kulturudvikling. Som Undervisningsfag i 5. og 6. Klasse har Oldnordisk bidraget til at forøge den Splittelse, som er fremkommet ved de mange Fag, og det netop i de to sidste Aar, hvor det især kommer an paa at samle og fæstne. — Tysk har bevaret samme Stilling som før indtil Udgangen af 4de Klasse; dog har man anset det for rettest at forbeholde Ministeriet Ret til paa derom indkommet Andragende at tillade en Skole at indføre Engelsk isteden for Tysk. Bestemmelsen i Loven af 1871 om, at der i de to øverste Klasser frit kan vælges mellem Engelsk og Tysk, har man derimod udeladt; dog har man anset det for ønskeligt, at der i Loven optages en Bestemmelse om, at der i de nævnte to øverste Klasser udenfor det bestemte Antal egentlige Undervisningstimer kan tilbydes fri Undervisning i Engelsk, hvor Omstændighederne maatte tale derfor, for at i det mindste

de mere fremmelige Disciple, inden de forlade Skolen, ved Skolens Hjælp kunne erhverve sig den fornødne Færdighed i dette Sprog, hvis Studiet eller andre Forhold maatte kræve det. Ved de nysomtalte Bestemmelser vil der opnaas Lettelser for Skolen af ikke ringe Betydning og indvindes mere Tid til de andre Fag i 5te og 6te Klasse.

Til § 5. Den her optagne Bestemmelse er enslydende med Slutningsbestemmelsen i § 5 i Loven af 1ste April 1871, idet det i saa Henseende fra de fleste Sider er blevet anset for særdeles hensigtsmæssigt at bevare den nuværende Ordning. Naar det, uanset at det er foreslaaet, at Mathematikundervisningen skal fortsættes i de øverste Klasser, ikke er fordret, at 6te (4de) Klasses Aarsexamen skal være suppleret med en Prøve i Mathematik, for at gjælde lige med den almindelige Forberedelsesexamen, da finder dette sin Begrundelse deri, at man betragter det som selvfølgelig, at den Discipel, der vil søge en videre Uddannelse, hvortil der kræves et bedre Grundlag i Mathematik, end han har erhvervet sig i den lærde Skole, vil være nødsaget til at skaffe sig den manglende Forkundskab for videre gaaende Studium.

Til § 6. Da det ikke tør ventes, at den ny treaarige Afdeling for Realister i den første Tid vil faa en saa stor Tilgang, at det vilde være forsvareligt at oprette en saadan Afdeling ved samtlige Skoler, har man foreløbig indskrænket Oprettelsen af disse Afdelinger til de i Lovforslaget nævnte 5 Skoler.

Til § 7. Ogsaa for denne treaarige Afdelings Vedkommende er Oldnordisk ikke optaget blandt Undervisningsfagene. Bestemmelsen i § 3 om Maximumsalderen har man ikke villet gjøre anvendelig for denne Afdeling for ikke at skade Tilgangen til den. Derimod er det anset rettest at aabne Skolen Lejlighed til ogsaa at tilbyde denne Afdelings Disciple fri Undervisning i Engelsk udenfor det befalede Antal ugentlige Timer.

Til § 8. Den franske Stil er her foreslaaet ombyttet med en fransk Version, da Udbyttet af Arbejdet med den franske Stil har været meget tarveligt, og et bedre Resultat ikke tør ventes naaet, med mindre der tillægges Faget et langt større Antal ugentlige Timer, end der af Hensyn til de andre Fag kan tilraades. Den franske Version er ligeledes forlangt af dem, der gennemgaa den treaarige Afdeling for Realister, medens den franske Stil ved Loven af 1871 ikke var paalagt Disciplene af den mathematisk-naturvidenskabelige Retning. For dem, der gennemgaa den egentlige lærde Skole, har man ikke blot bibeholdt den latinske Version, men tillige krævet en latinsk Stil, idet man anser en ogsaa i de to øverste Klasser fortsat Øvelse i latinsk Stil som uundværlig for at bibringe Disciplene tilstrækkelig Sikkerhed i Forstaaelsen af Sproget og tillige som det universelle og for det paagældende Alderstrin mest passende Middel til at udvikle og skærpe Tænkningen. At Gjenoptagelsen af Stilen i de øverste Klasser skulde give det grammatikalske Element en utilbørlig Overvægt i Latinundervisningen i det hele, tør formentlig ikke befrygtes, da Erfaringen andensteds har vist, at den nøje og nødvendige Forbindelse mellem Stiløvelsen og Grammatiken netop muliggjør en betydelig Indskrænkning af den grammatikalske Analyse ved Forfatterlæsningen, saa at Opmærksomheden ved denne mere uforstyrret kan rettes dels paa andre Sider af det sproglige Udtryk, dels paa Indholdet af, hvad der læses. Af dem, der gennemgaa den treaarige Afdeling for Realister, har der derimod selvfølgelig ikke kunnet forlanges latinsk Stil men kun latinsk Version.

Til §§ 9, 10 og 11. Disse Paragrafer ere overensstemmende med §§ 7, 9 og 10 i Loven af 1871, dog med de af nærværende Lovforslags øvrige Indhold følgende Forandringer.

3. Under 29. August 1881 tilskrev Ministeriet Rektoratet, som følger:

Med Hensyn til at der gjennem en af de lærde Skolers Rektorer er fremsendt til Ministeriets Afgjørelse et Andragende, hvori der anholdes om, at en 16 aarig Kvinde, der som Privatist har bestaaet Afslutningsfagene ved 4. Klasses Hovedexamen i sproglig-historisk Retning, maa optages som Discipel i den paagjældende lærde Skoles 5. Klasse, for at gennemgaa denne og 6. Klasse og derefter tage Afgangsexamen for studerende, skulde man, forinden der tages Bestemmelse i Sagen, tjenstligst udbede sig Hr. Rektorens Ytringer om kvindelige Disciples Optagelse i den lærde Skole i Almindelighed behageligst meddelte, efter at Spørgsmaalet forinden har været forelagt til Drøftelse paa en Lærerforsamling.

Under 7. September indsendte Rektoratet den det saaledes afæskede Erklæring, der lød, som følger:

Efter at Ministeriet ved Skrivelse af 29. f. M. havde paalagt mig til Drøftelse paa en Lærerforsamling at fremlægge Spørgsmaalet om kvindelige Disciples Optagelse i den lærde Skole i Almindelighed og derefter anmodet mig om at meddele mine egne Ytringer om Sagen, skal jeg herved meddele, at Spørgsmaalet blev forelagt Lærerforsamlingen og drøftet der d. 1. d. M. Derefter skal jeg tillade mig at indlede Meddelelsen af mine egne Anskuelser derom med den Bemærkning, at jeg derved tror slet ikke at burde tage noget som helst Hensyn til min egen personlige Mening, hvor vidt jeg overhovedet maatte anse det for rigtigt eller urigtigt, heldigt eller uheldigt, enten at Universiteter i Almindelighed er blevet aabnede ogsaa for Kvinder, eller særlig at dette er sket ogsaa hos os; jeg ser ikke andet, end at jeg alene har at gaa ud fra den givne Virkelighed, at der er blevet aabnet Kvinder Adgang til vort Lands lærde Højskole, saa at de der kan faa Vejledning til at forberede sig til at aflægge en af-

sluttende Prøve, der ellers medfører Berettigelse til at overtage visse offentlige Bestillinger. Derefter, saa sandt det for Tiden efter min Overbevisning er den lærde Skole, der giver den bedste og grundigste Forberedelse til Arbejdet ved Universitetet, en Forberedelse, der langt maa foretrækkes for den almindelige saakaldte private, saa kan jeg ikke se, at Staten kan forsvare at holde denne Vej, Vejen gjennem den offentlige lærde Skole, spærret for Kvinder, saa fremt ikke højere Hensyn maa antages at gjøre en saadan Afspærring til en bydende Nødvendighed. Dog tør jeg ikke tilraade nu helt igjennem, fra nederst til øverst, at aabne Skolen for kvindelige Disciple. Saa vidt jeg ved, er det andensteds forsøgt i Børneskolen at undervise Drengene og Pigerne sammen; des værre savner jeg Kjendskab til Udslaget af disse Forsøg; men jeg kan ikke tro, at Stillingen hos os for Tiden er saadan, at det skulde kunne agtes for rigtigt, om Staten indførte en saadan Ordning i samtlige offentlige lærde Skoler. Skulde der for Tiden gjøres et Forsøg i dette Omfang, da maatte det ske ved Oprettelsen af en særegen lærd Skole for Kvinder enten i Kjøbenhavn eller andensteds. Men dels er det vel et stort Spørgsmaal, om en saadan Anstalt i den nærmeste Fremtid vilde finde saa betydelig en Tilgang, at der overhovedet vilde være Mulighed for, at den kunde føre et sundt Liv. Dels synes saa vel Bekostningen som ogsaa flere andre Hensyn at maatte gjøre det til et vel grundet Ønske hos Forældre uden for Kjøbenhavn, der har Døtre, der ville „studere“, at de saa vidt mulig maa kunne faa dem forberedte til Universitetet, uden at de skal være nødte til at sende dem længere bort fra Hjemmet. Og efter min Overbevisning, som sagt uden noget som helst Hensyn til min almindelige Stilling overfor Sagen i dens Helhed, finder jeg, at der ingen væsentlig Betænkelighed kan være ved at aabne kvindelige Disciple Adgang til den lærde Skoles 5. og 6. Klasse. Rigtig nok vil der derved stilles et bestemt Krav til Skolens Lærere paa at

være i Besiddelse af en saadan moralsk Styrke og overlegen Personlighed, at alle Disciple, baade mandlige og kvindelige, derved kan ledes til og støttes i en bestemt Følelse af, at der maa være Alvor tilstede ved og under Skolens hele Arbejde, dens ikke blot undervisende og oplærende men ogsaa opdragende og for det hele Liv i Almindelighed vejledende Virksomhed; men dette vilde jo da virkelig ogsaa være til Gavn for Skolens Arbejde i det hele taget. Og rigtig nok findes der fremdeles hos de Oldtidsforfattere, Skolen benytter ved sit Arbejde, ikke sjældent Ord og Sætninger, som en Lærer kunde føle sig vanskelig stillet ved at skulle læse og behandle ogsaa for Kvinder; men hvis disses Tilstedeværelse i Skolen kunde føre til, at denne opgav sin nu raadende Skik, altid at lægge vedkommende Forfattere eller Forfatterstykker helt og holdent frem for Ungdommen, saa at denne der faar med Ting at gjøre, som enhver alvorlig Fader eller Moder vilde være betænkelig ved at lade sine Børn læse paa Dansk, saa vilde dette jo heller ikke være til Skade. Endelig vilde det vel nok i mange Tilfælde have en god Indflydelse paa Tonen mellem selve de mandlige Disciple, hvor disse ellers er mere eller mindre overladte til sig selv, saasom i Samlingskvarteret eller i Fritiden ved Timeskifte, naar der var en eller flere jevnaldrende Kvinder imellem dem, i det disses Nærhed vilde virke til at holde al Raahed borte. Iøvrig maa det betragtes som en Selvfølge, at der i Skolen maatte indrettes et særegt Aftrædelsesværelse for Kvinderne med eget Vaskebord, Kloset o. s. v. I Overensstemmelse med, hvad jeg her har fremsat, udtalte jeg ved det oven omtalte Lærermøde, først ved Spørgsmaalets Fremlæggelse og senere under den derved fremkaldte Forhandling. Af samtlige Skolens Lærere, som alle deltog i Mødet, sluttede to sig i alt væsentligt til min saaledes udtalte Anskuelse; tre af dem kunde heller ikke i kvindelige Disciples Optagelse i vedkommende Klasser se nogen Fare for Skolens Virksomhed men vilde ikke

gjerne ved en saadan Foranstaltning fra Skolens Side se den hele dertil hørende Bevægelse støttet; og de tre øvrige erklærede sig afgjort og ubetinget imod Foranstaltningen, i det de, saa fremt der endelig skulde foretages noget med det tilsigtede Formaal, i det mindste troede at maatte foretrække Oprettelsen af en særlig lærd Skole for kvindelige Disciple.

Den 29. Septbr. 1882 tilstillede da Ministeriet vedkommende Rektorat følgende Skrivelse:

Foranlediget af et Andragende fra N. N. om, at hans femtenaarige Datter, der i afvigte Sommer som Privatist har underkastet sig Afslutningsfagene ved 4. Klases Hovedexamen i sproglig-historisk Retning, maa optages som Discipel i Kathedralskolens 5. Kl. for at gennemgaa denne og 6. Kl. og derefter tage Afgangsexamen for studerende, har Ministeriet, efter at have indhentet Betænkninger fra samtlige lærde Skolers Rektorer om Spørgsmaalet om kvindelige Disciples Optagelse i den lærde Skole i sin Almindelighed, udtalt, at det ansøgte ikke kan bevilges.

Udsigt

over

Afgangs- og Aarsprøven

i

Viborg Kathedralskole og dens Forberedelsesskole
1882.

Torsdagen d. 15. Juni.

8—12.	6. og 5. Kl.	<i>Udarb. i Modrsml., bek. Stof.</i>
	4. Kl.	<i>Udarb. i Modrsml.</i>
4—8.	6. Kl.	<i>Overstls. fra Latin.</i>
	4. Kl.	<i>Arithmet. Udarbdl.</i>

Fredagen d. 16. Juni.

8—12.	6. og 5. Kl.	<i>Udarb. i Modrsml., fri Opg.</i>
	4. Kl.	<i>Latinsk og tysk Stil.</i>
4—8.	6. Kl.	<i>Fransk Stil.</i>
	4. Kl.	<i>Geometr. Udarbdl.</i>

Torsdagen d. 29. Juni.

8.	6. Kl.	Græsk.
4.	6. Kl.	Oldnordisk.

Fredagen d. 30. Juni.

8.	4. Kl. std. Afd.	Latin.
----	------------------	--------

Lørdagen d. 1. Juli.

8.	6. Kl.	Latin.
8—11.	3. Kl.	<i>Fransk Stil.</i>

Mandagen d. 3. Juli.

8.	6. Kl.	Historie.
8—11.	3. Kl.	<i>Arithmet. Udarbdl.</i>

(Mandagen d. 3. Juli.)

8—11.	2. Kl.	<i>Dansk Stil.</i>
	1. Kl.	<i>Regning.</i>
11—2.	3. Kl.	<i>Geometr. Udarbdls.</i>
	2. Kl.	<i>Fransk Stil.</i>

Tirsdagen d. 4. Juli.

8—11.	5. Kl.	<i>Ovrstls. fra Latin.</i>
	4. Kl.	<i>Fransk Stil.</i>
	3. Kl.	<i>Dansk Stil.</i>
	2. Kl.	<i>Regning.</i>
	1. Kl.	<i>Dansk Stil.</i>
	Forbkl. b.	<i>Dansk Stil.</i>
	Forbkl. a.	<i>Dansk Stil.</i>
11—2.	5. Kl.	<i>Fransk Stil.</i>
	3. Kl. std. Afdl.	<i>Latinsk Stil.</i>
	2. Kl. std. Afdl.	<i>Latinsk Stil.</i>
	1. Kl. std. Afdl.	<i>Latinsk Stil.</i>
11—2.	Forbkl. b.	<i>Regning.</i>
	Forbkl. a.	<i>Regning.</i>

Onsdagen d. 5. Juli.

4.	5. Kl.	Historie.
	4. Kl. a	Naturhistorie.

Torsdagen d. 6. Juli.

8.	4. Kl.	Fransk.
	3. Kl.	Geometri.
	2. Kl.	Naturhistorie.
11.	2. Kl. std. Afdl.	Latin.
	1. Kl.	Naturhistorie.
4.	2. Kl.	Arithmetik.
	Kl. b.	Fransk.
	Kl. a.	Historie.

Fredagen d. 7. Juli.

8.	5. Kl.	Tysk.
----	--------	-------

(Fredagen d. 7. Juli).

8.	3. Kl.	Arithmetik.
	2. Kl.	Tysk.
	Kl. a.	Geografi.
11.	5. Kl.	Naturlære.
	4. Kl.	Historie.
	Kl. b.	Geografi.
4.	3. Kl.	Historie.
	2. Kl.	Geometri.
	Kl. b.	Naturhistorie.
	Kl. a.	Religion.

Lørdagen d. 8. Juli.

8.	5. Kl.	Engelsk.
	4. Kl. std. Afd.	Græsk.
	3. Kl. Rlafd.	Engelsk.
	2. Kl. Rlafd.	Engelsk.
	1. Kl.	Geometri.
11.	Kl. a.	Tysk.
	4. Kl. Rlafd.	Engelsk.
	3. Kl.	Fransk.
	1. Kl. Rlafd.	Engelsk.
	Kl. b.	Historie.
4.	Kl. a.	Naturhistorie.
	1. Kl.	Arithmetik.
	Kl. b.	Religion.
	Kl. a.	Dansk.

Mandagen d. 10. Juli.

8.	5. Kl.	Fransk.
	4. Kl.	Geografi.
	2. Kl.	Religion.
11.	3. Kl. std. Afd.	Latin.
	1. Kl.	Religion.
4.	4. Kl. b	Naturhistorie.

(Mandagen d. 10. Juli).

4.	Kl. b.	Dansk.
	Kl. b.	Tysk.

Tirsdagen d. 11. Juli.

8.	5. Kl.	Latin.
	4. Kl.	Tysk.
	3. Kl.	Naturhistorie.
	1. Kl.	Historie.
11.	5. Kl.	Græsk.
	4. Kl. Rlafd.	Naturlære.
	3. Kl. math. std. og Rlafd.	Naturlære.
4.	1. Kl.	Fransk.

Onsdagen d. 12. Juli.

8.	4. Kl. a	Mathematik.
	3. Kl. spr. std. Afd.	Græsk.
	2. Kl.	Historie.
	1. Kl.	Geografi.
11.	2. Kl.	Geografi.
	1. Kl. std. Afd.	Latin.
1.	6. Kl.	Fransk.

Torsdagen d. 13. Juli.

8.	5. Kl.	Oldnordisk.
	4. Kl. b.	Mathematik.
	3. Kl.	Geografi.
	1. Kl.	Tysk.
11.	3. Kl.	Tysk.
	2. Kl.	Fransk.
1.	6. Kl.	Engelsk.

Fredagen d. 14. Juli.

8.	6. Kl.	Naturlære.
----	--------	------------

Fredagen d. 14. Juli Kl. 5. Efterm. holdes Skolens Aarsfest til Kundgjørelse af Prøvernes Udfald, hvorefter Sommerferien begynder.

Onsdagen d. 5. Juli holdes Optagelsesprøven
baade for Kathedralskolens og for Forberedelses-
skolens Vedkommende over de andensteds fra
indmeldte Disciple. Prøven begynder **ufravigelig**
Kl. 8.

Undervisningen aabnes igjen i det ny Skoleaar Tirsdagen d. 15. Avgust Kl. 8.

Til at overvære de mundtlige Prøver og Aarsfesten indbydes Disciplenes Forældre og Foresatte saa vel som enhver som helst, der ellers maatte have Sind til at følge med Skolen og dens Gjerning.

Rektoratet for Viborg Kathedralskole, d. 6. Juni 1882.

H. H. Lefolii.
